Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

GPo-8

Google

Sm 29E55

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Lutherse
KERK-GESANGEN.

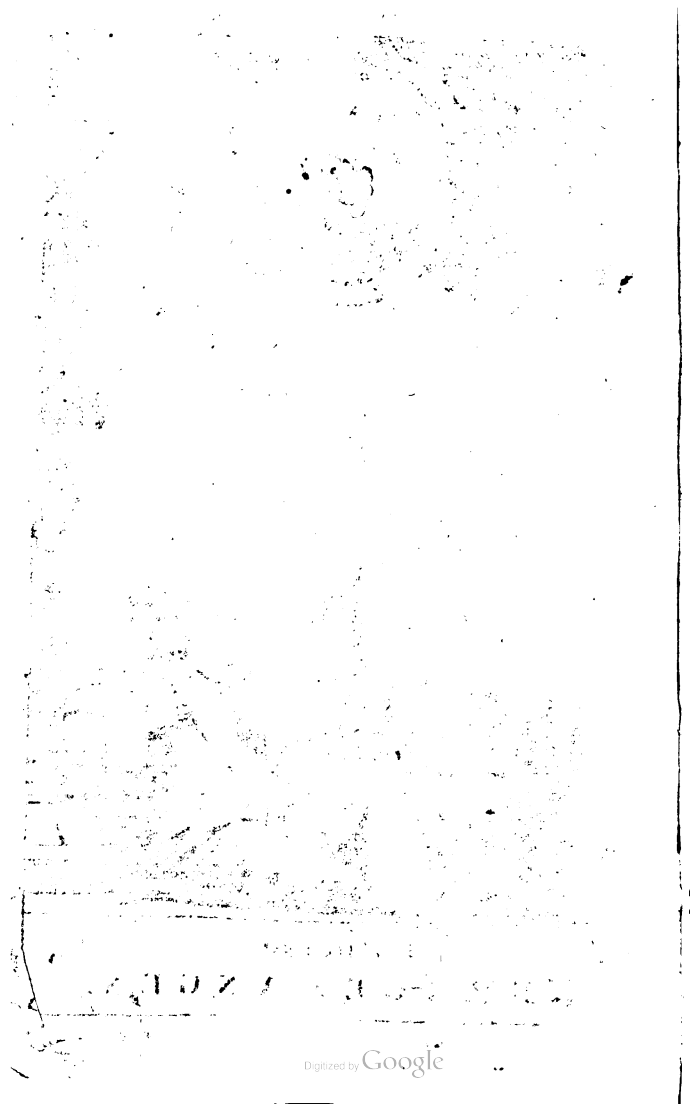
Digitized by Google

EENIGE

STIGTELYKE en ZIELROERENDE

LUTHERSE

KERK-GEZANGEN,

Ten dienſte in 't gemeen van alle Ledemaaten de onveranderde Augsburgſe Belydeniſſe toegedaan in de vereenigde Nederlanden, en in 't byzonder van de Lutherſe Gemeente in Haarlem, haar Vergaderplaats hebbende op het Spaarne.

uit de Hoogduitſe

In Nederduitſe Zangrym overgezet, en in ordere ſaamengebragt

DOOR

JOHANNES HERMANUS MANNE

Leeraar in de Lutherſe Nieuwe Kerk te Haarlem.

Te Haarlem, Gedrukt by MOZES van HULKENROY, aan de Markt in Laurens Koſter 1718.

en zyn mede te bekomen

Te Amſterdam, by SAMUEL SCHOONWALD, in de Kalverſtraat, by de Oſſeſluis.

Digitized by Google

*

BASILIUS.

Pſalmodia et Muſica triſtes affectus in Gaudium convertit.

* *

Pſalm 96 v. 1. Zinget den HEERE een nieuw Lied, zinget den HEERE alle waereld.

Eph. 5 v. 19. Spreeket onder malkanderen van Pſalmen, en Lofgezangen en Geeſtelyke Liederen: zinget en ſpeelet den HEERE in uw' herte.

Col. 3 v. 16. Leert en vermaant uw ſelven met Pſalmen en Lofgezangen en Geeſtelyke Liederen, en zinget den Heere in uw' herte.

* * *

Als men in nooden bid en zingt,
Dan 't hert van vreugd in 't ligchaem ſpringt,
Gods Geeſt getuigt hier van gewis,
Dat zulks des Hemels voorſmaak is.

N B.

Do. J. H. Manné, *Erkent geen Exemplaaren voor de zyne, als die met zyn eigen hand hier ondergetekent zyn.*

J. H. Manné

Digitized by Google

Tot den

CHRISTELYKEN LEEZER, ofte ZANGER.

Deeze ſtigtelyke en Zielroerende Lutherſe Kerk-Gezangen zyn van verſcheidene Godvrugtige en Geeſtryke Mannen en Leeraars onzer Kerke in 't Hoogduits vervaerdigt, en worden in Duitsland meeſt alle in de openbaare vergaderinge gezongen; datze waerdig zyn in de Nederlandſe taale overgezet te worden, zal een ieder, dieze met aandagt leeſt of zingt

Digitized by Google

zingt, moeten bekennen; ik heb dezelve getrokken uit verſcheide Hoogduitſe Gezang Boeken, en ze byna van woord tot woord vertaalt, daar 't de rym eenigſins toeliet, het welk wel voor myne byzondere gemeente zo zeer niet nodig was, als by welke ze voortaan alleen in de Nederlandſe taale zullen gezongen worden: maar vermits in eenige Lutherſe Kerken, als in Gelderland en Overyſſel. ja ſelfs in 's Gravenhaage het Hoogduits en Nederduits door malkanderen gezongen word, zo heb ik met vlyt zo weinig veranderinge in de Rym-woorden gemaakt, als het immers mogelyk was: weshalven, zo de RYM hier en daar wat ſtyf is, of zo eenige regels niet al te wel naar de Digtkonſt vloeijen, zo gelieft te weeten, dat 't met voordagt geſchied is, om zo veel

nader

Digitized by Google

nader by de Hoogduitſe woorden en ſpreekwyzen te blyven, en dus onder het Zingen geen wan-geluid; mis-toon of twee-klank te hooren; hoe wel ik ook gaerne wil bekennen, dat de Digt- en Rymkonſt my niet eigen is, alzo ik my zeer zelden daar in oeffene: alleen ben ik daar op uit geweeſt, om den zin en de kragt der Hoogduitſe woorden wel te treffen: ik heb onder ieder gezang, daar my de Autheur van bekent was, deſſelfs naam gezet, en die u zonder naam voorkomen, daar van is my 's Digters naam onbekent, en ik heb dezelve (hoe wel ik 'er met veel moeite na gevorſt hebbe) nergens konnen vinden.

Ondertuſſen is myne hoope, en wenſſe van God, dat deeze myne arbeid niet vrugteloos zal zyn: maar dat einde bereiken waar toe ze van my is onder handen genomen

Digitized by Google

men, namentlyk tot Gods eer en den Chriſtenen tot ſtichtinge, trooſt en verkwikkinge in alle voorvallen en gelegentheden.

NOTA.

Voorts maak hier mede bekent, dat reeds onder de Drukperſe zyn, en haaſt in 't licht zullen komen Naukeurige zo THEOLOGISE als HISTORISE AANMERKINGEN, over het werk der Reformatie en over eenige in Holland in 't licht gegeevene Jubel-Predicatien,

door my

Joh. Herm. Manne.

Haarlem den 1 Auguſtus,
Anno 1718.

VOOR-

Digitized by Google

VOORREDEN.

DEwyl dit *Gezangboekje* by ons *Lutherſen* tot de *Nieuwe Kerk* behoorende voortaan voor een *Kerkboekje* zal gehouden worden; dewyl onze *Chriſtelyke Vergaderinge* op den laatſten Zondag in *October Anno* 1709 eerſt tot een opentlyke *Kerkvergaderinge* geworden is; en de wyl onze Kerkendienaars *Ouderlingen*, *Diaconen*, en *Opzienders* alle jaaren op dien tyd pleegen af te gaan en wederom anderen in der zelve plaatze verkooren en ingezegent worden; als mede dewyl noch vande *voorſtanders*, die juiſt op den 31ſten dag vanden laaſtleden *October* zyn *afgegaan*, dit *Gezangboekje* in de kerke *in te voeren* eenparig *beſloten* is, en op dien dag een algemeen *jubilæum* of vreugdenfeeſt onder ons Lutherſen gehouden is ter gedagteniſſe van de *Reformatie*, door *Lutherus* Zalgr. te *Wittenberg* met het aanſlaan van eenige *Theſes* tegen de Aflaat-kraamery *begonnen* voor 200 jaaren, zo heb ik gevoeglyk geagt den voornaamſten inhoud, van dat geen ik op dien dag aan myne waarde Gemeente in een opentlyke Kerkreden voorſtelde, hier by wyze van Voorreden te laaten voorafgaan: te meer om dat eenige van die Mannen, door welke deeze Gezangen zyn vervaardigt *Lutheri* getrouwe navolgers en groote lichten onzer Kerke geweeſt zyn, die het begonne werk der *Reformatie* met allen yver hebben voortgezet, en haar ſtiptelyk

Digitized by Google

lyk aan de Leere van Dr. *Luther* en der *Augsburgſe Confeſſy* met het geſchreevene woord Gods in alle deelen overeenkomende vaſtgehouden hebben: let dan wel,

Onder alle die menigvuldige gezigten, welke *Jehova* de Heere wel eer vertoonde aan den grooten Godgeleerden *Johannes*, is voorwaar geen van de geringſte, maar wel een van de doorlugtigſte, merkwaardigſte en aanzienlykſte, die ons voorkomt in de Openbaaringe van *Johannes* Cap. 14 v. 6. daar hy zegt: *Ik zag eenen Engel vliegen midden door den Hemel, die hadde een eeuwig Evangelium, om te verkondigen den geenen, die op Aarde zitten en woonen, ende alle Heidenen ende Geſlagten, ende Spraaken, ende Volkeren:* Dit zeldzaame en wonderlyke Gezigt word van de regtzinnige Kerkenleeraars op tweederly wyze verklaart en uitgeleid: Want zy verſtaan door deezen Engel in 't gemeen alle getrouwe Leeraars en Bedienaars des Godlyken woords, die ons meermaalen in de geweide Bladeren onder den naam van Engelen voorkomen als Mal. 2 v. 7. Mal. 3 v. 1. Eſa. 33 v. 7. &c. om dat ze zyn *Gezondene* en *Afgezanten* van God, den Zondaars *als Boden in Chriſti ſtede vermaanende, om zig met God te laaten verzoenen* 2 Cor. 5 v. 20 &c. &c. en die door haare Prediking vliegen door den Kerken Hemel, verkondigende het Evangelium van de genadige vergeevinge der zonden van heil, leven en zaligheid dat door het Geloove in Chriſtus

Digitized by Google

tus te verkrygen is &c. De Kanttekenaars in den *Staaten Bybel* ſchryven tot opheldering van het 6de vers Nom. 15 *Hier begint het ander deel van dit Cap. waar in de herſtellinge van de Leere des Evangeliums met zekere trappen, in openbaare Kerken word voorzegt, van het Antichriſtendom afgezondert, na dat het zelve op het hoogſte zoude geklommen, en de waarheid deſſelfs allermeeſt verduiſtert zyn, &c.* En verder Nom. 16. *Door deezen Engel worden verſtaan de getrouwe getuigen Chriſti, ende Leeraars des Evangeliums, die als het Antichriſtendom nu op het hoogſte was, hebben beginnen de Waereld tegen het zelve openbaarlyk te waarſchouwen, en het Evangelium Chriſti door het Chriſtendom opentlyk te verbreiden gelyk omtrent het jaar 1170 in Vrankryk zyn geweeſt de Waldenſen en Albigeoizen, waar tegen hem de Antichriſt met groote magt heeft geſtelt: Alzo na het getuigeniſſe eeniger Hiſtoriſchryvers over de tien maal honderd duizend van dezelve in verſcheide tyden en plaatſen zyn omgebragt en verjaagt: Doch hy en heeft ze zo niet konnen uitroeijen, of dezelve zyn nog in groot getal door geheel Europa verſtrooit geworden, en by haare belyde[illegible]ſe gebleeven.*

Maar ook, en wel voornaamentlyk word onzes eragtens, als mede na het oordeel van verſcheide Hooggeleerde en welverdiende Mannen onzer Kerke, hier mede gezien in 't byzonder op *Doctor Martinus Lutherus*, gelyk ook zyn *Naam* en *Daad* het zelve *uitwyſt*: Hy draagt te regt de naam van een *Engel* wegens zyn *Ampt*,

Digitized by Google

om dat hy als een *Gezant* en *Bode* van God *gezonden* en met zyn geeſt uitgeruſt was: De *Engelen* zyn *ſterke en ſtrydbaare Helden* Pſalm 103 v. 20. alzo was ook Dr. Luther een ſterk, dapper en ſtrydbaar Held, hy was met *Naam* en *Daad* MARTINUS, dat is een *onverſchrikt* en *manhaftig Krygsman*; hy *alleen* heeft zig gewaagt tegen het gantſe *Roomſe Ryk*, en met zyn ſchriften door den kragtigen byſtand Gods zo veel uitgerigt, dat de grooſte Mogendheden hem niet konden wederſtaan; *de Engelen* zyn helder blinkende en klaarligtende Geeſten, alzo was ook onze *Martinus* een regte LUTHER, luiter en louter, dat is *helder ſchynende* en *klaar blinkende*, en zyne leere is *Luitere*, dat is *loutere* klaare *waarheid*: Deezen *Engel* heeft *Johannes* zien *vliegen*, door welke *vlucht* niet anders word uitgedrukt, als den *ſnellen voortgang* van zyne Leere, die niet langzaam als een Slak voortkroop, maar *ſneller dan een Vogel voort vloog*, en als met der vlucht door gants *Duitſland* en andere *Landen* doordrong; hier mag ik zeggen, het geen eens *David* zeide Pſalm 147 v. 15. *zyn woord loopt ſnel*; en wel zo, dat nog Keizer, nog Paus dien ſnellen *vlucht en loop zyner Leere* kon beletten: Tot *vliegen* behooren *Vederen* en *Vleugelen*; alzo heeft *Dr. Martinus Lutherus* ſchryfvederen, en *Pennen* uit vleugelen tot het *ſchryven* zyner Boeken *gebruikt*, waardoor hy met der haaſt door gants *Duitſland*, en eindlyk door de *geheele Waereld* gevloogen is: Deeze *Engel*, dien *Johannes*

zag,

Digitized by Google

zag, vloog *midden* door den *Hemel*; alzo is Dr. *Martinus Lutherus* met zyne Leere gevloogen door de *Kerke*, die doorgaans in de *Evangeliſe Hiſtorien* genoemt word den *Hemel* en het *Hemelryk*: De *Leere*, die deeze *Engel* verkondigde, was het *Evangelium*, de leere, der Genade, een zeer aangenaame en trooſtryke Predicatie van de genadige vergeevinge der zonden van de geregtigheid en van het eeuwige leven, het welk alle die aan *Chriſtus Jezus* gelooven, zonder eenige verdienſte haarer werken uit enkele genade zullen genieten en deelagtig worden &c. Dit *Evangelium* word hier genoemt een *eeuwig Evangelium*, om dat het behelſt den gantſen raad Gods aangaande der Zielen Zaligheid, zo als ze van Eeuwigheid by de Heilige Drie-eenigheid beſlooten, en in den tyd volvoert is &c. en om dat *God, die niet liegt, daarin het eeuwige leven heeft belooft voor de tyden der Waereld*, Tit. 1 v. 2. als mede, om dat dit Evangelium voortaan na deezen tyd niet meer alzo zal onderdrukt worden, of het zal nog altyd in de Waereld in ſommige plaatſen openbaarlyk bekent blyven, gelyk althans tweehonderd jaaren herwaarts geſchied en gebleeken is, waarvoor wy den goeden God altoos en voornamentlyk op deezen dag, op dit hooge *Jubelfeeſt* met eenpaarige herten en monden looven, pryzen en danken: Dit *Evangelium* heeft *Dr. Martinus Lutherus* in zyn tyd onvervalſt verkondigt en geleerd zonder vermenginge van *Menslyke Leere of eige inſtellinge*, *daar God*

Digitized by Google

te vergeefs mede gedient word Mat. 15 v. 9. Zyn *principaalſte* Leerſtuk was de *Regtvaerdigmaakinge* eens armen Zondaars voor God, leerende regelregt tegen die van 't *Pausdom*, dat ze geſchied uit enkele Genade en Barmhertigheid, zonder eenige verdienſte onzer werken, met verwerpinge en omverſtootinge van Vagevuur, Aflaatskramery &c. wie het luſt kan hier van naleezen myn Traktaatje van de Regtvaerdigmaakinge eens armen Zondaars voor God, Anno 1709 door my in 't licht gegeeven, komende hier by zeer wel ter ſnee; vermits Dr. *Martinus Lutherus* plagt te zeggen, en met regt het daar voor hield: dat (*juſtificatio eſt Articulus ſtantis & cadentis eccleſiæ*) de Regtvaerdigmaakinge een *Artykel* is, die de Kerk doet ſtaan en vallen, daar ze regt geleerd word, daar ſtaat de waare Kerk, maar daar ze vervalſt word, daar word ook de Kerk vervalſt, en daar blyft de waare Kerk niet langer &c. Nu heeft Dr. *Luther* de Kerk van de dwaalingen des *Pausdoms* gezuivert door zyne *Leere*, die tegen wil en dank van *Keizers* en *Pauſſen* zyn voortgang genomen heeft; ja hoe zeer ze zig daar tegen ook hebben aangekant, zo en hebben ze nogtans deſſelfs loop niet konnen verhinderen; en geen wonder: want hy leerde *het woord onzes Gods*, *dat eeuwiglyk blyft* Eſa. 40 v. 8. *Hemel en Aarde zullen wel vergaan*, *maar Gods en Chriſti woord* (het welk de ſtoffe en den inhoud was van *Lutheri* Leer) *en vergaat niet* Mat. 5 v. 18. vergeleeken met Luc. 16 v. 17. en Luc. 21 v. 33.

zulks

Digitized by Google

zulks dat 't waragtig is, en ook wel waaragtig blyven zal, het geen zeker vroom Man te *Wittenberg* aan zyn Huis liet ſchryven:

Godes Woord en Luthers Leer
Vergaat nu nog nimmermeer.

Ter eere nu van den allerhoogſten drie-eenigen God, en ter gedagteniſſe van dat loffelyke werktuig Gods Dr. *Martinus Lutherus* zalgr. word op deezen dag een algemeen Jubilé en Vreugdenfeeſt gehouden van alle die Luthers Leer navolgen, en de onveranderde Augsburgſe Belydeniſſe toegedaan zyn, en dat daarom dewyl Ao. 1517 juiſt voor 200 jaaren even op deezen dag, zynde de 31ſte of laatſte van de Maand *October*, dat groote licht Dr. *Martinus Lutherus* ter occaſie van de grouwelyke Kraamery der Aflaats-Bullen tot *Wittenberg* aangeſtoken zynde met 'er haaſt geheel Duitsland van het eene tot het ander einde toe heeft doorgelicht. In het *Pausdom* wierd ter dier tyd openbaarlyk geleerd, dat men voor geld Aflaatsbrieven kon koopen, om zig zelve en zyn vrienden van het Vagevuur te bevryden en regelregt na den Hemel te doen overgaan, en hoe meer geld ymand gaf hoe eerder en beter hy van zonden gezuivert wierd: De oorſpronk dezes Aflaats by de Pausgezinden was, dat de Menſch met de genoegdoeninge Chriſti alleen voor God niet kon beſtaan; maar dat hy ook zelfs voor zyne zonden in eigener Perſoon moeſt genoeg doen; of dat de een of de ander Heilige hem daarin moeſt te hulpe komen; waar toe hem dan konden dienen *opera*

Digitized by Google

supererogationis, dat is, de overtollige werken der Heiligen, inzonderheid der *Martelaaren* en Bloedgetuigen van Jesus, die al haddenze zo veel niet geleden in de Waereid, en al warenze door zo een fellen geweldigen dood niet uit dit leven weg gescheurt, evenwel in den Hemel zouden gekomen zyn; het geene zy nu voor haar zelve om in den Hemel te komen niet van noden hadden, dat was van den *Paus* tot *Roomen* als het hoofd der Kerke en als de Kashouder en Schatbewaarder eenige honderden van jaaren by een vergadert; zulks dat hy een ryken schat van goede werken in zyne *Pauselyke Kist* bewaarde, daar hem de *Sleutel* van zou toevertrouwt zyn, om daarvan aan andere na zyn believen en welgevallen, of dieze hem afkochten, wat mede te deelen: ja daar wierd onder haar geleert, dat hoe zwaar ook iemants zonden waaren, en hoe godlooselyk hy gelceft hadde, als hy maar geld had, om Aflaats-ceelen te koopen, hy doch met'er haast van zyn zonden kon gezuivert worden: gelyk dan de Historyschryver *Thuanus* verhaalt, dat *Paus* LEO de tiende van dien naam in 't jaar 1515 door zyne *Commissariissen* en Gezanten, door alle *Koningryken* van de gantse Christenheid heeft uitgezonden Bullen of Aflaats-ceelen, behelzende belofte en vaste toezegginge van volkomene vergeevinge aller zonden en het eeuwige leeven; hebbende elk zonde op een zekere prys getaxeert; een Doodslager, een Overspeelder, een Mynedige, een die Bloedschande begaan had, ja al was

Digitized by Google

was't dat hy zyn eigen Vader, Moeder of Kind vermoord hadde, om een klein geld voor eenige weinige groſſen, bedraagende elk gros maar vierde halve ſtuiver, na ons geld gerekent, kon hy doch volkomen Aflaat krygen: Wie heeft zulks ooit gehoord van de blinde Heidenen, die waren in dit ſtuk wyzer als de Pausgezinden, zulks dat *Johannes* in het Boek zyner Openbaaringe (Cap. 18. v. 3. met regt gewag maakt van de *Hoere* van *Babel*, *die ryk word in groote weelde door haaren grouwelyken Koophandel:* ik ſchrikke en de hairen reizen my te berge als ik 'er aan denke, en uit vreeze van tedere herten te onſtigten en te ergeren, zal ik alle ſtaaltjes, die my by deeze gelegentheid in 't leezen voorgekomen zyn, niet ophaalen, de weetzugtige en leergierige wyze ik, zo ze *Latyn* verſtaan, na *Chemnitii Examen Decretorum Concilii Tridentini part. 4. & ult. de indulgentiis pag. mihi* 47, 48, 49 *& ſequent*; die in de Hoogduytſe taal kundig zyn, wyze ik na Dr. *Auguſti Pheiffers*, Wolbewahrte Evangeliſcher Augaffel uber den 4ten Art. der misbrauchen von dem Ablas p. m. 1278 en 1279. en myne overige Landgenooten die niet anders als Hollands verſtaan, wyze ik na *Andreæ Lansmans Apoſtaſia Romana*, ofte Roomſen Afval, die mede breed en wydluftig in onze Nederlandſe taale van de Aflaaten heeft geſchreeven, en de grouwlykheid van dezelve aangetoont p. 491 en 507. waar tegen zig volgens het verhaal der voorn: geleerde Mannen al kragtig hebben aan-

Digitized by Google

gekant voor Lutheri tyden, *Johannes Hus* en zyn getrouwe Boezemvriend *Hieronymus van Prage*, Anno 1414, dewelke leerden, dat de Aflaaten geen kragt hadden tot wegneeminge der zonden en verloſſinge der Zielen uit het Vagevuur, maar dat ze uit enkele gierigheid en geldzugt waaren bedagt en uitgevonden, waar over zy de zwaarſte *Tormenten* uitſtaan, en beide als *Martelaars* eenen fellen bittren dood moeſten ondergaan, en tot *Koſtnitz*, zyn Verbrand geworden, de eerſtgemelde in 't Jaar 1415 den 6 july, en de laatſt gedagte Anno 1416, den 30 May, maar eindelyk heeft zig honderd jaaren daar na, (gelyk *Johannes Hus* voorzeid hadde) met een ongemeene *couraſie* hier tegen opgemaakt Dr. *Martinus Lutherus:* De gelegentheid daar toe was, dat doe in het jaar 1513 de bovengedagte LEO de tiende tot *Paus* verkooren was, vreezende, dat hy mogelyk het *Jubeljaar* niet zoude beleeven (het welk na de inſtellinge van *Paus* CLEMENS de zesde van dien naam, alle 50 jaaren, na URBANI *ordonnantie*, alle 33 jaaren, en na PAULI *de Twede* inſtellinge om het 25ſte jaar maar eens inviel, welken tyd niet alle *Pauſſen* beleefden, en al zo te *Roomen* geen Aflaatskraamery konden houden) hy zulks het eerſt, en daar na zyne *Succeſſeuren*, welke hem daar involgden, zo geſtelt heeft, dat ook buiten het *Jubeljaar* den Aflaat te bekomen was; hy heeft zyne *Commiſſariſſen* en Aflaatskraamers door alle Landen gezonden, op datze de Aflaatsceelen

Digitized by Google

len, (welke anders op het *Jubeljaar* den geenen die na *Roomen* kwamen reizen verleent wierden) aan een ygelyk, die dezelve wilde koopen, zouden prezenteeren en voor een geringen prys op vylen en aan bieden: tot welken einde over al in de Kerken Schatkiſten wierden geſtelt onder voorwendſel, dat hy de Kerk van *St. Pieter* tot *Roomen* van JULIUS de tweede aangevangen, zogt te voltooijen, maar doch geſchiede het in der daad nergens anders toe, als om hem zelven en zyn Zuſter *Magdalena* daar door ryk te maaken: de *Pauſſen* gaven wel alleen de Aflaats-Bullen uit, maar zy hadden overal haar *Factoors* en Kraamers, die hun deeze *vuile* waaren zogten te vertieren en aan den man te brengen; het welk ten tyde, doe de Aflaatskraamery in volle zwang ging, zig doorgaans aldus toe droeg: Als de *Commiſſariſſen* en *Factoors*, die de Aflaatsceelen te koop hadden, in een Stad kwamen, wierd het Volk in de voornaamſte Kerk ſaamen geroepen door het Klokkengeluid: in de Kerk wierd een *Crucifix* opgeregt, en met het *Wapen* van den *Paus* als met een *genade-teeken* verſiert, daar op kwamen de *Aflaatskraamers*, *Gezanten van den Paus*, met groote pragt ten voorſchyn, en begonnen veel te *zwetzen* en breed op te geeven van des *Pauſſes macht* en *gewelt*, als ook vande *kracht* des *Aflaats*, en vertoonden met een haare *Bullen* die hun van den *Paus* waren verleent, welke zy opentlyk voorlazen en op het beſte *recom-*

man-

Digitized by Google

meudeerden (even gelyk de kwakzalvers haare zalve pleegen aan te pryzen) brengende zo mondelyk als schriftelyk alles by, wat maar den lieden beweegen kon, daar toe zy dan gemeenlyk deeze en diergelyke redenen gebruikten: *Ziet zo is den Hemel aan alle kanten geopent, zo gy nu niet ingaat, wanneer zult gy dan ooit ingaan? om een klein geld kond gy van alle zonden gezuivert worden, voor eenige weinige groſſen kond gy uw Vader, uw Moeder, uw Zuſters, uw Broeders, uw Vrouw, uw Kinderen en alle uwe naaſtbeſtaande Vrienden en Bloedverwanten uit het Vagevuur krygen, zoud gy haar dan in zo een groote pyn laaten ſteeken? O! aan wat groote ondankbaarheid zoud gy u ſchuldig maaken! zo gy maar een eenig rokje had, gy behoorde het zelve uit te trekken en te verkoopen om zo een groote genade te erlangen*; daar op begonnen zy den gantſen dag geld te verzamelen, ende den geenen, die geld bragten, deelden zy van de Aflaats-ceelen mede, ook voegden'er de Aflaats-kramers wel by, dat al wie haare Aflaatsceelen kochten geruſt en van haar zaligheid konden verzekert zyn, als mede dat de zielen, voor welke zulke Aflaatsbrieven gekogt wierden, zo dra als het geld inde Aflaats kiſt klonk, terſtond uit het Vagevuur na den Hemel overvloogen, dit waaren thans de eige woorden van *Johan Tezel* een Aflaatskramer van den *Paus*, in het 1504de en volgende jaaren, zynde geweeſt een van de *Order der Dominicanen* en te *Frankfoort* aan den *Oder* onwaardig bevordert tot

Hoog-

Digitized by Google

Hoogleeraar der Godgeleerdheid; hy was een Man van groot uiterlyk aanzien en zeer welſpreekende, maar van leven ten eenemaal godloos en ergerlyk; hebbende bedreeven ſchandlyke en beeſtiaale ontugt, waar over hy vanden *Keizer Maximilianus* ter dood zoude zyn geſtraft geworden, zo de doenmaals regerende *Keurvorſt van Saxen Fredrik* in hoope van beteringe zyns levens hem niet los gebede hadde: Deeze godlooze boef, en doorſleepen Aflaatskramer dorſt wel opentlyk zeggen (myn God! vergeef het my, zo ik zondige, met hem dit tot zyne eeuwige ſchande na te zeggen) *al had iemand met de Moeder Gods in onkuisheid geleeft, zo zou doch zyn Aflaat het weder goet maaken:* Als nu deeze grouweldingen aldus geheel *Duytsland* doorklonken, ontſtonden daar tegen veele *murmereringen*, de Godzaligen, die dit niet langer konden verdragen, en die deze leugenen en bedriegeryen begonden moede te worden, en de naam gaven van zielkoperyen, wenſten dat iemand van de Geleerden zig daar tegen mogt opmaaken, waar toe zy ook deeze en geene aanporden; maar wegens de zwaare *Inquiſitie* en *Pauſelyke Tiranny* dorſt 'er niemand aan, tot dat eindelyk *Dr. Martinus Lutherus* te *Wittenberg* in de hooge Schoole leerende, met een byzondere drift des Geeſtes eenige *Theſes* dat is, ſtellingen daar tegen heeft laten aanſlaan in het jaar na Chriſti geboorte 1517 den 31 *October:* want als in het zelve jaar op den 1 November in de *Slotkerk* te *Wittenberg*, welke *allen Heiligen* toegeweid was, volgens de *Bulle* van

Digitized by Google

van *Paus* BONIFACIUS de 9de van dien naam een ryken aflaat zoude uitgedeelt worden, doe verwekte God de Heer *deezen dapperen Man Dr. Martinus Lutherus*, dat hy 's daags te vooren te weeten den laatſten October zyne *Theſes* aanſloeg, om van den aflaat recht beſcheid te doen, en een waare onderregtinge te geeven; waar op hy dan voorts met het werk der *reformatie* een aanvang gemaakt en het zelve met Gods hulpe gelukkiglyk volvoert heeft; immers in 't kort is zyne Leere zo wyd en verre verſpreid, dat al in het jaar 1530 en alzo binnen den tyd van 13 jaaren de *Augsburgſe Confeſſie*, die *Lutheri* Leer behelſt van verſcheide hooge Mogendheeden en voornaame Standsperſoonen, van Keurvorſten, Vorſten, Standen, en Steeden des *Roomſen Ryks* is aangenoomen en onderteekent op den 25 dag van de Maand *juny* in 't byweezen van *Keizer Karel* de 5de op den algemeenen Ryks dag te *Augsburg*, waar van jaarlykx by ons op den gemelden dag weder gedagtenis gehouden word. Hoe 't met het opſtellen en overleveren der *Augsburgſe Confeſſie* is toegegaan, blykt uit het *Hiſtoriſch Bericht*, het welk ons nagelaten heeft JOHAN MICHAEL DILHERN, in zyn leven predikant te *Nurnberg* in de *Pharkerk* te *St. Sebald*, die omſtandig beſchreeven heeft deſſelfs *oorſpronk*, *voortgang*, en *uitgang*, het welk tot voldoeninge van den weetgierigen leezer hier achter gevoegt is.

Ziet hier ondertuſſen het *waaragtig Hiſtoriſch Ver-*

Digitized by Google

Verhaal van den *Oorſpronk*, dezes algemenen *Jubilé* en *Vreugdefeeſtes*, het welk wy te regt dien Naam geeven; omdat alle *Proteſtanten* die met ons uit het *Babel* der Afgodery, uit het blinde *Pausdom* zyn uitgegaan, zo wel de *Gereformeerden*, *Arminianen*, en *Mennoniten*, als wy *Lutherſen* reden en Oorzaak hebben, om op dit *Jubilæum*, een *Jubilum* dat is, een vreugdegalm en geroep van blydſchap te maaken wegens het werk der *Reformatie*, juiſt op dezen dag voor twee honderd jaaren van *Doctor LUTHER* begonnen, en zedert dien tyd kragtig voortgezet, waar voor wy alle gezamentlyk den goeden God, den *Vader* der barmhertigheeden, en zyn eenig geboore *Zoon* onzen *HEERE* en zaligmaker *Jeſus Chriſtus* als ook den waarden *Heiligen Geeſt* niet genoeg konnen danken; een ieder mag nu billyk zingen uit ons welbekende Kerkgezang, dat *Johan Saxen* een oud duits *Poeet* Burger en Schoolmeeſter der Sad *Nurnberg* heeft opgeſtelt.

Ik dank u Chriſte, Godes Zoon!
Dat gy my zulks laat kennen ſchoon
Door uw Godlyke woord:
Verleen my ook volſtandigheid
Tot myner Zielen Zaligheid.

A M E N.

Kort

Digitized by Google

Kort
Hiſtoriſch Berigt
Van de
Augsburgſe Confeſſy.

Na dat *Lutherus* van het 1517de jaar aan, na *Chriſti* geboorte veele *dwaalingen* der *Papiſten*, en wel allereerſt de ydelheid van de *aflaatskraameryen* had beginnen *aan te toonen*, heeft de roemwaardigſte *Keizer KAREL de vyfde deezes naams* van *Valedolet* een Rykxdag uitgeſchreeven, welke zyn aanvang met den 1ſten dag van de maand *February* Ao. 1529. te *Speier* nemen zoude, waar toe Hoogſt gemelde *Keiſ. Majeſt.* ten deele wegens de *ſtrydigheid in Geloofszaaken*, en ten deele wegens den *Oorlog met de Turken* wierd bewoogen; hoewel zyn *Keizerl. Majeſt.* zelf verhindert wierd daar heen te komen; maar vaardigde in zyne plaatze af zyn Heer Broeder *Ferdinand* de *Paltsgraaf Fredrik*, *Wilhem de Hertog in Beyeren* en de *Biſſchoppen* van *Trident* en *Hildesheim*.

Op deezen *Rykxdag* is de afſpraak gemaakt dat in 't toekomende op de hoogſte ſtraffe van *Banniſſement* niemand de *Mis* afſchaffen, eenige

Digitized by Google

vraagt wierd of hy zig vertrouwde, deeze Belydeniſſe te wederleggen, *hadden gehoort, dat hy zig wel vertrouwde, om die uit de Kerkenleeraars te wederleggen, maar niet uit de Heilige Schrift*, 't welk den *Hertog van Beyeren*, *Wilhem* geen kleintje verdroot) begeerde, dat de *Keizer* bevel zou uitgeeven, op dat deeze Geloofsbelydeniſſe der *Proteſteerende Standen* niet weider uitgeſpreit of opentlyk gedrukt wierden; 't welk de *Keizer* dede, die ze door zynen *Spaanſen Canzeler Alphonſus* en door *Alexander Sweis* in de *Spaanſe*, en *Walſche* ſpraak deed overzetten, en die overzettingen door de *Gezant* van den Paus CAMPEGIUS in 't *Walſche Land* ſtuuren liet.

Ook lieten ze de Gezanten uit *Vrankryk*, *Portugal*, *Engelland* en andere *Koningen* en *Vorſten* meer in haare ſpraake *overzetten*, en zonden ze haare Heeren toe: op zulken wyze wierd ze op een maal en op een tyd, *Latyns*, *Duits*, *Wals*, *Spaanſch*, *Frans*, *Engels*, *Nederlands*; gelyk ook daar na *Grieks*, ſchier door de gantſe Waereld *uitgeſtrooit*.

Daarop is ze ook in druk uitgegaan, de eerſte onvervalſte druk is 1531 by *Georg Rhauen* in 4to. uitgekomen en voor het regte *Exemplaar* der *Augsburgſe* Geloofsbelydeniſſe gehouden: die wy (God lof) nog ongeſchonden hebben, zelfs in onze Nederlandſe ſpraake, zynde Ao. 1715 wederom op 't nieuws neffens onze andere *Synboliſe* Boeken in 't licht gebragt ten dienſte van onze *Evangeliſe Lutherſe* Gemeentens in deeze

* * *

Ne-

Digitized by Google

Nederlanden door den weleerwaarden Hooggeleerden en Godvrugtigen Heer Mr. *Zacharias Dezius*, getrouw Leeraar der *Lutherſe* Gemeente binnen *Rotterdam*, dien de *Lutherſe* Nederlanders daar door ten hoogſten verpligt zyn, om dat zyn Eerw: in deezen gedaan heeft, het geen nooit voorheen van eenig Leeraar in ons Land is ondernomen, en nogtans zo *nodig* voor alle die zig *belyden* de onveranderde *Augsburg ſe* Belydeniſſe te zyn *toegedaan*: waarom dit Boek billyk, ten allen tyden, en byzonderlyk op deezen dag op dit groote Jubel-feeſt, van een ider Leeraar *der Augsburg ſe Confeſſy*, aan de Ledemaaten zyner Gemeente mag gerecommandeert en hoog aangepreezen worden.

Korte Beſchryvinge van

LUTHERI LEVENSLOOP.

Dr. Luther is geboren te *Eisleben* in 't Graafſchap *Mansveld* Ao. 1483 den 10 *Novemb.* zyn Vader was *Hans Luther*, en zyns Moeders naam was *Margareta*, byde vroome Egte lieden, den 11 dito (zynde de dag *St. Martini*) is hem by den H. Doop den Naam gegeeven van *Martinus*: in zyn 5 jaar ging hy ſchool, in zyn 14 jaar zonden zyn Ouders hem na *Maagdenburg* ter ſchoole, 1 jaar daar na is hy na *Eyſenag* getrokken en heeft daar 4 jaaren ſchool gegaan, in zyn 18 jaar trok hy na de hooge ſchoole te *Erffort*, daar hy zig oeffende in de *Philoſophie* en in de Regten, in 't 22 jaar wierd hy *Art. Lib. Magiſter*, en begaf zig daar zonder weeten van zyn Ouders in

't *Au-*

Digitized by Google

't *Augustiner* Klooster, in 't 24 jaar dede hy geloste, trok de Munnikskap aan, wierd *Priester*, en hield zyn eerste *Misse*, in zyn 25 jaar wierd hy na *Wittenberg* beroepen, daar hy de H. Schriftuur uitleide, en zyn stellingen daar op zo vast boude, dat hem niemant kon wederleggen, in zyn 29 jaar wierd hy hoog Leeraar der Godgeleerdheid; Ao. 1516 begost hy de Lieden te waarschouwen voor *Tezels* aflaats-kraamery, 1517 sloeg hy 95 *Theses* tegen den Aflaat, aan de deur van de Slotkerk *te Wittenberg*, die zelfs veele vroome *Munnikken* aan naamen, en hem verzogten, dat hy maar dapper zoude voortvaaren, vermits hy 't nu aan 't regte eind hád; maar andere begonnen hem te lasteren, 1520 wierd hy daar over van den *Paus* in den ban gedaan, 1522 heeft hy veel schoone Boeken geschreeven: 1525 begaf hy zig in den Echt met *Catharina van Bore*, zynde van een edel afkomst, te vooren geweest Nonne eens Kloosters, 1527 bezogt hy de Kerken en Schoolen in 's Keurvorsten Land, en ondervraagde Kinderen en arme Boeren, om te vernemen wat ze van haar Christendom verstonden, en gaf ter zelver tyd de *Catechismus* uit, om het eenvoudige Volk te onderwyzen, 1528 begon hy 't oude *Testament* uit het *Hebreeuws* in het *Duits* overtezetten, 1529 hield hy te *Marburg* gesprek met Zwinglius en Æcolampadius, 1530 deede hy zyn Toehoorderen te *Wittenberg* een scherpe Boetpredicatie, in 't zelve jaar stelde hy op de *Augsburgse Confessy*, in dit jaar stierf zyn Vader, 't volgende jaar zyn Moeder, na deeze tyd heeft hy weder veel Boeken geschreeven:

Digitized by Google

ven: 1546 den 15 Feb. dede hy zyn laatſte Predicatie over Mat. 11, waarin hy ook eenig gewag maakte van zyn zwakheid, waarop hy krank wierd en zalig ontſliep den 18 Feb. en is 4 dagen daar na te *Wittenberg* in de Slotkerk begraaven.

Als 't Chriſtenryk wel eer was onderdrukt van Romen
Met leugens en bedrog verbyſtert en vermomt,
Is LUTHER als een held des Heeren voortgekomen
En heeft met pen en tong den Antichriſt verſtomt.

INHOUD der navolgende LIEDEREN.

I. Morgen Liederen.
II. Avond Gezangen.
III. Voor- en na de Predicatie.
IV. Van Chriſti Geboorte.
V. Van 't Nieuwejaar.
VI. Van den Naame JESUS.
VII. Van het bitter lyden en ſterven J. Chriſti.
VIII. Van de verryſſeniſſe Jeſu Chriſti.
IX. Van de Hemelvaart Jeſu Chriſti.
X. Pinxter Liederen van den H. Geeſt.
XI. Van de Boete en het Geloof.
XII. Van het Heilige Avondmaal.
XIII. Van de drie Hoofdſtanden.
XIV. Van een Chriſtelyk leven en wandel.
XV. Van kruis, vervolginge en aanvegtinge.
XVI. Van de Dood en het Sterven.
XVII. Van de Uiterſten na de Dood.
XVIII. Aanhangſel van eenige Huisliederen en Rymgebeden.

STIG-

Digitized by Google

ge veranderinge in Geloofszaaken onderneemen, of ook daar over zinatwiften, maar in alle zulke zaaken tot op het aankomende *Concilium* geruſt en ſtil zig houden zouden.

Tegen zulke affpraake hebben *Johannes Hertog te Saxen*, en *Keurvorſt Georg*, *Markgraaf van Brandenburg*, *Ernſt* en *Frans Hertogen van Lunenburg*, de Broeders *Philip Landgraaf in Heſſen en Wolfgang Vorſt van Anhald* in de beſte *forme geproteſteert*: zulke *Proteſtatie* hebben na gepleegden rypen raad ook eenige voornaame Steden gebillikt en onderſchreeven, als *Straasburg*, *Nurnberg*, *Ulm*, *Windsheim*, *Reutlingen*, *Memmingen*, *Nordlingen &c.* Hier van daan is geſprooten de naam der *Proteſtanten*, of *der Proteſterende* Standen.

Het volgende jaar toog *Keizer Karel* in *Welsland* na *Bononien*, en wierd aldaar van *Paus Clemens* de 7de dezees naams *gekroond*: aldaar deelde hy den 21 *january* bevel uit in *Duitſland*, ſtelde een algemeene *Ryksdag* aan te *Augsburg* op den 8 *April*, wederom wegens *Geloofszaaken* en den *Turkſen Kryg*.

De *eerſte* op dien Ryksdag te *Augsburg* was de *Keurvorſt van Saxen*, met zynen Heer Zoon *Johan Frederik*, onder andere zyne *Reisgezellen* was ook *Lutherus*, (dien de *Keurvorſt*, op dat hy hem na by zig hadde te *Kolburg* liet) *Philippus Melanchthon*, *Johannes Agricola*, *Juſtus Jonas*, *en Gregorius Spalatinus*; maar eer de *Keurvorſt* zig na *Augsburg* begaf, waren op deſſelfs genadigſt be-

* * *

vel

vol. *Lutherus*, *Philippus*, *Bugenhagius*, die ook *Pomeranus* genoemt wierd, en *Justus Jonas* te *Torgau* zaamen gekomen, en hadden van de geloofszaaken onderling ondermalkanderen gesproken, op wat wyze en hoe zy het aldergevoeglykst de *Hoofdstukken* van de *Christelyke Leer* zaam menvatten en opstellen, en zyn *Keizerlyke Majesteyt* overleveren zouden; waar by *Lutherus* wierd opgedraagen, de verkoorene *Hoofdstukken* der *Christelyke Leere* op 't papier te brengen, waarop hy 17. *Artykelen* saamenbragt, in welke hy de *Zaligmaakende* Levens en Geloofs *Leer*, zo veel daar van den *Volke* op den *Predikstoel* te *Prediken* en te *weeten* van noden was, *begreepen*, en alle onnodige *Schooltwisten* uitgelaaten heeft.

Den zosten dag van de Maand *juny* wierd een *Ryksdag* met verrigtinge van den Godsdienst *begonnen*, en *Paltsgraaf Fredrik* las een lange *Oratie* af, waar in hy het vertoeven des *Keizers* ontschuldigde en de oorzaaken dezes *Ryksdags* aantoonde.

Den 24 dezer Maand heeft de *Keurvorst* van *Saxen*, *Georg Markgraaf* van *Brandenburg*, *Ernst*, en *Frans Hertogen* van *Luneburg* en *Philip Landgraaf* te *Hessen*, den *Keizer* verzogt, dat hy haare *Geloofsbelydenisse*, die zy op 't papier gebragt hadden, welke doen ter tyd *Hertog Jan Fredrik* van *Saxen*, *Vorst Wolfgang* van *Anhald* en de Gezanten der Stad *Nurnberg* en *Reutelingen* reeds hadden onderschreeven, genadig wilde aanhooren.

Maar

Digitized by Google

Maar de *Keizer* belaſte, dat men hem de *Geloofsbelydeniſſe* zoude *overryken* en behandigen; zy hielden aan dat hy ze mogt aan *hooren*, dewyl het een zaak was, die haar *eer*, *goed* en *bloed*, ja haarer *Zielen eeuwige Zaligheid* raakte, en het den *Keizer* veel ligt anders *aangedraagen* was, als 't zig in der daad verhielde: De *Keizer* wilde, dat zy hem aanſtonds haar Geloofsbelydeniſſe zouden geven, en den volgenden dag tot hem in zyn Kamer komen: Zy daarentegen hielden op het alder *inſtandigſt* aan, en baden onderdanigſt, hun zelfs te hooren, niet meenende dat haar dit zoude geweigert worden, doordien wel *veel geringerer* Stands Perſoonen in verre *ſlegterer* zaaken van zyn *Keizerl: Maj.* plegen gehoord te worden, en dewyl de *Keizer* haar nu niet hooren wilde, zo badenze, datze haar opgeſtelde Geloofsbelydeniſſe mogten behouden, tot datze gelegentheid hadden om ze af te leezen; als haar zulks wierd toegeſtaan, kwamen zy desanderen daags, zynde den 25 *juny*, en lieten haare *Confeſſy* en Geloofsbelydeniſſe voor den *Keizer Karel*, voor den *Koning van Ongaryen* en *Boheim Ferdinand* de eerſte dezes Naams, voor *Albrecht* Keurvorſt te *Mentz*, *Herman* Keurvorſt te *Keulen*, de Keur *Trier* en *Paltsgezanten*, *Johannes Saxen*, *Joachim Keurvorſt te Brandenburg* en veele andere *Vorſten* en *Standen* door *Chriſtian Beiren* der beider Regten *Doctor*, *Saxiſe* Raad en *Vice-Canſeler*, duits, klaar en duidelyk ten 3 uuren des Namiddags af leezen.

* * * 2 De

Digitized by Google

De *Gezanten* der Stad *Nurnberg* waren de Heeren *Chriſtofer Kres* van *Kreſſenſtein*, en *Clemens Volkamer*, beide vroome Mannen die yverig waren in liefde tot de reine Leere en God de zaak aan beveelden: in de plaatſe van deeze twee Heeren, vermits de *Ryksdag* wat lang *duurde*, wierden daar na *afgevaardigt* de Heeren *Bernhard Baumgartner* en *H. Chriſtoffer Kohler*, beide aanzienlyke en hoog verſtandige Mannen.

Wegens de Stad *Reutlingen* waaren 'er tegenwoordig de Heer *Joachim Weis*, dien aanbevolen was, dat hy zig tot den *Keurvorſt* te *Saxen* en de Stad *Nurnberg* houden, en op geen andere Steden zien zoude.

Na dat nu de Geloofsbelydeniſſe was afgeleezen, wilde de *Saxiſe Canzeler* de Heer *Georg Bruk* twee affchriften daar van, de een *Latyns* en de andere *Duits* den *Keizerlyken Secretaris Alexander Sweis geeven*, dat hy ze den *Keurvorſt* te *Ments* over bragte; maar de *Keizer* greep zelfs daar na, *namze* van hem, behield het *Latynſe* by zig, en liet door den *Paltsgraaf Fredrik* antwoorden: hy zoude doch de gantſe zaak in vlytige overweeginge trekken, en rypelyk nadenken: Maar *Doctor Bruk* keerde zig tot den *Keizer* en de *Vorſten* en zeide ongeſchuwt, en met een goede *couraſie:* Met *Gods* en onzes *Heeren Chriſti* byſtand zal de Geloofsbelydeniſſe tegen de poorten der Helle in eeuwigheid onoverwinnelyk beſtaan.

De Papiſten, (*die van Dr. Ecken*, als hy gevraagt

Digitized by Google

STIGTELYKE EN ZIELROERENDE GEZANGEN.

I. Morgen Liederen.

1. HEILIG MORGEN-OFFER.

Op zyn eigen Zangwyze.
Of als: *Nu laat ons God den Heere.*

Waak op myn hert! wilt zingen
Den Schepper aller dingen/
Den Geever aller goeder/
Den vroomen Menschen hoeder.
2. Als donk're duisterheden
My kwamen te omkleeden/
En Satan my begeeren/
Heeft God hem willen keeren.
3. Ja Vader! als hy zogte
Dat hy my vellen mogte/
Was ik in uwen schoote/
Uw vleugel my beschoote.
4. Gy spraakt: leg/ 'k wil u wiegen;
Trotz dien/ die u bedriege;
Slaap wel/ en wilt niet grouwen/
Gy zult de Zon aanschouwen.
5. Na uw woord/ zo 'k regt meene/

Digitized by Google

Is my 't licht weer verscheenen;
Voor nood kwaamt gy bevryden
My in myn angst en ypden.
6. Gy eist na onzen stande
Van ons een offerhande;
Myn offer voor all' dingen
Is bidden ende zingen.
7. Ei! wilt dat niet versmaaden/
Maar neemt 't aan in genade;
Met deeze myne gaaben
Kom ik tot u opvaaben.
8. Zo wilt gy nu volenden
Uw werk aan my/ en zenden
Dien/ die my deezen dage
Op zyne handen draage.
9. Spreek/ ja tot myne daaden/
Help zelfs het beste raaden/
d' Aanbang/ midden en ende
Ach Heer! ten beste wende.
10. Met zegen my beschutte/
Myn hert zy uwe hutte/
Uw woord zy myne spyze
Tot ik ten Hemel ryze.

Paulus Gerhardi Zalgr. *Predikant te Barlyn.*

2. AANDAGTIGE MORGEN-ZUGT.

Op zyn eigen Zangwyze.

**God des Hemels en der Aarde/
Vader/ Zoon en Heil'ge Geest/
Die het Dag- en Nagt-licht paarde/
Zon en Maan laat schynen meest;**

Die

Digitized by Google

Die de Waereld hebt gebouwt /
Wat 'er in is onderhoud.
2. God! ik danke u van herte /
Dat gy my in deezen Nagt
Voor angst / nood / gevaar en smerte
Hebt behoed door uwe kragt /
Dat des booswigts magt en list
Aan my is vergeefs verkwist.
3. Laat de nagt ook myner zonden
Nu met deezen Nagt vergaan;
O Heer Jezu! laat uw wonden
Voor my / Zondaar / open staan /
Daar alleenlyk hulp en raad
Is voor zonden en misdaad.
4. Help! dat ik met deezen morgen
Geest'lyk weder opstaan mag /
En voor myne Ziele zorgen /
Dat als uwen grooten dag
Ons verschynt / en uw gezigt /
Ik aanschouw uw Hemels-licht.
5. Wilt ook / Heer! nu heden leiden
Myne gangen na uw woord;
Weest myn Scherm-Heer t' allen tyden
Waar ik mynen voet zet voort /
Voordien gy alleen kond myn
Hoeder en bewaarder zyn.
6. Lyf en Ziel / en my geheele /
Met de zinnen en 't verstand /
Groote God! ik u beveele
Onder uwe sterke hand /
Heer! myn eer en roem / daarom

Neem my op uw eigendom.

7. Uwen Engel tot my zende /
Die des boozen vyands magt /
List en aanslag van my wende /
En om my houd goede wagt /
Die my / als ik 't hier ben moe /
Vzaage na den Hemel toe.

Henricus Alberti, *in zyn leven Muzikant en Componist te Koningsbergen in Pruissen.*

3. MORGEN-ZUGT, voor zig zelven en voor de gemeene nood.

Opde wyze : *Ach God van 't Hemelryke.*

Tot u van 's herten gronde
Roep ik uit dieper noód /
In deezen Mozgenstonde /
Verhooz my Heere groot!
En opent uwe oozen /
Als ik vzoeg tot u schrei /
Wilt o Heer! doch aanhoozen
Wat myn begeerte zy.

2. Wyl nu de Zon opgaande
Verdzyft den duist're Nagt /
Een iegelyk / opstaande /
Moet danken uwe magt;
Ik ook uw lof vertelle /
Tot uwes names eer /
De zonden / die my kwellen /
Beklaag ik hert'lyk zeer.

3. Het duist're my verschrikket /
Als dood ik slaapen lag /

Digitized by Google

Zo God my niet verkwikket/
Ik niet weer opstaan mag;
Dat maakt de nagt der zonden/
Die het verstand en wil
Met kragt had vast gebonden/
Ten goeden t' houden stil.

4. Want schoon myn oogen slaapen/
Het lyf van werken vry/
Myn hert zal doch opraapen/
Veel booze fantazy/
De Duivel/ die bekwaame
Zyn zaad strooit/ ons verblind/
Als hy zonder uw naame
Ons in den slaape vind.

5. Dien hebt gy weg gedreeven/
Gy Hoeder Israël/
Dat ik veilig gebleeven
Ben voor zond'/ schaad' en hel/
Dies ik u nu lof zinge/
In deezen Morgen Heer!
't Geloof/ 't welk is geringe/
Ach! ach! in my vermeer.

6. Uw oogen ons bespieden/
En brengen aan het licht/
Wat heimelyk geschiede
Komt voor uw aangezigt;
Gy weet met wat gedreeken
Ik moet belaaden gaan/
Zy geeven my doodsteeken/
O Heer! wie kan bestaan?

7. Wilt vaderlyk afwenden
Uw tooznig aangezigt/

Digitized by Google

En tegen onz' elenden
Doch uwe hand niet rigt;
Laat opgaan uw genade/
Die alle mozgen bloeit/
Hoed mp booz ſchand en ſchade/
Maak/ dat uw zegen bloeit.
8. Jn ziel en lpfs gebaaren
Uw Geeſt mpn geeſt regeer/
Beveel uw' Engel-ſchaaren/
Dat mp geen ſmerte deer:
Omring met vier'ge muuren
Al wat mp lief mag zpn/
Dat tegen ramp kan duuren
Mpn goed en al het mpn.
9. Behoed ons' booz Peſt-ſterven/
Krpg/ bzand/ en duurentpd/
Uw zegen laat verwerven
Ons Land en Oberheid;
Laat Vzede ſteeds regeeren
Jn 't lieve Vaderland/
Laat niemant 't goede weeren
Jn Leer- weer- en neer-ſtand.
10. Wilt u aller ontfarmen/
Die nu in dzoefnis zpn/
Gevangen/ krank en armen/
Wees/ Wed'wen/ groot en klein/
Wat zalig is beſcheere/
Den vpand en den vzind/
Den vpand/ Heer! bekeere/
De vziend uw liefde bind.
11. Daarop in uwen Naame
Vader/ Zoon/ Heil'ge Geeſt/

Spreek

Spreek ik van herte Amen;
Gy zyt myn hulp geweest;
Laat my myn ampt volenden
Tot dat den avond kom/
Die alle moeit zal wenden
In 's Hemels Heiligdom.

Mr. Josua Weglin, Zalgr. *Predikant te Ulm:*

4. DANK- en GEBED-LIED, voor, en om genadige beschermingе.

Op zyn eigen Zang wyze:

Of als: *Wend af uwen toorn lieve Heere &c.*

In deezen morgenstond wil ik u looven/
O God myn Vader! in den Hemel boven/
Dat gy genade my steeds komt bewyzen/
Wil ik nu pryzen.

2. Gy hebt my aan het daglicht laaten komen/
Ook door den Doop in uw ryk opgenomen/
En laat my los door Jezu Christi wonden
Van schuld en zonden.

3. Gy geef my uw heiligen Geest daar neven
Dat hy my leer en leide in myn leven;
Op dat ik leer op u alleen te bouwen/
En te vertrouwen.

4. Gy hebt my altyd vaderlyk geneget/
Wat my ontbraak/ my immer voort bestreet;
En als my ramp en ongeluk beroerde/
Gy my uitvoerde.

5. Nu hebt gy ook door uwe Engel-schaaren
My heden laaten deezen Nagt bewaaren/
Zo dat geen ongeval my heeft geschrikket/
Noch op gewrikket.

Digitized by Google

6. O Heer! met mynen monde en gemoede
Vertel en roem ik zulken grooten goede/
Die ik ontfangen heb in ſtad en landen
Van uwe handen.

7. Ik bid/ terwyl ik altyd u betrouwde/
Gy wilt my deezen dag ook onderhouden/
Dat Satan my met zyne liſt en pyle
Niet over eile.

8. Help! dat ik my van quaa onreine luſten
Na uw bevel onthouden mag en ruſten/
Dat ik ook weere myn verkeerde grille/
En boozen wille.

9. Heer! laat in uw bewaaring zyn beſlooten
Lyf/ Ziel/ Wind/ Kinderen en Huisgenooten/
En wat al meer ik booz groote weldaaden/
Krygt uit genade.

10. Ons Overheid behoud by goeden ſtande/
Geef vree/ geluk en heil in onzen lande/
Behoed ons altyd o Heer! uit genade
Booz ſchand en ſchade.

11. Ei! wilt doch nu op dezen dag my ſterken
Booz u kragt in myn ampt en beroeps werken/
Op dat ik mag in deezen en in allen
U wel gevallen.

12 Op 't laatſt verleen my/ als ik uit dit lyden/
Het zy huiden of morgen zal afſcheiden/
Dat ik op Jezu dood mag vrolyk ſterven/
Den Hemel erven.

13. Zo ben ik nu aan lyf en ziel geneezen/
En wel op de Waereld alhier geweezen;
Nu heb ik ſlegts den ſtryd alhier begonnen/
Dan overwonnen.

Digitized by Google

14. Dat geef my Vader! gy die met den Zoone
En Heil'gen Geest regeert in eenen Thzoone/
Op dat ik met Gebeden en Gezange
Myn wens erlange.

Dr. Johannes Gerhardi, *Professor Theologiæ te Jena.*

5 HEILIGE MORGEN-AANDAGT.

Op zyn eigen Zangwyze.

Ik dank u vroeg met al myn kragt
O God! voor uwen goede/
Dat gy my in deez' donk're nagt
Genadig kwaamt behoeden.

2. Ik lag zo zwaar in deezen nagt
Met duisternis omvangen/
Om myne zonden / gants onzagt /
Die my maakten zeer bange.

3. Dies bid ik u uit 's herten gzond /
Gy wilt my doch vergeeven
Myn overtreeding en myn zond /
Die 'k voor u heb bedreeven.

4. Ei! wilt my heden deezen dag
In uw bescherming houden /
Dat my geen vyand schaaden mag
Met listen menigvouden.

5. Regeer my na den wille dyn /
Laat my in zond niet vallen;
Op dat u mag / het leeven myn/
En al myn doen gevallen.

6. Want ik beveel myn ziel en lyf
In uwe handen Heere!
Met uwe hulp doch by my blyf/

Digitized by Google

Angſt / ongeluk afkeere.
7. Op dat de booze Waereld-Vorſt
Geen magt aan my mag binden /
Die ſteeds na myne Ziele dorſt /
En haar zoekt te verſlinden.
8. Eer zy God in de hoogte meeſt /
Gelyk met zynen Zoone /
Ook den waarden Heiligen Geeſt /
Die heerſt in 's Hemels Thzoone.

Michaël Prætorius, *in zyn leven Kapelmeeſter te Bronswyk.*

6. MORGEN- en AVOND-LIED.

Op zyn eigen Zangwyze.

Ik danke u Heer God! in uwen Thzoone /
Voor Jezus Chzistus uwen lieven Zoone /
Dat gy voor uwe heil'ge Engel-ſchaaren
Deez {nagt / dag} behoed hebt my voor veel gevaren
En ik bid u wilt my myn zond vergeeven /
En ook behoeden deezen {dag / nagt} daar neven.

2. Want in uw hand beveel ik lieve Heere!
Myn arme Ziel / myn lyf myn goed en eere /
Uw heilige Eng'len ten allen tyden /
Laat zyn en blyven ſtaan aan myne zyde /
Op dat de booswigt my niet baſt mag binden /
In zonden en geen magt aan my mag binden.
3. Ik bid u ook o Heere God! voor allen /
Maar meeſt voor Chzisſ'nen die u wel gevallen.
Voor al my in den bloed beſtaande bynden /
Of z' hier of ergens anders zyn te binden /

Voor

Voor ongeluk wilt gy ze Heer! bewaaren /
En laat doch alles goeds hen wederbaaren.

4. Al die in druk / of krank zyn / of gevangen /
Al die in droefheid na u Heer! verlangen /
Die wilt gy troosten in al hun elenden /
Ook nood / ramp en gevaar van hun afwenden;
Wilt alle Zondaars Heer! tot u bekeeren /
En ons te zaam een zalig eind bescheeren.

II. Avond Gezangen.

7. BEEDE- en BED-GEDAGTEN.

Op de wyze: *'t Is al lang genoeg geslaapen.*

Ons vermoeide oogenleden
Sluiten zig nu slaap'rig toe /
Voor des dages bezigheden
Gzoeten d' Avond / en zyn moe;
Want de donk're naare Nagt
Heeft de held're dages pragt
In de diepe Zee gedooken /
En de Sterren opgestoken.

2. Ach! bedenk / eer gy gaat slaapen /
O! gy mynes ligchaams gast /
Of gy die u heeft geschaapen /
Heden wel hebt opgepast?
Doet / ach! doet in tyds doch boet' /
Ach! gaat heen / valt hem te voet /
Bid hem / dat hy uit genade
U vergeef uw kwaade daaden.

3. Spreek: de Heer is niet verholen /
't Geen ik dees dag heb volbragt /
Anders als gy my bevolen /

Ja

Digitized by Google

Ja ik hebbe niet betragt/
Myn ampts doelwit en oogmerk/
En heb ook uw weg en werk
Schand'lyk/ o myn God! verlaaten/
En gevolgt der wellust straaten.
4. Ach! laat my genaed erlangen/
Geef my geen verdienden loon/
Laat uw gunste my ombangen/
Ziet aan uw geliefden Zoon/
Die u voor my heeft voldaan;
Vader! neem tot Burge aan/
Dien/ die voor my leed geduldig/
Al het geen dat ik was schuldig.
5. Open uw genade vensters/
Zend van daar uw wagters af/
Dat de zwarte nagt-gespensters/
Dat des dodes naare graf/
Dat het kwaade/ 't welk by nagt
Ons Ligchaam te bellen tragt/
My niet in zyn net verstrikke/
En geen kwaade droom verschrikke.
6. Laat my zonder struikelen wagten
Op u/ Heer! dan slaap ik zagt/
Geef my heilige gedagten/
Zo by dagen als by nagt;
In den slaap maakt dat in my
Ziel en Geest steeds wakker zy/
Tot dat aankomt 't Morgenroode/
't Welk ons van het Bed komt nooden.
7. Onze Hemels Vader/ die de
Naam geheiligt zy/ myn leed
Is/ uw Ryk kom/ wil geschiede/

Ons

Digitized by Google

Ons daaglyks Brood geef ons heed/
En vergeef ons onze schuld/
Schenk ons uw genaed en huld/
Laat ons geen verzoeking dooden/
Maar verlos ons Heer! uit nooden.

Joh: Franke Zalgr. *Raadsheer der Stad Guben in Neder-Lausitz.*

8. NAGT- en RUST-LIED.

Op zyn eigen Zangwyze.

Nu rusten alle Steden/
Het Land/ de Mens ook mede/
Nu slaapt men onbersaagt;
Maar o! gy myne zinnen
Waak op! gy zult begimen/
't Geen uwen Schepper wel behaagt.

2. Waar zyt gy Zon gebleeven?
De Nagt heeft u verdreeven/
De Nagt/ des Dags vyand/
Och! kom Jezu myn Koning!
En neemt by my uw wooning/
Kom Jezu! bied gy my de hand.

3. De dag is nu verdreeven/
En de Sterren verheven
Staan aan den Hemel al;
Alzo zal ik ook staane/
Als my zal heen doen gaane
Myn God eens uit dit jammerdal.

4. Het Lighaam wil nu rusten/
't Legt af het kleed met lusten/
Het beeld der sterfelykheid
Dat leg ik af/ daar neben/

Zal

Zal Chriſtus my dan geeven
Den rok van eer en heerlykheid.

5. Het hooft / voeten en handen
Die leggen af haar banden /
Van d' arbeid ruſten zy:
Gy zult van 't geen bezwaarde /
Alhier op deeze Aarde /
Van zond en arbeid wezen vry.

6. Nu dan vermoeide leden /
Gaat heen na 't Bed toe treeden /
't Bed is u lief en waard /
Daar komen dag en tyden
Dat men u zal bereiden
Tot ruſt een bed eens in de aard.

7. Myn oogen zyn beſchooten
Van traan / en ſchier geſlooten /
Waar blyft lyf en ziel wel?
Neemt 's aan Heer! in genade /
Bewaart ze ook voor ſchade /
Gy Oog en wagt van Iſraël.

8. Breit uit uw vleugels beide /
O Jezu! myn verblyde /
En neemt uw Kieksken aan /
Wil Satan my verſlingen /
Zo laat uw Englen zingen:
Dit Kind zal onbeſchadigt ſtaan.

9. Gy zult ook niet behoeven
Uw Gemoed te bedroeven /
Met ongeluk nog gevaar;
God laat u zalig ſlaapen /
Stel u zyn goude wapen
Om 't Bed en zyner Englenſchaar.

Paul: Gerhard. 9. AVOND-

Digitized by Google

9. AVOND GEBED en DANK-LIED.

Op zyn eigen Zangwyze:

Of als: *Behoud ons Heere by uw woord.*

Verdweenen is de Zonneschyn/
Het zal haast donker duister zyn/
Heer Jezu! met uw waare licht
Ons in de duist're nagt verlicht.

2. U zy dank/ dat gy ons by daag/
Voor schaad/ gevaar en Satans plaag/
Voor uwe Englen hebt bewaart/
Na uwe Vaderlyke aart.

3. Van 't geen wy hebben u misdaan
Laat niets op onse reek'ning staan/
Want 't is ons al van herte leed/
Laat slaapen ons in rust en vreed/

4. Uw Englen ons tot wagters stel
Dat ons de boos'wigt niet neer vel
Voor booze droomen en buurs nood/
Bewaart ons liebe Heere groot.

5. Lof zy den Vader en den Zoon/
Den Heyligen Geest in eenen throon/
De Heylige Drieenigheid
Zy lof en prys in Eeuwigheid.

Nicol. Herman. *Cantor in Jochemsdal ten tyde van Matthesius.*

10. AVOND-LIED, dat ook s'Morgens en s'Middags kan gezongen worden.

Op de wyze: *Christe! die zyt dag en ligt groot.*

Voor uwen throon treed ik hier mee/
O God! met myn gezang en bee/

Ach

Ach uw' genade oogen Heer!
Tot my bloedarme ſondaar keer.
2. Gy hebt o Vader! my uw knegt/
Geſchaapen na uw' beeld opregt/
In u leef en beweeg ik my/
Vergaan (Heer) moeſt ik buiten dy:
3. Gered hebt gy my menigmaal/
Gants wonderlyk van ramp en quaal/
Doen ſlegts een tree/ ja haartje maar/
Tuſſen myn dood en leven waar.
4. Verſtand en eer heb ik van dy/
Des levens nooddruft geeft gy my/
Daar toe ook een ſulk trouwen vrind
Die men ſelfs ook in rampſpoed vind.
5. God Soon! gy hebt my dooz uw bloed
Verloſt van d'Eeuw'ge helſe gloed/
De gantſe wet hebt gy voldaan/
En 's Vaders toozn van ons doen gaan.
6. Als zond en Satan my verklaagt/
En 't hert my in het ipf verzaagt/
Dan maakt uw midd laars ampt en dood/
Dat God my niet ter hellen ſtoot.
7. Gy zyt myn hoorſpraak t'allen tyd/
Myn heil/ myn trooſt/ myn zaligheid.
Ik kan dooz het verdienſte dyn
Geruſt/ en namaals ſalig zyn.
8. o Heil ge Geeſt! uw gunſt en kragt
Van boven ik in my verwagt/
Is nog iets goeds aan 't leven myn/
't Is van u/ en 't ſal tot u zyn.
9. Van u is 't/ dat ik God kenregt/
Aan hem/ dooz het geloof my hegt/

Als

Als ook dooz woozd en Sacrament /
Op dat hy booz zyn Kind my kent.
10. Dat ik vast in aanbegting staa /
En niet in dzoefnis ondergaa /
Uw troost stozt my in 't herte in /
Dat ik met vzeugde overwin.
11. Daarom dank ik met hert en mond
U myn God in dees' Avondstond /
Booz uw genade en goedheid /
Die gy myn Ziele hebt bereid.
12. Ik bid laat uw genade hand
Steets over my zyn uitgespand ;
Myn Lighaam / Ziel en Ampt geheel
In uw bescherming ik bebeel.
13. Help ! dat ban herten ik daarom
Vzoom zy / op dat myn Christendom
Opregt zy zonder huiglary /
En ban bedzog en valsheid vzy.
14. Vergeef my myner zonden schuld /
En hebt met my / uw knegt / geduld /
Geef ! dat ik booz 't geloof hier leef /
En namaals my den Hemel geef.
15. Een zalig einde geef my Heer !
Ten jongsten dag my opwek weer /
Dat ik u eeuwig aanschouw bly /
Amen / amen / verhooz doch my.
16. God Vader u zy lof / en pzys /
Lof zy ook uwen Soone wys /
Lof zy uwen Heiligen Geest /
Nu en in der eeuwigheid meest.

Digitized by Google

III. Voor en na de Predicatie.

11. GEBED-LIED, ter inleidinge van den Godsdienst.

Op zyn eigen Zangwyze. of als het 9 Lied.

Heer Jesu Christ! u tot ons wend/
En den Heiligen Geest ons zend/
Die ons met zyn genaad' regeer/
En ook den weg der waarheid leer.

2. Doet op ons mond/ te looven u/
Bereid het hert tot aandagt nu/
't Geloof vermeer/ sterk het verstand;
Op dat ons hert van liefde brand.

3. Tot dat wy zingen t' zyner eer/
Heilig/ heilig is God de Heer/
En dat wy u van aangezigt
Te saamen zien in 't eeuwig licht.

4. Eer zy den Vader en den Zoon/
Den Heil'gen Geest in eenen Choon/
De heilige Drieeenigheid
Zy eeuwig lof en prys gezeid.

12. ZUGT tot GOD voor de Predicatie.

Op de naast voorgaande wyze.

Heer Jesu myne toeverzigt!
Staa by met uw genadenlicht/
Sterk my myn God! in deeze stond/
Regeer myn herte/ tong en mond.

2. Open o Heer! des herte poort/
Trekt d' Hoorders tot u door uw woord/

Geef

Geef het gelyk een donder magt/
Uw kinderen een lebens kragt.
3. Help! dat myn mond uw eer uitbreid/
Geef my en uwe Christenheid
Troost/ vrede/ vreugd en zaligheid/
Tot uwen prys/ in eeuwigheid.

Dr. Joh. Olearius, *Vorstel: Sax: opperste Hofprediker en generaal Superintendent te Hall.*

13. AANDAGTS OPWEKKINGE voor de Predicatie.

Op zyn eigen Zangwyze:

Lieffste Jesu! wy zyn hier/
U en uw woord aan te hooren/
Onze zinnen zo bestier/
Dat het mag het hert doorboren/
En de Ziel daar door bewoogen/
Tot u werde opgetoogen.
2. Onze kennis en verstand
Is met duisternis omgeeven/
Zo niet uwes Geestes hand
Ons geest licht en kragt ten leven:
Goeds te denken/ doen en digten/
Moet gy zelfs in ons verrigten.
3. O gy glans der heerlykheid!
Licht van licht/ uit God geboren!
Maak ons al te saam bereid/
Opent herte/ mond en oren/
Al ons bidden/ smeeken/ zingen/
Laat Heer Jesu! tot u dringen.

Mr. Johan Corber.

Digitized by Google

14. DANK-LIED
na den geeindigden Godsdienſt.

Op de naaſt voorgaande wyze.

Nu God loof! het is volbragt/
Singen/ bidden/ hoozen/ leeren/
Hy heeft alles dooz zyn kragt
Welgemaakt/ laat ons vermeeren
Godes eer/ en hem hoog pzyzen/
Die ons aan de Ziel komt ſpyzen.

2. Wyl de Godsdienſt is gedaan/
En ons mee gedeelt den zegen/
Wy in vzee na huis toe gaan/
Om te wand'len onze wegen/
Gods Geeſt ons nu verder leide/
En ons alle wel bereide.

3. Heer ons uitgang zegen boozt/
Zegen d' ingang even maaten/
Zegen Heer! ons dag'lyks bzood/
Zegen al ons doen en laaten/
Zegen ons met zalig ſterven/
En maak ons tot Hemels erven.

IV. Van Chriſti Geboorte en Menswerdinge.

15. LIED, van CHRISTI GEBOORTE.

Op zyn eigen Zang wyze:

Loof God! gy Chzistenen gelyk/
In zynen hoogſten Troon/
Die heden opſluit 't Hemelryk/

En

En ſchenkt ons zynen Zoon /
En ſchenkt ons zynen Zoon.

2. Hy komt uyt zynes Vaders ſchoot /
En word een Kindje klein /
Hy leid' elendig naakt en bloot /
Een Krib zyn wieg moet zyn /
Een Krib zyn wieg moet zyn.

3. Hy leid' hier af al zyn gewelt /
Word ned'rig en gering /
En als een arme knegt zig ſtelt /
De Schepper aller ding' /
De Schepper aller ding'.

4. Hy leid hier aan zyn Moeders borſt /
En haar Melk is de ſpys
Van deeſen grooten Hemelvorſt /
Want hy is Davids Rys /
Want hy is Davids Rys.

5. Die uit zyn Stam uitſpruiten zou
In deezen laatſten tyd /
Door welken God opzegten wou
Zyn Ryk / de Chriſtenheid /
Zyn Ryk / de Chriſtenheid.

6. Hy wiſſelt met ons wonderlyk /
Vlees en bloed neemt hy aan /
En geeft ons in zyn Vaders Ryk
God klaar te ſchouwen aan /
God klaar te ſchouwen aan.

7. Hy word een knecht en ik een Heer /
Dat mag een wiſſel zyn /
Hoe kon ons doch verblyden meer /
Dit zoete Kindje klein?
Dit zoete Kindje klein.

Digitized by Google

8. Nu sluit hy ons weer op de poort /
Tot 't schoone Paradys /
De Cherubyn ons niet meer stoort /
God zy lof / eer en prys /
God zy lof / eer en prys.

Nicol. Herman.

V. Van 't Nieuwejaar.

16. NIEUWEJAARS-LIED.

Op de wyze van het 7 Lied.

Help Heer Jesu! t' allen dingen /
Help! het Nieuwe Jaar hangt aan /
Laat my van uw hulpe zingen /
Die gy hebt aan my gedaan;
Laat my u bevolen zyn /
En daar neven al het myn /
Nieuw geluk en een nieuw leven /
Wilt my uit genade geeven.

2. Laat 't zyn een jaar der genade /
Laat my boeten al myn zond' /
Help! dat zy my nimmer schaaden /
Ach! vergeefse my terstond;
En door uw genaa verleen /
Dat ik regt myn zond' beween /
Heer! in u; want gy myn leven
Kunt de zond' alleen vergeeven.

3. Troost my o God! in der minne /
Neemt myn smeekend zugten aan /
Want vol angst ben ik van binnen /
En met droeve smert belaan;

Digitized by Google

Het zy dat ik slaap of waak/
Ziet o Heer! op myne zaak/
Sterk my in al myne nooden/
Dat my zond en dood niet dooden.
4. Heer! wilt uit genade geeven/
Dat dit Jaar my heilig zy/
En ik Christ'lyk moge leeven
Zonder eenig huiglary;
Dat 'k myn Naasten na behoef/
Lief heb en hem niet bedroef;
Dat ik my berei tot sterven/
En den Hemel moge erven.
5. Jesu! laat my wolyk enden
Dit begonne Nieuwe Jaar;
Wilt daarom uw hulp my zenden/
En my bystaan in gevaar:
Blyf by my in alen nood/
Verlaat my niet in de dood;
Wolyk wil ik u aankleeven/
Als ik 't leven van my geeve.

Johan Rist Zaligr. *Predikant te Wedel aan de Elve.*

VI. Van den Naame Jezu.

17. JEZUS-LIED.

Op de wyze: *O God! gy vroome God.*

Ach Jesu! welker trouw/
In Hemel en op Aarde
Geens Menſen tonge kan
Volpryzen na zyn waarde:
Ik dank u/ dat gy zyt
Geboozen een waar Mens/

Digitized by Google

Dat gy den Satan hebt
Ontzeid zyn eis en wens/
2. Dat ik mogt zyn verdoemt:
Dies als ik in myn herte
Uws Naams troost smaak en voel/
Moet wyken alle smerte/
Geen troost zo lieflyk is/
Dan die my geeft uw Naam
Jesus/ O Davids Zoon!
Z'Is my zeer aangenaam.
3. O Jesu! hoogste schat/
Gy kunt my vreugde schenken/
Niets zoeter als uw Naam
Jesus/ kan ik bedenken/
Ik kan niet treurig zyn/
Wyl Jesus heet gewis/
Zulk een/ die Heiland en
Een Zaligmaaker is.
4. Als Satan zig in my
Met stryden wil beweegen/
Zo is my Jesus Naam
Tot troost/ vree/ heil en zegen/
Tot wysheid en tot hulp
In alle angst en nood/
Dat ik niet vreezen mag
Den Duivel noch de Dood.
5. Ben ik een Kind des toorns/
Dat maakt de snoode zonde:
Uw soete Jesus naam
Geneest my van myn wonde/
Neemt verre van my weg
Myn schulden en misdaad/

Digitized by Google

Brengt my de Zaligheid/
En uw Vaders genaad'.

6. Ei! nu zo heiligt my
Van al myn zondenvlekken/
Met uwe Jesus Naam/
Wilt die geheel toedekken:
Ei! keer van my den vloek/
Den zegen tot my wend/
In zwakheid zyt myn kragt/
En my uw hulpe zend.

7. Hy zy myn licht/ dat my
In duisternis bestraale/
Hy als een Hemelsdaauw
In hitte op my daale;
Hy zy myn scherm en schild/
Myn schaduw/ rots en hoed'
Myn rykdom/ eer en roem/
En ook myn hoogste goed.

8. Hy zy myn Hemels weg/
De waarheid en het leven;
Hy wil my op het laatst
Dit uit genade geeven;
Dat ik als dan in hem
Het leeven sluite zagt/
Als myne sterfuur komt/
En ik de dood verwagt.

9. Inmiddels help hy my/
Zo lang ik hier nog wand'le/
Dat ik in al myn doen
Opregt en trouwlyk hand'le/
Hy staa voor al my by
Met zynen geeste spoed/

Digitized by Google

Wanneer ik in myn Ampt
Myn werk verrigten moet.
10. Heer Jesu! ik ben heed'
In uw Naam opgereezen/
In u volbreng ik 't werk/
Dat my is aangeweezen;
In uwen Naame is
Het begin reeds gemaakt/
Het midden en 't besluit
Ook zo ten einde raakt.
11. U leef ik en in u;
In u wil ik ook sterven:
Heer! sterven wil ik u;
In u wil ik beërven
Het eeuwig Hemelryk/
Dat g' hebt verwerven my/
Van u verklaart/ zal ik
Eeuwiglyk dienen dy.

Johan Herman, P. L. C. *Predikant te Koben, in Silesien, en aldaar gestorven* Anno 1647.

18. LIED, tot IMMANU-Ë L.

Op zyn eigen Zangwyze.

Ieffste Immanuël! hertog der vroomen/
Gy myner Zielentroost! ach! ach! ik wou
Dat gy kwamt/ gy hebt my 't hert ontnomen/
Dat ik schier van de Waereld heb afschouw;
Niets is op Aarde/
By my in waarde/
Als ik myn Jesu! u maar steeds behouw.

2. Uw

2. Uw Naam is zuiker zoet/ honing den monde
Lieflyk en fris gelyk een koele douw/
Die't gras op't veld verquikt ten morgenstonde/
Alzo myn Jesus/ als ik hem vertrouw;
Dan wykt van 't herte/
Des doodes smerte/
Als ik in 't geloov' hem aanbid en schouw.

3. Of my dan 't kruis schoon tydlyk hier komt plaagen/
Gelyk het den Chrisi'nen veeltyds komt aan/
Als myne Ziel naar Jesus maar gaat vraagen
Zo kan het herte doch op roozen gaan;
Geen onweer zit 'er
In my zo bitter/
Wy mynen Jesus kan ik vrolyk staan.

4. Zal my de Waereld benyden en haaten/
En ben ik schoon veragt van ieder man/
En of myn vrienden my geheel verlaaten/
Zo neemt my Jesus doch in gunste aan;
Hy sterkt myn leden/
Spreekt: zyt te vreden/
Ik ben uw beste vriend/ die helpen kan.

5. Daarom baar wel al's Waereldsydelheden:
Gy Jesu! gy zyt myn en ik ben dyn/
Ik wil met u geregtigheid my kleeden/
Gy zult voorts in myn mond en herte zyn/
Myn gantse leven
Ik u dan geeve/
Tot dat ik zal in d' aard begraaven zyn.

Het 1272ste Lied, uit het Hamburgse Gezangboek, *gedrukt van Hendrik Volkers*,, *pag.* 1221.

Digitized by Google

19. VREUGDE-LIED, van JEZUS.

Op de wyze: *Hoe ſchoon licht ons de Morgenſter.*

O Jeſu! uw gedagtenis
Myns herten vreugd en blydſchap is/.
Veel zoeter als den Honing/
Uw zoete byzyn geeft een klank/
Dat nooit geen aangenaamer zangk
Gehoord word in Gods Wooning:
Gods Zoon! Uw Tzoon
Doet ons hoopen/ Daar wy loopen/
Zeer belaaden/
Hier is trooſt en veel genade.

2. O Jeſu! aller herten zoet!
Des levens wel/ uw ligt vol gloet/
Gaat vreugd' en luſt te boven:
Geen pen nog tong vermag uw lof
Uitſpreeken; maar hier vind men ſtof/
Hoe Jeſus is te looven:
Uw Leer/ O Heer!
Stigt van binnen Onze zinnen/
En verſtanden
Dat z' in uw liefde branden.

3. Blyft by ons Heer! ſchuilt in ons hert!
Uw waarheid blinkt/ verzagt ons ſmert!
Laat 's Waerelds luſt verdwynen:
Uw liefd is zoeter in der daad/
Dan zuiker ende honingraad/
Ja waarder dan Robynen/
Wie dat Gees ſchat/
Smaakt uw zegen/ Dorſt ter degen
Na den Heere/
En word hong'rig na zyn leere.

4. Wie

Digitized by Google

4. Wie in uw liefde dronken is/
Die kent eerst Jesus voor gewis/
En zal niet meer begeeren;
Ik jank na u wel duizendmaal/
Wanneer kom ik in 's Bruilofts-zaal/
Daar myn vreugd zal vermeeren?
O rust! O lust!
Daar geen vreeze Meer zal wezen/
Nog geen sterven/
Laat my doch die vreugd beërven.

5. O heil'ge brand! o hertenzugt!
Verfrist my met uw zoete lugt/
En was't my in uw wonden:
De traanen/ als gy Jesus weet/
Getuigen van myn hertenleed/
En 't knaagen myner zonden/
Doch gy Zult my
Door uw lyden Weer verblyden/
En my geeven
Nu en namaals 't eeuwig leven.

6. Lof zy u God in eeuwigheid/
U/ Jesu! breng ik dankbaarheid/
Met uwen Geest vol kragten/
Uw lof zingt aller Eng'len-schaar/
Mens/ Hemel/ Aard en Zee te gaar/
Door 't wonder uwer magten:
Uw eer/ O Heer!
Hosianna/ Hemels Manna/
Wy lof zingen
U/ God/ Schepper aller dingen.

Volgens den inhoud van het Jubilum of Bly-gezang van S. Bernhardus.

Digitized by Google

20. ZIELS GENOEGEN.

Op zyn eigen Zangwyze.

Jesu myn verbleide!
Mynes herten weide!
Jesu myn plaizier!
Ach! hoe lang/ ach! lange
Is het herte bange/
En heeft weinig tier:
Jesu kom! Myn Bruidegom!
Buiten u is my op Aarde
Niets zo hoog van waarde.

2. Onder uw beſcherming
Ben ik voor d' aanvegting
Van den Vyand vry;
Laat de Satan woeden/
En ten kwaaden ſpoeden/
My ſtaat Jesus by;
Al kwam daar Een blixem zwaar/
Of ſchoon zond en hel verſchrikken/
Jesus wil verkwikken.

3. Trots dien ouden Draake!
Trots des doodes kaake!
Ik ben heel geruſt:
Waereld woed en ſpringe/
Ik ſtaa hier en zinge/
En dat al met luſt/
Gods almagt Die geeft my kragt/
Aard en afgrond moet verſtommen/
Ofze nog zo brommen.

4. Weg met alle ſchatten!
Gy kunt my ombatten/

Jesus

Digitized by Google

Jesu myne iust!
Weg met pd'le eeren!
U wil ik afkeeren/
Blyft my onbewust:
Elend/nood/kruis/schand nog dood
Zal my/ of ik schoon moet lyden/
Niet van Jesus scheiden.

5. Goede nagt o weezen!
Aangenaam vooz deezen/
Gy behaagt my niet/
Goede nagt gy zonden!
Dekt met Chzisti wonden/
Datze niemant ziet;
Goede nagt Hoogmoed en pzagt!
U zy gants/ o zondig leeven!
Goeden nagt gegeeven.

6. Wykt bedzoefde Geeste!
Want die myn bzeugd meeste/
Jesus komt by myn;
Die zo God beminnen/
Moet al hun beginnen
Teer voozspoedig zyn;
Lyd ik schoon Hier spot en hoon/
Nogtans blyft gy ook in lyden/
Jesus myn verbleiden.

7. Vader aller eeren!
Laat uw woozd ons leeren/
Dat uw Kykk hier zy/
Het geschied uw wille/
Onzen honger stille/
Maak van zond ons vry;
Leid ons niet/ An zielsverdziet/

Maar

Digitized by Google

Maar red ons uit al het lyden /
Jesu myn verblyden.
8. Jesus ! ik beveele
My aan u geheele /
Jesu ! blyf alhier ;
Gants ik u my geeve /
't Sy ik sterf of leeve /
Jezus myn plaizier :
O Jesus ! myn vreugd en lust /
Myne Ziel tot 's Hemels bende /
Neemt aan 't laatste ende.

Joh: Franke.

21. JESU BYSTAND in alle nooden.

Op de wyze: *Op mynen lieven God.*

Myn Jesus is getrouw /
Hy laat my in geen rouw /
Op hem is 't goed te bouwen /
Dies wil ik hem betrouwen :
Hem ik my overgeeve /
In sterven en in leven.
2. Des Waereld's beste loon /
Is schaade / schimp en hoon :
Wie die niet wil beerven /
Moet de Waereld afsterven /
Hy moetze gants afzweeren /
Tot Chrystus zig bekeeren.
3. Als my de booze schaar
Wil stozten in gevaar /
En my met hoon verstrikken /
Sal Chrystus my verkwikken /

Syn

Door uwe diepe wonden/
Door myn gebed/ dat ik gestaag/
U uit een angstig hert opdraag/
Ach! wilt u doch ontfermen.
7. Heer Jesu Christ! gy weet den tyd/
Op u wagt ik het langste/
Ned my door uw barmhertigheid
Uit alle myne angsten:
Stoort 's dyands aanslag/ dat hy my
Niet al te sterk en listig zy/
Laat my niet onderdrukken.
8. Heer Jesu Christ! de gantse schaar
Der Vrienden en Bekenden/
Beveel ik u nu gants en gaar/
Wend af al hun elenden/
Weest gy haar troost en onderhoud/
Wend af het lyden menigvoud/
Daar over wy nog klaagen.
9. Heer Jesu Christ! ik weet geen raad
Door 't kruis dat my bezwaarde/
By u alleen is raad en daad
Zo lang ik leef op aarde;
En als het immers u behaagt/
Dat ik aldus zal zyn geplaagt/
Zo geef my kragt en sterkte.
10. Heer Jesu Christ! geef my geduld/
Help my myn kruis zelfs draagen/
Uw gunst gy my niet weig'ren zult:
Straft gy my dan met slagen/
Zo doet 't hier aan 't Lighaam nog/
Verschoon myn arme Ziele doch!
Op dat zy met u leebe.

Digitized by Google

11. Heer Jesu! ik geloof gewis
Uit mynes herten gronde/
Dat gy myn bede hoord/ ik mis
Niet/ schoon ik weet geen stonde/
Wanneer uw hulp my is bereid/
Gy hebt my bystand nooit ontzeid/
Waar op ik ook nu hoope.

12. Heer Jesu Christ! myn hulp en lust/
Tot u wil ik my wenden/
Myn hertenleed is u bewust/
Gy kunt en zult het enden;
Myn wil het uwen wil opdraagt/
Maak 't lieve God/ zo 't u behaagt/
'k Ben d' uwe/ 'k wil 't ook blyven.

VII. Van 't bitter Lyden en Sterven Jesu Christi.

23 LIED, VAN 't LYDEN CHRISTI aan zyn Hoofd en Aangezigt.

Op de wyze: *Myn Ziel heeft groot verlangen.*

O Hoofd; vol bloed en wonden/
Vol smerten en vol hoon!
O Hoofd! tot spot gebonden
Met eene Doornе Kroon;
O Hoofd! dat eers komt praalen
Met eer en glans daar by/
Waarop nu schimp komt daalen/
Gegroet zyt gy van my.

2. Gy edel Aangezigte!

Daar

Digitized by Google

Daar aërs voor schrikt en schuuwt
Des waerelds groot gewigte/
Hoe zyt gy zo bespuuwt?
Wie heeft uw oogen leeden/
Wie heeft uw oogenlicht/
En aanzigts liefelykheden
Zo schand'lyk toegerigt?

3. De verwe uwer Wangen/
Der rooden Lippen praagt
Is weg/ en gy moet hangen
Aan 't Kruis/ daar des doods magt
Het al heeft weg genomen/
En alles weg gebragt;
En dus zyt gy volkomen
Berooft van 's Lighaams kragt.

4. Nu waart gy Heer! geduldig
In 't draagen deezer pyn/
Die ik was zelve schuldig/
En dus ontheft gy myn:
Schouw hier! hier sta ik arme/
Die uw toorn heb verdiend:
O God! u myns erbarme/
Zie my aan als uw vriend.

5. Erken my doch myn Hoeder!
Myn Herder neem my aan;
Van u/ myn oudste Broeder/
Is my veel goeds gedaan;
Uw Mond komt my te laaven
Met Melk en zoeten dranк;
Uw Geest geeft Hemelgaaven
Als myne ziel is krank.

6. Ik wil hier by u blyven/

Digitized by Google

Ei! veragt my doch niet/
Niemant zal my verzyden/
Als uw hert bzeekt: en ziet!
Als het uw ziel balt bange
In den laatſten doods ſtoot;
Dan wil ik u ombangen
In myn armen en ſchoot.
7. Het maakt myn ziele blyde
En myn hert heel en al
Geruſt/ als 'k in uw lyden/
Myn Heil! my binden zal:
Ach! mogt ik o myn leven!
Hier aan uw kruiſſe bzy
Myn leven dan my geeven/
Wat gunſt geſchiede my!
8. Ik danke u van herte/
O Jeſu lieſſte bziend!
Dooz al uw doodes ſmerten
Die ik zelfs had verdient;
Ach geef! dat ik my houde
Aan uw trouw met verbly/
En als ik nu verkoude/
In u myn einde zy.
9. Als ik eenmaal zal ſcheiden/
Zo ſcheid doch niet van my;
Als ik den dood zal lyden/
Als dan zo ſtaa my by!
Als my het aller bangſte
Zal om het herte zyn/
Zo ruk my uit doods angſten/
Dooz uwe angſt en pyn.
10. Verſchyn my ten ſchild Heere!

Digitized by Google

En tot troost in myn dood;
Laat myn gezigt zig keeren
Na uwe kruisses nood;
Zo zal't my wel gelukken;
Door het geloof ik snel
Uw in myn herte drukke;
Wie zo sterft / die sterft wel.

Paul. Gerhard.

24. TROOST-LIED uit Christi Wonden.

Op de wyze van het 7 Lied.

Jesus! uwe diepe wonden/
Uwe kwaal en bittre dood/
Geeven my ten allen stonden
Troost in ligchaams en ziels nood;
Valt iets kwaads in 't herte myn/
Zo denk ik straks aan uw pyn/
Aan uw groote angst en smerten/
Die ik dan betragt van herte.

2. Als zig wil in wellust weiden
Myn verdorven vlees en bloed/
Zo gedenk ik aan uw' ipden/
Dat uitbluft de helse gloed;
Dringt de Satan in tot my
Heftig/ dan toon ik in dy
Uwer wonden maal en teken/
Vluchts zo is hy weg geweeken.

3. Wil de waereld my dan leeren
Op den breeden weg te gaan/
Daar niets is als jubileren,

Digitized by Google

Als dan ſchouw ik ernſtig aan
Uwe oberzwaare laſt/
Die gy droeg aan 't kruiſſe vaſt;
Dus kan ik in aandagt blyven/
En de booze luſt verdryven.

4. Waar al't geene my komt krenken
Geeven my uw wonden kragt/
Als myn hert aan u gaat denken/
Word my nieuwe trooſt gebragt;
Uwes trooſtes zoetigheid
Wend af 's kruiſſes bitterheid/
Wyl gy my hebt heil verworven/
Doe gy zyt voor my geſtorven.

5. Op uw ſtel ik myn vertrouwen
Gy zyt myne toeverzigt/
Ik baſt op uw kruisdood bouwe/
Dies ik voor den dood niet zwigt/
Dat ik aan u kleef geheel/
Geef my trooſt; gy zyt myn deel/
Uw genade zal my geeven/
Opſtandinge/ licht en leven.

6. Jeſus! uw heilige wonden/
Uwe kwaal en bittre dood/
Laat my geeven t' allen ſtonden/
Troost in ligchaams en ziels noodt:
Sonderling aan 't laatſte end
Help! dat ik my tot u wend/
Dat uw wonden my van binnen
Troosten/ en ik overwinne.

Johan Herman.

Dit Lied is overgezet uit het Stader Zangboek, en in andere luid het een weinig anders.

25. KLAAG-

Digitized by Google

25. KLAAG-GEZANG
Van Christi Bloed en Wonden.

Op de wyze: *O treurigheid! O angst en stryd.*

O dierbaar bloed! O roode bloed!
Hoe welt gy uit de wonden!
Die met ongehoorde angst
Jesus heeft bevonden!

2. Ach dierbre bloet! ach bloet! ik moet
Met u myn ziele laaben!
Anders heeft ze hier op aard
Geen laafnis noch gaaben.

3. Vliet op haar mee/ en geef haar wee/
Als haar de zonden knaagen/
Als zy voeld der hellenangst/
En na troost gaat vraagen.

4. O Godes Zoon! genaden throon!
Gy sterft op dat ik leebe/
En aan u gelyk een rank
Aan den wynstok kleebe.

5. Ik zonden knecht/ ben nu geregt/
Den bloets word my tot zegen;
Want ik ben des hoogsten kind
Van myn Jesus weegen.

6. Ik dank u hier o Hemelsdier!
Voor dat gy hebt geleden;
En al stervend' hebt den dood
Ridderlyk bestreeden.

7. O Pellikaan! O reine zwaan!
Laat my zulks overweegen/
Tot dat eindlyk zal myn ipf
In 't graf zyn geleegen.

Digitized by Google

8. Want ik leef al/ gelyk ik zal/
En sterf in uwen Naame;
Komt gy dierbaar A en O
En haal my weg/ Amen.

Simon Dach Zalgr. *Professor der Poëzy, te Koningsbergen in Pruissen.*

26. GENADE- EN TROOST-LIED van Christi Lyden.

Op de wyze: *Heer Jesu Christ myns levens licht.*

Of als: *O Jesu gy myn Bräidegom.*

Heer Christ! getrouwe Heiland waard/
Schepper des Hemels en der Aard/
Neem ons Gebed genadig aan/
Tot uw lof/ pryys en eer gedaan.

2. Uw goedheid bragt u aan het hout/
Op dat gy ons verlossen zoud;
Want Adams bloek en ons misdoen
Droeg gy alleen tot zonden soen.

3. Uw is de hooge Hemelthroon/
Nogtans wierd gy een Menschen Zoon/
Gy ondergingt een bittren dood;
Op dat m'er 't leven door genoot.

4. Gy liet u binden/ op dat wy
Dus wierden van de boeyen bry;
Ook leed gy ongemak en smaad/
Om ons te redden van het kwaad.

5. Gy wierd eens aan het kruis gebragt/
Het Aardryk beefde door uw magt/
Gy bliest uw Geest daar uit/ waar door

De

Digitized by Google

De Zon haar middaglicht verlooz.
6. Gy reest als overwinnaar weer/
Nu straalt gy met uw Vaders eer/
O Koning! laat nu uwe kragt
In onze zwakheid zyn volbragt.

Dr. Joh: Olearius.

27. TROOST- en GEBED-LIED uit Christi Lyden.

Op de wyze: *Help God! my mag gelingen.*

Als my myn zonden krenken/
Heer Jesu! in dien tyd
Zo laat my wel bedenken/
Hoe gy gestorven zyt/
En hoe daar myner schulden last
Is aan het hout des kruisses
Met u genageld bast.

2. O! wonder boven maaten/
Als men 't betragt te regt/
Hoe zig heeft martlen laaten
Den Heer voor zynen knecht/
Hy heeft zig zelf de Heere groot
Voor my verloozen menschе/
Gegeeven in den dood.

3. Wat konnen my dan schaden
De zonden groot en veel?
'k Ben by God in genade/
De schuld is in 't geheel
Betaalt door Christi dierbaar bloed;
Dat ik niet hoef te vreezen
Der hellen kwaal en gloed.

4. Dies

4. Dies zeg ik u van herten/
Nu en myn leven lank/
Vooz uwe pyn en ſmerten/
O Jeſu! lof en dank;
Vooz uwe nood en angſt geſchryf/
Vooz uw onſchuldig ſterven/
En vooz uw liefd' daar by.

5. Geef! dat uw bitter lyden
My aanſpooz en uitruſt/
Met allen ernſt te myden
De zondelyke luſt;
Dat my niet kome uit den zin/
Hoe dier gy my verloſte
Uit enkel zuivze min.

6. Myn kruis en myne plaagen/
Tou't ook zyn ſmaad en ſpot/
Help my geduldig dzaagen:
Geef/ o myn Heer en God!
Dat ik verloochen de Waereld/
En volge uw exempel/
Dat my is voorgeſtelt.

7. Laat my andren bewyzen/
Wat gy my hebt gedaan/
En hun/ ten uwen pzyze/
Beminnen nu voortaan/
Zonder baatzugt/ of valſen ſchyn/
Als gy my hebt beweezen
Uit zuivre liefde ryn.

8. Laat eindlyk uwe wonden
My trooſten kraftig vzy/
In myne laatſte ſtonden/
En dies verzek'ren my/

Wyl

Wyl ik op uw verdienst betrouw/
Gy zult my eens aanneemen/
Dat ik u eeuwig schouw.

Dr. Lucas Bakmeester, *in zyn Leven Professor Theologiæ en Superintendent te Rostok.*

28. DANK-LIED.

Voor Christi Lyden en Sterven.

Op zyn eigen Zang wyze:

Jesu! mynes lebens leben!
Jesu mynes dodes dood!
Die u hebt voor my gegeeben/
In den diepsten zielen nood/
In het allerbitterst' sterven/
Op dat ik niet zou verderven/
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefste Jesu! dank van my.

2. Gy/ ach! gy hebt veele schanden
Aasterwoorden/ spot en hoon;
Speeksel/ slagen/ strik en banden
Uitgestaan/ o Godes Zoon!
Om my zondaar te behyden
Van het eeuwig helsche lyden/
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefste Jezu! dank van my.

3. Gy Heer! moest veel wonden/ slagen/
Lyden als my is bewust;
Om te heelen myne plaagen/
En te brengen my tot rust:
Ach! den bloedt tot mynen zegen

Heeft

Heeft ganſch zwaar op u gelegen/
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefſte Jeſu! dank van my.

4. Men heeft u zeer zwaar gaan hoonen/
Aangedaan ſchimp en verdriet/
Op liet u met doornen kroonen/
Ach! waarom is dit geſchied?
't Was/ om my op 't laaſt te geeven
d' Eerekroon en 't eeuwig leven/
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefſte Jeſu dank van my.

5. Gy hebt willen zyn geſlaagen/
My te redden van de pyn;
Valſchlyk laaten u verklaagen/
Op dat ik kon zeker zyn:
Ten eind' ik mogt trooſt erlangen/
Hebt gy zonder trooſt gehangen;
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefſte Jeſu dank van my.

6. Doe gy kwaamt in nood te raaken/
Leed gy zulks met veel geduld/
En moeſt ook den kruisdood ſmaaken/
Om te boeten myne ſchuld!
Op dat gy my mogt bevryden
Van in 't helſche duur te lyden/
Duizend, duizendmaal zy dy
Liefſte Jeſu dank van my.

7. Uwe ootmoed kwam te boeten
Myn trotsheid/praght en hoogmoet
Met uw dood myn dood verzoeten/
Het komt alles my te goed:

Digitized by Google

Daar uit bloed en water kwam /
En dat onzent wille;
Dus de Schrift vervulling nam /
En wy hielden stille.

7. Doen de dag zyn einde nam /
D' Avond was gekomen /
Vierd Jesus van 's kruisses stam /
Door Joseph genomen /
Heerlyk na de Joodse aart
In een graf gebuiget /
Met wagters aldaar bewaart /
Als Mattheus tuiget.

8. O! Heer Christe Gods Zoon!
Laat uw bitter lyden
Leeren ons / dat wy gants schoon
Alle zonden myden /
Laat ons aan uw ongemak
En kruisdood steets denken /
Daar door / hoewel arm en zwak /
U dankoffer schenken.

Michaël Weis Zalr. *een Waldenser, die de oude gezangen der Böhmsche Broeders in de Hoogduitse Spraake heeft overgezet.*

30. KLAAG- en TROOST-LIED.
van Christi dood en begraavenisse.

Op de wyze: *Jesu! gy die myne ziele.*

Vliet gy traanen! ei! wilt vlieten /
Valt en rolt de wangen af /
Gaat gy oogenbronnen! gieten

Digitized by Google

Gantſe beeken op het graf/
Daar verſtorven legt het leven;
Laat ons hem de laatſte geeven:
Ach! ach! onze levens cier,
Jeſus is nu niet meer hier.

2. Schoone Hemel! zoek op aarde
Uwen Koning nu niet meer/
Help! beweenen ons na waarde
't Sterven van dees grooten Heer;
Wilt Zon/ Maan en Sterren weenen:
Wyl uw' Zonne is verdweenen/
Ach des Hemels kroonen cier,
Jeſus legt geſtorven hier.

3. Ween gy vroome Engelſchaaren!
Want uw Heer en Vrind is dood;
Gy die ons komt te bewaaren
En te redden uit den nood/
Die Chriſti geboort verkondden/
Klaaget nu in deezen ſtonde:
Ach! ach! ach! der Englen cier,
Jeſus legt begraaven hier.

4. Ween! o menſchen al na waarde/
Uw trouw herder is nu heen/
Hem verdanden van de aarde
Booze wolven/ zonder reen;
Hy heeft voor der ſchaapen leven
Zig zelf in den dood gegeeven:
Ach! ach! onzer aarde cier,
Jeſus is nu niet meer hier.

5. Ween gy Herders! die uw gaaven
Schenkt/ en al wat gy behoeft/
Ja uw trooſt/ die legt begraaven; Waar-

Digitized by Google

Waarlyk gy zyt zwaar bedroeft:
Ei! verkwikt Heer! hunne herten/
Als ze schier vergaan van smerten:
Maar ach aller Herdren cier,
Jesus legt begraaven hier.

6. Al wat is geschaapen/ weene!
Hemel/ Aarde/ Zee en Lucht/
Menschen/ Dieren/ Boomen/ Steenen/
Beeken/ Wellen/ Woud en Vlucht/
Alle Schepsels gaa rouw draagen/
Om uw Schepper te beklaagen;
Ach! ach! ach! der Schepslen cier,
Jesus is nu niet meer hier.

7. Zyne liefde hoog verheven
In zyn gantse levenstyd/
Heeft hem daar toe aangedreeven/
Dat hy trad door ons in stryd/
En verwoegde wolf en draaken
Die tot buit ons wouden maaken:
Ach! ach! onze liefdes cier,
Jesus is nu niet meer hier.

8. Hy de Heere van den Hemel
Toog in armoed om op aard;
Door des waereldts woest gewemel:
Hem en heeft geen nood bezwaard/
Die hy droeg door onze schulden/
Als een lam kon hy ze dulden:
Ach! ach! onze vreugd en cier,
Jesus is nu niet meer hier.

9. Hy bewees goed voor het kwaade/
Was zyner vyanden vriend:

Digitized by Google

Niemand hem vergeefs aanbade/
Elk een heeft hy gaern gedient:
Scholt men hem/ hy scholt niet weder/
Al wederstond hem een jeder:
Ach! ach! onze Vriend en cier,
Jesus is nu niet meer hier.

10. Hy de Hooge Hoyst van eere/
Hy de Heer was onze knecht/
En gaf d' ootmoed ons te leeren/
Die hy heeft verbeeld te regt:
Waarheid was in zynen monde/
Zonder valscheid 's herten gronde.
Ach! ach! onzes ootmoeds cier,
Jesus is nu niet meer hier.

11. Zelfs der wilde wolven keelen/
Die hem hebben omgevzacht/
Hem een schoon los mede deelen/
Doen hy hun zy goeden nacht:
Waarlyk (dees taal wierd vernomen)
Dit was 'er een bande Hoomen:
Ach! ach! onzer zielen cier.
Jesus is nu niet meer hier.

12. Maar al is hy nu een lyke/
In 't kozt zal hy leeven weer/
En van ons zal hy niet wyken/
Al schoon hy in 't graf daald neer.
Ja schoon wy hem niet aanschouwen/
Wil hy zig steeds by ons houwen:
Onze troost en onze cier,
Jesu! gy zyt dan nog hier.

13. Ondertusschen op dees tey'en

Alle

Alle jaar zyn wy bereid/
Uwen dood nog te beschryven/
Tot dat g' uit de ydelheid
Ons weg haalt tot 's Hemels Thronen/
Daar wy eeuwig zullen woonen/
En u klaarder zien als nu;
Daarom haal ons haast tot u!

Sigismundus van Birken, *anders genaamt* Betulius, *Keizerlyke Hof-Paltz Graaf en edel gekroonde Poëet in het vrugtbrengende Gezelschap der Opgewassenen.*

31. KLAAG-LIED.

Van Christi dood en begraavenisse.

Op zyn eigen zangwyze.

O treurigheid! o angst en strydt!
Is dat niet te beklaagen?
God des Vaders eenig kind
Word in t graf gedraagen.

2. O groote nood! God zelf legt dood/
Aan 't kruis is hy geslorven/
En heeft daar door t Hemelryk
Uit liefd' ons verworven.

3. O menschen! bloot/ uw zonden snood
Hebben dit doen geschieden;
Om dat wegen uw misdaad
God van u wou vlieden.

4. Uw bruidegom/ 't Lam Gods/ daarom
Hier legt met bloed beblooten/
Het welk hy ganz mildelyk
Voor u heeft vergooten.

Digitized by Google

5. O zoete mond/ o geloofs grond!
Hoe zyt gy zo geſlagen?
Alles wat op aarde leeft
Moet uw dood beklaagen.

6. O lieflyk beeld! dat zielen heelt/
Gy Zoon van een Jongkvrouwe/
Niemand kan uw laauwe bloed
Zonder rouw aanſchouwen.

7. Hoog-zalig is/ wiens heugenis
Dit regt gaat overweegen/
Hoe de Heer der Heerlykheid
Heeft in't graf gelegen.

8. O Heer Jeſu! myn helper! nu
Bid ik met groot verlangen/
Geef! dat ik tot in het graf
U ſteets mag aanhangen. Johan Riſt.

VIII Van de Verryſſeniſſe Jeſu Chriſti.

32. TROOSTLYK PAESCH-LIED.

Op de wyze: *Verheugd u Chriſt'nen in't gemeen.*

Der hellen poorten zyn verſtoort/
De Dood die is verſlonden/
De Sathan is nu regtevoort/
Met ketens vaſt gebonden/
Der zonden magt is afgedaan/
Door Chriſtus is den Hemelsbaan
Ons weder opgeſloten.

2. Wat ons des Ouden Adams zond
In't Paradys verloozen
Had/ dat en meer uit Chriſti wond

Op

Op nieuws ons komt te voozen.
De sterke Held uit Davids stam/
Heeft zynes Vaders gzamschaps vlam
Geblust met zynen bloede.

3. Hy is uit 't gzaf op huiden hier
Met groote macht gebzooken/
En steekt op onzes Heilsbanier/
Gelyk hy heeft verspzooken:
Hy bzengt na wel volvoerden stryd
Ons weder vzee en vzolykheid/
Ja alle Hemels-schatten.

4. Daarom laat zyn in vzolykheid
Hert en gemoed verheeven;
Wyl ons is dees genade tyd
Van boven weer gegeeven/
Wy hebben Chzisti Hyk en macht;
Hy is nu weg die dag en nacht
Voor God ons ging verklaagen.

5. Die alle waerelt bzagt in nood/
Legt in het stof der aarde/
De eertyds sterke zielen dood
Is krachtloos/ en het waarde
Bloed van het Lam heeft hem gevelt/
Triumph daar over aangestelt/
En ons tot 't heil behouden.

6. Wy zullen ook na deezen tyd/
Als Chzistus weer op staane/
En met hem in de heerlykheid
En 's Hemels vzeugd ingaane/
Want waar het hoofd gebleeven is/
Daar zullen zeker en gewis
Ook d' andze leden woonen. Mr. M. Schirner.

Digitized by Google

33. TRIOMF-LIED.
Van Chriſti Opſtandinge.

Heden triumfeert Godes Zoon/
Die nu reets is verreezen ſchoon/
Hallelujah! hallelujah!
Met groote macht en heerlykheid;
Wy danken hem in eeuwigheid/
Hallelujah! hallelujah!

2. Den duivel heeft hy van zyn macht
Berooft/ en overheert met kracht!
Hallelujah! hallelujah!
Gelyk als doet een ſterke held/
Die zyn vyanden nedervelt.
Hallelujah! hallelujah!

3. O zoete Jeſu! gy die zyt
Der Zondaars heil en zaligheid;
Hallelujah! hallelujah!
Voert ons door uw barmhertigheid
Met vreugde in de Heerlykheid.
Hallelujah! hallelujah.

4. Die gelooft en houd Gods gebod/
Is voor de waereld maar een ſpot/
Hallelujah! hallelujah!
Moet uitſtaan angſt en groote nood/
Is dikwils wel een felle dood.
Hallelujah! hallelujah!

5. My kan geen vyand ſchaden; maar
Ik ben geheel buiten gevaar/
Hallelujah, hallelujah!
Hy kan nu met zyn kwaad fenyn

Niet

Niet dooden die Gods kind'ren zyn.
Hallelujah! hallelujah!

6. Wy danken daar voor algelyk/
Kykhalzen na het Hemelryk:
Hallelujah! hallelujah!
Help ons daar toe met welgeval;
Zo zingen wy met groot geschal
Hallelujah! hallelujah!

7. God Vader in den hoogsten Throon/
Met zyn eenig geboozen Zoon/
Hallelujah! hallelujah!
Den Heil'gen Geest gelykerwys
In eeuwigheid zy lof en prys/
Hallelujah! hallelujah!

34. VREUGDE-LIED,
Van Christi verryssenisse.

Op de naast voorgaande wyze.

Gy Christ'nen laat ons vrolyk zyn/
En zingen Hallelujah fyn,
Halleiujah! hallelujah!
En looven den Heer Christ' gewis/
Die ons tot troost verreezen is.
Hallelujah! hallelujah!

2. Trotz zonden/ duivel/ dood en hel!
Victory heeft Immanuël/
Hallelujah! hallelujah!
Die ons verlost zyn eigendom/
Zyn kruis is onze roem daarom/
Hallelujah! hallelujah!

3. Des Hemels vreugd vy ons verwerft;

Digitized by Google

Wel dien/ die met hem leeft en sterft:
Hallelujah! hallelujah!
Hy is nu en blyft ons altyd
De zonne der gerechtigheid.
Hallelujah! hallelujah!

4. Die ons zal door de dood een maal
Doorlichten tot in 's Hemels zaal/
Hallelujah! hallelujah!
Dies laat ons doch steeds bystyk zyn/
En zingen Hallelujah fyn.
Hallelujah! hallelujah!

IX. Van de Hemelvaart Jesu Christi.

35. CHRISTI ZEGEPRAAL over de Dood en Helle.

Op zyn eigen Zangwyze,
Of als: *Verheugt u Christ'nen in 't gemeen.*

NB. Maar dan moet de laatste regel van ieder vers gezongen worden op den toon van de naast voorgaande regel.

Gy levens Vorst/ die zyt gewis
In d' hoogte opgenomen/
Ten Hemel/ daar uw Vader is/
En de Gemeent' der Vroomen:
Hoe zal ik uwe zegepraal/
Die gy door uwen stryd eenmaal
Verworven hebt/ regt pryzen?
U eer genoeg bewyzen?

Digitized by Google

2. Gy hebt de Hel en zondennood
Gants ridderlyk bedwongen/
Den Duivel/ Waereld en de Dood
Voor uwen dood verdrongen:
Gy zegepraelt nu vreed en wyd:
Hoe zal ik zulke heerlykheid/
O Heer! hier in dit leven/
Tyn roem na waarde geeven?

3. Gy hebt u aan de regterhand
Des Vaders willen zetten/
Die alles stelt in uw verband;
Dit niemant kon beletten:
Gy hebt den Vyand omgevraagt/
En met triomf hem uit gelacht/
Ja zelfs hem op uw waagen
Heerlyk ten toon gedraagen.

4. Dus legt nu alles onder u/
Gy zelfs slegts uitgenomen;
En alle Eng'len zullen nu
Tot uwen dienste komen/
De Vorsten staan al op den baan/
En zyn u willig onderdaan.
Lucht/ Waeter/ Vuur en Aarde
Moet dienen u na waarde.

5. Gy sterkte Heerscher vaart om hoog
Met juigchen na behaagen/
En 's Hemels Heiren voor ons oog/
Onzigtbaar u opdraagen
Het lof: gy vaart op met gezangk/
En men hoord Eerbazuinen klank;
Myn God! voor alle dingen/
Wil ik u ook lof zingen.

Digitized by Google

6. Gy zyt gevaaren op met eer/
De vyand is gevangen/
Die met veel traanen vogt wel eer/
Heeft nat gemaakt ons' wangen;
Dies prysen wy met zoet geschal/
O sterke God! u over al/
Die ons met zo veel gaaven/
Hier dooz komt vriend'lyk laaven.

7. Gy zyt van de Gemeent' het hooft/
Wy zyn uw Ledemaaten/
Die gy bescherming hebt belooft/
En hulpe vroeg en laate:
Als ons van angst schier breekt het hert/
Gy dan ons troost en sterkte werd:
Want gy kunt kragt en leeven/
Ja vree en vreugde geeven.

8. Gy zalft ons ook met uwen Geest/
En geeft ons Herders trouwe/
Goe Leeraars/ die ons allermeest
Op uw woord leeren bouwen:
Gy Hoogepriester! toon ons dan/
Dat uwe kragt ons redden kan/
Ja van der Hellen kaaken
Vry/ los en zalig maaken.

9. Gy Heer! hebt dooz uw Hemelvaart
De straaten ons bereidet/
Den weg hebt gy geopenbaart/
Die tot den Vader leidet:
En wyl/ o Jesu! gy altyd
In uw Hemelse wooning zyt;
Zo zullen dan de Vroomen
Daar heen tot u ook komen.

10. Want

Digitized by Google

10. Want is ons Hooft in 't Hemelryk/
Als uw Apoſt'len ſchryven/
Zo zullen wy d' Eng'len gelyk/
Daar wis niet buiten blyven;
Gy zult ons uwe Leden klein/
O God! niet laaten van u zyn/
Die doch zo vaſt vertrouwen/
Uw heerlykheid t' aanſchouwen.

11. Trek ons meer en meer Heer Jesu!
Dat met onze gemoed'ren/
Wy woonen boven ſteeds by u/
In uw Hemelſe Goed'ren;
Laat onzen gang en wandel zyn/
Daar vrede is en waarheid rein/
En laat ons in uw wezen/
Dat Hemels is/ geneezen.

12. Help! dat wy zoeken onze luſt
Niet in dit aardſe leven/
Maar daar/ daar gy eens waare ruſt
Zult aan Gods Kind'ren geeven/
Ach! laat ons ſtreeven doch voozal
Na 't goed dat namaals komen zal/
Zo zullen wy doozgronden/
Waar uw Tent wozd gebonden.

13. Trek ons na u! zo loopen wy/
Geef ons geloobes vlerken/
Help! dat wy van hier vliegen vry
Na Israels hooge perken;
Myn God! wanneer daar ik daar heen/
Daar vreugde is en geen geween?
Wanneer zal ik in trouwe
Uw aanſchyn eens aanſchouwen?

14. Wan-

14. Wanneer zal ik in 't Paradys
Tot u Heer Jesu komen?
Wanneer smaak ik der Eng'len spys?
En woorde opgenomen?
Myn Heiland kom en neem my an!
Opdat ik dolpk juigchen kan/
En kloppen in de handen/
Looft God in alle Landen. Joh. Rist.

36. DANK- en VREUGDE-LIED van Christi Hemelvaart.

Op de wyze: *Gelooft zyt gy Heer Jesu Christ.*

Wy danken u Heer Jesu blyd'/
Voor dat gy opgevaaren zyt:
O sterke God! Immanuël/
Strekt ons aan Ayf en Ziele wel.
Hallelujah.

2. Nu verheugt zig de Chzistenheid/
Zingt en sprzingt zonder treurigheid/
God zy lof in den hoogsten thzoon!
Ons Heer en Bzoeder is Gods Zoon.
Hallelujah.

3. Chzistus die is gevaaren doch
Ten Hemel/ en is by ons nog;
Magt en geweld oneindig is
Van deezen Heer/ God Mensch/ gewis.
Hallelujah.

4. Boven de Heemlen is verhoogt/
Die aller Eng'len magtig voogd
Is/ en de Menschen regeert al/
Ook alle Schepsl'en leiden zal. Hallelujah

Digitized by Google

5. Ter regterhand des Vaders raad/
Hy alle magt heeft/ zonder maat/
Het buigt zig alles voor den thron
Van Gods en Maagts Maria's Zoon.
Hallelujah.

6. Zond'/ waereld/ duivel/ dood en hel/
Die heeft hy overwonnen snel/
Trots! wie dat wil; hy op den baan
Als overwinnaar steets blyft staan.
Hallelujah.

7. Weldien/ die hem betrouwen doet/
En in hem heeft een frissen moed/
Weg waereld! 't vraag na u niet meer/
Na Christus staat al ons begeer.
Hallelujah.

8. Christus de Heer heeft ons verlost/
Het heeft zyn dierbaar bloed gekost;
d' Gevankenis hy gevangen leid/
Dat ons niet schaad doods bitterheid.
Hallelujah.

9. Wy zingen met een blyden mond/
En zyn vrolyk van 's herten grond/
Ons Broer/ ons vlees/ ons been en bloed
Is onzer aller Hoogste goed.
Hallelujah.

10. Voor hem den Hemel open is/
Help ons dan lieve Heer gewis/
Dat wy maar vast betrouwen dy/
En door u leven eeuwig bly.
Hallelujah.

11. Amen/ amen/ Heer Jesu! wyt/

En

En hoog gy opgevaaren zyt;
Behoud ons by de reine Leer/
's Duivels bedzog en list afkeer.
Hallelujah.

12. Kom lieve Heer! kom/het is tyd/
Tot 't laatst gerigt in heerlykheid/
Uit 't jammerdal ons eens weg haal
In 't eeuwig Hemels vreugdenzaal.
Hallelujah.

13. Amen zingen wy nog eenmaal/
En haasten na des Hemels zaal/
Daar wy met d' Engelen in uw ryk/
Het amen zingen eeuwiglyk.
Hallelujah.

Dr. Nicol. Selneccerus, *eerst Hofprediker in Dresden, daar na Predikant te Jena, en eindelyk Professor Theologiæ en Superintendent te Lypsig, aldaar gestorven Anno 1592.*

37. DE VERHOOGINGE CHRISTI.

aan Gods Rechterhand, uit Psalm 110.

Op de wyze: *Verheugt u Christ'nen in 't gemeen.*

De Heer sprak in zyn hoogsten thzoon
Tot Chzistus/ mynen Heere:
Gy zyt myn een geboozen Zoon!
En my gelyk in eere/
Zet u tot myne Rechterhand/
Tot dat ik leg uwen vyand
Ten voetbank uwer voeten.

2. De

2. De Heer gelyk een Scepter zal
Zyn woord uit Sion zenden/
En laaten leeren over al
Tot aan des Waereldts enden/
Dat gy zult heerschen gants en gaar
Over al uw vyanden Schaar/
Dat zy haar zonden boeten.

3. Als gy door uwe doodes pyn
Tond' en dood af gaat weeren;
Dan zal uw Volk gants willig zyn/
U in 't geloof te eeren;
Uw Kind'ren zullen dan/ gelyk
Den Dauw/ ontelbaar in uw ryk
U vroeg geboozen worden.

4. Hy heeft gezworen zekerlyk/
En 't zal hem niet berouwen/
Gy zyt een Priester eeuwiglyk/
Nieuw Godsdienst op te bouwen/
Na d' Order van Melchisedech/
Het oude offer moet gants weg/
Als gy u zelfs laat dooden.

5. Doch zal de Heer steets by u zyn/
En staan tot uwen regten/
En straffen met eeuwige pyn/
Alle/ die u bevegten/
Ter tyd/ als eens zyn gramschap zal
De Koningen storten ten val/
En hun met magt verbryselen.

6. Heerlyk zal hy met groote magt
De Heidenen/ en alle
Die hem bespot en uitgelacht

Ooit hebben / overvallen:
Hy zal den Vorst deezer waereld /
Die zig steets Christus tegenstelt /
Zyn helse Ryk verstooren.
7. In swakheid / lyden kruis en dood /
Zal hy hier tydlyk sterven /
En overwinnen allen nood /
Gods Goederen beerven /
En opstaan aan den derden dag /
Dat hy eeuwig regeeren mag
Als Koning over allen.

B. Waldis.

X. Pinxter Liederen

Van den H. Geest.

38. PINXTER GEZANG.

Op de wyze: *Hoe schoon licht ons de Morgenster.*

O heil'ge Geest! by ons verschyn /
En laat ons uwe Wooning zyn:
O komt gy hertens Zonne!
Gy Hemels Licht! laat uwen schyn
By ons / en in ons kragtig zyn /
Dat vreugdevlammen konnen /
Door dy / in my
Hemels leeven / staadig geeven;
Met gebeden komen wy tot u getreeden.
2. O sterke Vorst! uw kragtig woord
Laat in ons branden voort en voort /
En ons geheel verblyden;
Dat wy God Vader / zynen Zoon /
U! beider Geest in eenen Thron

Als

Als onzen God helpen/
Bijve/ bzyve/
En behoede/ den gemoede/
Dat 't geloove/ niemant uit ons herte roove.

3. Gy Wel! waar uit veel wysheid bloeit/
Die in de bzoome Zielen gloeit/
Uw troost laat tot ons keeren/
Dat wy in 's Geloofs eenigheid/
Ook and'ren in de Chzistenheid/
Uw waar getuig'nis leeren/
Keere! leere!
Hert en zinnen/ te gewinnen/
U te pzyzen/ goeds den naasten te bewyzen.

4. Met uwen raad kom by ons rad/
En leid ons op het regte pad/
Wyl wy den weg niet weeten:
Geef ons volstandigheid! dat wy
Getrouwlyk blyven steets by dy/
Als die uw Kind'ren heeten:
Schouw doch! bouw noch!
Wat gespleeten/ en bergeeten/
U te schouwen en op uwen troost te bouwen.

5. Laat ons uw eedle balsemsap
Bevinden/ en tot Kidderschap
Versterkt wozden op aarden;
Op dat wy onder uw bescherm
Ontmoeten des Vyands allerm/
Met bzolyke gebaerden/
Laat u/ mild nu
Op ons neder/ dat wy weder
Troost van binnen voelen/ en eens overwinnen

Digitized by Google

6. Gy zoete Hemelsdauw daal neer!
En kragtig in ons' herten keer!
Wilt uwe liefde geeven/
Dat onze zin verbonden zy/
Om met den naasten altoos bly
In liefde wel te leeven/
Geen nyd/ geen strydt
U bedroëve/ 't Geen 't behoeve/
Wilt my geeven/ voorzal een zagtmoedig leven.

7. Geef dat in waare heiligheid
Wy leiden onzen leevenstyd;
Wilt onzen Geest versterken/
Dat ons voortaan zy onbewust
De ydelheid van 's vleesches lust/
En zyne doode werken/
Ach roer! ach voer!
Onze zinnen/ en beginnen/
Dan't verderven/dat wy worden hemels erven.

Mr. Michaël Schirmer.

39. AANDAGTIG GEBED-LIED,
Tot God den H. Geest.

Op de wyze: *van het zevende Lied.*

O gy allerzoetste vreugde!
O gy allerschoonste Licht!
Die in droefheid en geneugde
U in gunste tot ons rigt:
Geest des hoogsten! hoogste Heer!
Dien toekomt lof/ prys en eer/
Die steets vast houd alle dingen/
Hoor! ach hoor doch! wat ik zinge.

2. Immers gy de beste gaabe/

Zyt

Zyt/die een Mens wenſen kan:
Als ik ſlegts in u my laave/
Weng ik nergens iets meer van;
Ach! geev u zelfs/ kom tot my
In myn herte/ het welk gy/
Terſtond doe ik was geboozen/
Tot uw Tempel hebt verkoozen.

3. Gy komt uit des Hemels Throone/
Eben als den regen dee/
Brengt van Vader en den Zoone
Niet als enkel zegen mee:
Laat doch/ o gy waarde Gaſt!
Godes zegen/ dien gy vaſt
Geeven kont na uwen wille/
My aan Ziel en Lighaam ſtillen.

4. Gy zyt wys/ vol van verſtande/
Wat geheim is/ is u kond:
Gy telt't ſtof der kleinſte zande/
En grondeert de Zee haar grond/
Gy/ die zyt van twyfel vry/
Weet/ hoe ſteeke blind ik zy:
Dies geev wysheid/ en booz allen/
Dat ik God mag welgevallen.

5. Gy zyt ryn en woord gebonden/
Daarmen ryn en zuiver is;
Vlied daar tegen ſchand en zonden/
Als een duif ſtank en vuilnis/
Maak my o genaden Bron!
Ryn en zuiver als de Zon/
Op dat/'t geen gy vlied/ ik vlieden
Mag/ en uwen wil geſchiede.

Digitized by Google

6. Gy zyt als de Schaapkens pleegen
Vroom van herten/ zagt van moed/
Uw liefd blyft zonder beweegen/
Doet ons ùwaaden zeer veel goed/
Ach! verleen en ſtozt my in
Dit gebzuik en deezen zin/
Dat ik vzienden en partyen
Beide lief heb en verbiye.

7. Myn Rots! ik ben wel te vzeeden/
Als gy my maar niet verſtoot:
Als ik ſlegts tot u kom treeden/
Heb ik trooſt in kruis en nood;
Laat my zyn uw eigendom/
Ik beloof dan wederom/
Dat ik met al myn vermogen/
Uwe eere zal beoogen.

8. Alles vooztaan ik verzaake/
Wat u Heer! uw roem ontſteelt/
En ik zal my ſteets vermaaken
In 't geen gy my aanbeveelt:
Wat de Satan wil en zoekt/
Zal ik houden als verbloekt;
Ik wil zyne ſnoode wegen
Ernſtig vlieden dooz uw zegen.

9. Gy alleenlyk kont my ſterken/
Ende my getrouw ſtaan by/
Help myn Helper! als gy merken
Kont/ dat hulp my noodig zy:
Myn ùwa' wil en vleeſches luſt
Heel en al in my uitblus;
Maak my nieuw in doen en lyden/

Dat

Digitized by Google

Dat God myner zig verblyde.
10. Zyt myn Helper! als ik beeve/
Houd my vast/ en zyt myn Staf;
Als ik sterf/ zo weest myn Leeven;
Als ik leg/ zo weest myn Graf;
Eindlyk als ik weer opstaa/
Ei! zo help my/ dat ik gaa
Heen/ daar gy zult in verblyden
Al uw uitverkoozne weiden.

Paul. Gerhard.

XI. Van de Boete en 't Geloof.

40. ZONDAARS TOEVLUGT.

in benautheid en zielen-angst.

Op de wyze: *Op myn'en lieven Gad.*

Waar vlied ik? waar heen ren
Ik? die beladen ben
Met zeer veel grove zonden?
Waar word 'er hulp gevonden?
Schoon alle Schepsels kwamen/
Myn angst zy niet weg namen.
2. O Jesu! vol genaad'/
Op uw gebod en raad/
Komt myn bedroeft gemoede/
Tot uwen grooten goede;
Laat dan Heer! myn gewisse
Niet uw genade missen.
3. Ik door droefheid verwond/
Werp alle myne zond'/
Die myne ziel doen swikken/
En my zeer swaar verschrikken/

Digitized by Google

In uwe diepe wonden/
Daar 'k steets heb heil gevonden.
4. Door uw onschuldig bloed/
Die schoone roode bloed
Wasch af al myne zonden/
Verbind met troost myn wonden/
En wilt ze niet gedenken/
Maar in de Zee verzenken.
5. Gy hebt my Heer! verlost/
Dat heeft u bloed gekost:
Myn zonden/die 'k ooit deede/
Naamt gy in uw graf mede/
En trad s'onder uw voeten/
Daar s' altyd blyven moeten.
6. Is myne boosheid groot/
'k Word daar van doch ontbloot:
In uw bloed vind ik baate/
Als 'k my daar op verlaate:
Want wie zig tot u wendet/
Diens angst zig wel haast endet.
7. 'k Ben zeer behoeftig Heer!
Doch al wat ik begeer/
Is alles my ten goede/
Verworven door uw bloede;
Gy hebt door my verslonden/
Dood/ Duivel Hel/ en Sonden.
8. En of des Satans schaar
My gantselyk tegen waar/
Nog derf ik niet vertsagen;
Want ik kan ze verjaagen/
'k Heb maar uw bloed te wyzen/

Digitized by Google

Zo moeten ze haast deizen.
9. Uw bloed/ dat edel nat/
Zoo'n sterken kragt behat/
Dat ook een dropken kleine
Den Mens kan maaken reine/
Ja zelfs uit 's Duivels kaaken
Vry/ los en zalig maaken.
10. Daarom alleen op dy
Heer Christ! verlaat ik my/
Nu kan ik niet verderven/
Uw Rykt moet ik beerven;
Gy hebt het my verworven/
Die door my zyt gestorven.
11. Heer! roer myn hert alleen
Door uwen Geest daar heen/
Dat ik mag alles myden/
Wat my van u kan scheiden;
En ik aan uwen lyve
Een Lidmaat eeuwig blyve.

Johan Herman.

41. KLAAG GEZANG.

Van een hertlyk bedroefd en verslagen Zondaar.

Op de wyze: *De Dag heeft afgenomen.*

Ach God! wien zal ik't klaagen?
Dat 'k zo ellendig ben;
Myn hert wil schier verzagen/
Wyl ik my schuldig ken:
Ach! ach 'k kan niet vergeeten
Myn zonden groot en swaar/
Zy hebben my bezeten/

Digitized by Google

Gebragt in doods gevaar.

2. Zondig ben ik ontfangen/
Zondig was myn geboozt;
'k Heb kwaad gedaan al lange/
En doe't nog regteboozt:
Uw gunst ben ik niet waarde/
'k Durf u niet schouwen aan/
En schaame my op aarde
Met myn voeten te gaan.

3. Nu zoud ik vast vertrouwen
Uw Zoon Chzistus/ gewis
Op zyn verdienste bouwen/
Wyl hy myn boozspraak is:
Maar doch schzikt steets myn herte/
Vol twyffel zugt het naar/
En spzeekt: 't zal Gode smerten
Dat ik de zond' niet spaar.

4. Ik wou wel hert'lyk gaerne/
Beet'ren het leeven myn/
Met werk/ woozd en gebaerne/
En uw gehoozzaam zyn;
Maar ik kan 't niet volbzengen/
En als ik 't regt betragt/
Ik 't goed met kwaad vermenge/
Dooz's Duivels list en magt.

5. Wat zal ik dan nu maaken?
Waar zal ik veilig staan?
De Hel val 'k in de kaaken/
Als ik u wil ontgaan:
Ik keer o God! al weder
Tot uw goetheid gereed/

Digitized by Google

En voor u val ik neder/
Myn zonden zyn my leed.

6. Gy hebt uw Zoon gegeeven
Voor al des Waereldts zond'/
Dat ieder een zou leeven
Wie maar gelooven kond'/
Wil schoon myn hert niet trouwen/
Ik doch geloof en staa/
Help myn geloove bouwen/
Ik steun op uw genaa.

7. Ik ben niet waerd het goede/
Dat gy my hebt gedaan;
Dat voor my met zyn bloede
Uw Zoon heeft zelfs voldaan:
Maar ik behoev 't noodwendig/
't Geloob de woorden dyn/
Dat zegt: al wie bestendig
Gelooft/ zal zalig zyn.

8. Zo waar als ik zelfs leeve/
(Spreekt God) ik niet verstoot/
Noch eeuwig overgeeve/
Den Zondaar in den Dood;
Ik wil/ dat hy omkeere/
En leev eeuwig by my:
Daarom kom ik o Heere!
En keer weder tot dy.

9. Met uw Heiligen Geeste
Myn swaak geloof vermeer!
Voor hulp en bystant meeste:
Zyt my genadig Heer!
Leid my op uwe paden/

Hoed

Hoed my voor zond' en schand/
Des Duivels list en schaade/
Wend af met uwe hand.

10 Zegen! myn lyf en leeven/
Beroep/ ampt en arbeyd/
Wat gy my hebt gegeeven
Uit enkel goedigheid;
Verhoor myn smeekend schreijen/
En myn vreesagtig woord/
Dat ik my steets verbiye/
Veragte 's Duivels moord.

11. Voorts geef! dat ik bereide
My tot een zalig end/
Ruk myn ziel uit dit lyden
Tot u in 's Hemels tent:
Daar voor wil ik u pryzen
En roemen danighaarlyk/
God my genaa bewyzen
Zal/ nu en eeuwiglyk.

Mr. B. Rollenh.

42. KLAAG en GEBED-LIED eens zwak geloovige.

Op de wyze: *Van het 7 en 16 Lied.*

Trouwe God ik moet u klaagen
Mynen staat en Ziels ellend;
Of uw wel zyn myne plaagen
Beter als my zelfs bekent:
Groote swaakheid voel ik vry/
In aanbegting baak by my/
Als de Satan al 't geloove

Digitized by Google

Mp zoekt uit het hert te rooben.
2. Gy God! dien niets is verborgen
Weet/dat ik niets heb van mp/
Niets van alle mpne zorgen/
't Is al uwe gaabe vry;
Wat ik nog goeds vind aan mp/
Komt Heer! altemaal van dy;
Ook 't Geloobe mp en allen
Geeft gy na uw welgevallen.
3. In mpn nood ik voor u treede/
O mpn lieve Heere God!
Hoort mpn zugten en gebeden/
Laat niet worden my tot spot:
Maak te niet des Duivels werk/
En mpn swak geloobe sterk;
Dat ik nimmermeer vertraage/
Christus steets in't herte draage.
4. Jesu! Bron aller genade/
Gy die niemant van u stoot/
Die met swakheid is belaaden:
Maar uw Jong'ren tzoost aanbood
Schoon ook haar geloof zo klein/
Als een mostert koorn mogt zyn/
't Kon haar nogtans niet beletten/
Groote bergen te verzetten.
5. Geeb genade my van binnen;
Wyl ik ben vol treurigheid/
Help gy zelf my overwinnen/
Help Heer! als ik moet ten stryd;
Vaagspits mpn Geloof vermeer/
Uwes Geestes swaard vereer:

Help

Help des Satans felle slagen
En zyn pylen van my jaagen.
6. Heil'ge Geest in 't Hemels Thzoone/
God gelyk van eeuwigheid/
Met den Vader en den Zoone/
Die den Zondaar troost met blyt;
Die tot my zyt wel gezint/
Als ik dooz't geloof bevind;
Uw genade by my blyve/
En uw gunst in my beklyve.
7. Uwe hulpe tot my zende/
O! gy eedle hertens Gast!
En het goede werk volende/
Maak uw eigen arbeid vast:
Blaas het kleine vonkje aan/
Tot dat na volbzagte baan/
d' Uitverkooz'ne ik gelyke/
't Einde des geloofs bereike.
8. God/groot boven alle Goden/
Heilige Dzie-eenigheid!
Gy die Redder zyt in nooden/
Staa my by tot allen tyd;
Als de Vyand pylen schiet/
In myn swakheid smeed verdriet;
En wil my geen troost gehengen/
Maar heel tot bertwysling bzengen.
9. Trek gy my uit zyne strikken/
Die hy booz my heeft bereid/
Laat hem feilen al zyn mikken/
Daar hy 't op heeft toegeleid/
Geeb! dat ik zyn list en magt

Over-

Overwinne door uw kragt/
En zo dikwils ik moet strijden
Myn ban myn bpand bevrijde.
10. Rijk doch uwen swakken kinde/
Dat op swakke voeten staat/
Uw genaden hand/ Beminde!
Tot dat d'angst weer overgaat:
Als de jeugd my dan geleid/
Op dat niet de bpand zeid/
Ik ging zulk een hert neer vellen/
Dat op u zyn hoop'wou stellen.
11 Gy Heer! zyt myn hulp in't leeven/
Myn rots en myn toeverzigt/
Dien ik my gants overgeeve/
God! myn God! u tot my rigt/
Haast u om my by te staan/
Dat zyn pylen my niet schaan:
Laat hem van zyn hooge Wallen
Maar met schimp ter Helle vallen.
12. Ik wil al myn leeve dagen
Roemen van uw sterke hand/
Dat gy myn angst noot en plaagen
Weggedzeeven hebt aan kant;
Niet slegts in de sterfelykheid
Zal uw roem zyn uitgebreid/
Ik wil 't ook namaals bewyzen
En daar eeuwiglyk u pryzen.

Joh: Herman.

Digitized by Google

43. BOET- EN GEBED-LIED,

Tot Jesus om vergeevinge der Zonden,

Op zyn eygen Zangwyze, of als,

Jesu mynes levens leven.

Jesu! gy die myne Ziele
Hebt dooz uwen bittren dood/
Uyt des Duivels sel vernielen/
En der swaaren zonden nood/
Kragtiglyk daar uit gereeten/
En aan my zulks laaten weeten
Dooz uw aangenaame woozd:
Weest myn troost doch woozt en woozt.

2. Gy helpt nu/en ook te woozen/
Uw dwalende Schaapkens syn/
Als zy liepen; gants verlooren/
In den poel der helse pyn:
Ja gy zoetste Mens beminner
En des Satans oberwinner
Hebt geroepen my tot boet'
Dat ik billik komen moet.

3. Ach! ik heb my laten binden
Aan de zonde/ die dooz strydt
Met de Ziel: in my te vinden
Is veel ongeregtigheid/
Al myn digten/ al myn tragten/
Is niets/ als myn God veragten/
Dooslyk leev' ik gants en gaar
En zeer Godloos immer daar.

4. Heer! ik wil en moet belyden/
Dat niets goeds meer woont in my/
Al het kwaade/ dat ik myden

Son

Zou / doe ik / en ſtel ter zy'
't Goede / dat ik zou volbzengen /
En laat dat met zond vermengen /
Ja ik leev' niet als 't behoozt /
Dit is / dat myn Ziel doozboozt.

5. Maar o Heer! ik kan niet weeten /
Hoe veel myne feilen zyn /
Myn gemoed is neer geſmeeten /
Dooz der Zonden ſmert en pyn /
En myn hert is moe van zozgen /
Ach! vergeef my / wat verbozgen:
Scheid my kwyt al myn misdaad /
En neem van my weg al 't kwaad.

6. Jeſu! gy hebt weg genomen
Myne ſchulden dooz uw bloed /
Laat het o Verloſſer! komen /
Myne Zalighevd te goed;
En dewyl gy zo geſlagen
d' Zonden hebt aan 't kruis gedzaagen;
Ei! zo ſpzeek my eynd'lyk vzy /
Dat ik gants u eigen zy.

7. Maar dewyl den angſt der hellen /
En des Satans grimmigheid /
Dikwils plegen my te kwellen /
En te boeren aan den ſtryd /
Ach! zo help / zo help van binnen!
Op dat ik mag overwinnen /
Satans boosheid ende liſt /
Help / ach help Heer Jeſu Chziſt!

8. Uwe rood geverſde Wonden /
Uwe Nagels / kroon en Gzaf /
Ja de banden die u bonden /

Digitized by Google

Wenden alle plaagen af;
Uwe pyn en bloedig ſweeten/
Al uw ſlagen wel te weeten/
Uw dan een geſpaltte zy;
O Heer Jeſu! troofte my.

9. Als ik dan van hier geſcheiden
Moet voor uwen Vierſchaar ſtaan/
Ach! zo wilt my doch bevryden/
En u myner neemen aan/
Gy alleen kont het verſtoorzen/
Dat ik niet den Vloek mag hoorzen/
Gy tot myne ſlinker hand/
Gaa heen in der Hellen brand.

10. Gy doorgrond al myne ſmerten/
En gy 'erkent al myn pyn/
Daar en is niets in myn herte/
Als de bitt're doodes ſchyn:
Dit myn hert met rouw vermenget/
Met uw dierbaar bloed beſprenget/
Dat aan 't Kruis bergooten is/
Geeft ik u Heer Jeſu fris.

11. Nu ik weet/ dat gy zult ſtillen
Myn geweeten/ dat my naagt/
Heer! in uw genaden wille/
Ben ik bystyk onverſaagt;
Wyl van die 't Geloov' aangorden/
Niemand zal verloozen worden/
Maar ſteets zonder ongeval/
Eeuwig by u leeven zal.

12. Heer in 't ſwak geloov ik haake
Na u/ laat verderven niet
My/ dien gy hond ſterker maaken/

Als

Als my Satan ſtryd aanbied:
Op uw goedheid ik betrouwe/
Zo lang tot dat ik aanſchouwe/
U Heer Jeſu! na den ſtryd/
In de zoete Eeuwigheid.

Johan Riſt.

44. BOET- KLAAG- en TROOST-LIED.

Op zyn eigen Zang wyze.

Ach! wat zal ik Zondaar maaken/
Ach! wat zal ik bangen aan/
Myn geweeten klaagt my aan/
Het begint nu op te waaken/
Dit is mynen toeblugt/ ziet!
Mynen Jeſum laat ik niet.

2. Of al door veel groote zonden/
Ik myn Jeſus zeer verzoek/
Nogtans ik zyn liefde proef/
En waſch my in zyne wonden/
Of al Satan ſtryd aanbied/
Mynen Jeſum laat ik niet.

3. Komt dan al zwaar kruis en lyden/
Dat by Chriſt'nen veel ontſtaat/
En niet ligtelyk vergaat/
Zal my doch van hem niets ſcheiden/
Hy legt my in 't herte/ ziet!
Mynen Jeſum laat ik niet.

4. Ik weet zeer wel/ dat ons leeven/
Niets als maar een nevel is:
Want wy in deeſe droeffenis/
Met den dood al zyn omgeeven/
Dies of 't heden niet geſchied/
Mynen Jeſum laat ik niet.

Digitized by Google

5. Sterf ik haast 't kom in de have/
Vry van veel beswaarlykheid/
Rust daar en ben zonder stryd/
Ja 't weet/ dat in 't duistre graave!
Jesus is myn klaar licht/ ziet!
Mynen Jesum laat ik niet.

6. Voor hem wil ik weder leeven/
Want hy zal ter regter tyd/
Brengen my tot zaligheid/
Hy zal 't uit genaa my geeven/
Moet ik dan voor 't oordeel/ ziet!
Mynen Jesum laat ik niet.

7. Dies o Jesus! zult gy blyven/
Tot dat ik kom aan den oort/
Welke is des Hemels Poort:
Daarom wilt ook in verblyven/
Myn ziel in uw klaar licht/ ziet!
U myn Jesus laat ik niet.

Johannes Flitrof, of Flitner.

45. SMERTELYKE KLAGTE over de menigvuldige Zonden.

Op de wyze: *Door Adams Val verderven is.*

Ik arme Zondaar kom tot dy/
Met een ootmoedig herte/
O God! my met genae verbly/
't Bekenne u met smerte/
De Zonden al/ en myn afval/
Die ik heb aangehangen/
Van jonk af aan/ en dus belaen/
Daar mee ben ik gevangen.

2. De

2. De zonden zyn/ die 'k heb begaan/
Onmooglyk te vertellen/
En nogtans vooz u openstaan/
Wyl zy my immer kwellen!
Uw liefste Zoon/ dooz zyn dood schoon
My daar van heeft verbonden/
Van nog heb ik/ in Satans strik/
My laaten weer verwonden.

3. Zo is ook myn ondankbaarheid
Zeer groot tot in dees stonde/
Ach! ik heb u tot geenen tyd
Gedankt van 's herten gronde/
Vooz uw trouwheid/ die steets bereid/
Vooz uwe liefd en goede/
Die in uw werk/ ik aan my merk/
Eyklyk in myn gemoede.

4. Vooznaamlyk hebt gy met geduld
My willen lang verschoonen/
En my niet/ als ik had verschuld/
In uwe gramschap loonen/
Gy hebt altyd/ met grooten vlyt
U myner aangenomen/
Hebt niet gespaart/ na uwen aart/
Dat ik tot u mogt komen.

5. Met uw woozd hebt gy menigmaal
Aan myn hert aangeslagen/
Dooz uwen Geest/ myn zonden kwaal
Den Hemel aangedzaagen/
Hebt bzoeg en laat/ dooz uw weldaad
Tot boete my bewoogen/
Ook met droefnis/ en angst gewis/
Tot u opwaarts getoogen.

6. Onlogchenbaar moet ik toeſtaan/
Als ik u voelde kloppen/
Dat ik u niet heb opgedaan;
Maar ging myn ooz toe ſtoppen/
'k Heb onbedagt/ dat gants beragt/
Den rug u toegekeeret/
Doch hebt gy my/ uit gunſte bzy/
Verſchoont/ en niet verteeret.

7. Gy kondet dikwils volgens regt
Des leevensdzaad afſnyden/
En my als eenen boozen knegt
Ter Hellen neder leiden;
Wyl 'k zonder ſchouw/ en zonder rouw
In zonden bleef langwyle/
Doch geeft gy tyd/ en veel respyt/
Woud my niet over yien.

8. Als myn hert dit by zig bedenkt/
't Zou haaſt in ſtukken ſpzingen/
De groote zekerheid my krenkt/
Wil merg en been doozdzingen;
Geen Helſe pyn/ zo groot kan zyn/
Of 'k heb ze wel verſchuldigt/
Ik ben niet waerd/ dat my de Aard
Dzaagt/ boed/ of langer duldet.

9. Ik ben niet waerd/ dat gy my kent/
Booz uw Werk/ myn geſchapen;
Waerd ben ik dat uw Element/
Ter ſtraf my gaat weg raapen;
Dit heeft gedzagt/ der zonden magt/
Ik moet het openbaaren/
Zo gy ziet aan/ wat 'k heb gedaan/
Ter Hellen moet ik baaren.

10. O

Digitized by Google

10. O Vader der barmhertigheid!
Ik bal u nu te voete/
Verwerp dien niet/ die tot u ſchreid/
In een regtſchaapen boete:
Uw aangezigt/ met gunſte rigt
Op my/ belaſt met zonden/
Geef my een blik/ die my verkwik/
Zo word myn Ziel verbonden.
11. Opent my Heer! uw vrind'lyk hert/
De Bron van uw goedheden/
Vergeef myn zonden/ heelt myn ſmert/
Laat my myn tyd beſteden/
In dat/ wat dy behaagt aan my/
Dat ik het kwaade myde/
Tot dat ik baar/ na d'Eng'leſchaar/
Daar niets is als verblyden.

Joh: Herman.

46. BIEGT- en BOET-LIED.

Uit Mat: 18 v: 23--35.

Op de Wyze: *Ach wat zal ik Zondaar maaken!*

Lieffte God! ik moet belyden/
Dat ik ben in uwe ſchuld:
Ach Heer! hebt met my geduld/
En wilt my uw Knegt bevryden
Van myn ſchulden meengerly/
Spreekt my uit genade vry!
2. Wilt u over my ontfarmen!
Ziet doch hoe hert/ hand en mond
Vermeert de tienduizend pond:
Uit genae verſchoon my armen!
En neem dien tot borge aan/

Digitized by Google

Die u vooz my heeft voldaan.
3. Help! dat ik ook mag vergeeven/
Als gy hebt gesprooken my
Van myn swaare zonden vry/
Dien/ die my hier in dit leeven
Met zyn tong/ en met der daad/
Heeft beledigt vroeg en laat.
4. Laat uw Woozd tot schrik verstrekken
Ons/ als gy dreigt Helse pyn/
Zo wy onberzoenlyk zyn/
Laat uw Woozd in my verwekken/
Goedheid en barmhertigheid/
Liefde/ vreed' en eenigheid.
5. Zo wil ik u eeuwig pryzen/
Dat gy my uit zonden nood/
Hebt verlost dooz Christi dood:
Ik wil dank en eer bewyzen
U/ vooz uw barmhertigheid/
Nu en in der eeuwigheid.

Dr. Joh: Olearius.

47. HET WOORD DES VADERS,

Jesus Christus, als een fraai Bloemken voorgesteld.

Op de Wyze: *Ik heb myn zaak tot God gestelt.*

Ik weet een Bloemken fraai en fyn/
Daar aan 'k heb welgevallen/
Het heeft my lief in 't herte myn/
Dat Bloemken ryn/
Vooz andre Bloemen allen.
2. Dat Bloemken is het Godlyk Woozd/
't Welk God ons heeft gegeeven/

Het

Digitized by Google

Het ligt ons in de Enge poozt /
Nu ende boozt / Tot in het eenwig leeven.

3. Hy is de Weg / het Licht / de Poozt /
De Waarheid en het Leeven;
Wie Zonden-rouw het hert doozboozt /
In 't Geloob hoozt!
Dien zyn de Zond' vergeeven.

4. Hy zelve spzeekt: kom maar tot my
Al die gy zyt beladen /
Ik wil na uw begeeren dy /
Gelooft het bzy / Haast heelen al uw schaaden.

5. Neem heen / en eet / dat is myn Lyf /
Dat ik u nu kom schenken /
Ook al myn Goed ik hier verschzyf /
Vertrouwt dat stryf: Gy zult myner gedenken.

6. Neem heen / en dzink / dat is myn bloed /
Dat 't heb booz u vergooten;
Het is booz uwe zonden goed /
Als gy met boet'
Dit waardig hebt genooten.

7. Wy bidden u Jesu! met blyt /
Booz uw swaar bitter lyden /
Wyl gy booz ons gestozben zyt /
Eens in den tyd /
Wilt u van ons niet scheiden.

8. Neemt ons booz uwe kind'ren aan /
Dat wy u alle looben /
Uw Woozd helpen / en ook gaan
Op regte baan /
Booz Jesum Chzistum / Amen.

Basilius Fortsch Zalgr. *Predikant te Gumperta by Orlamonda.*

Digitized by Google

XII. Van het H: Avondmaal.

48. GODZALIGE VOORBEREIDINGE.

tot het Heilige Avondmaal.

Op zyn eigen Zangwyze.

Schik u op o lieve Ziele!
Myd de zonden / die vernielen:
Kom aan 't licht en weest niet bange /
Haast u met een groot verlangen
Tot de Maaltyd der genade /
En wilt u niet lang beraden:
Want God die den Hemel bouwde /
Wil nu herberg in u houden.

2. Spoed u als verliefde plegen /
Uwen Bruidegom en tegen /
Die met zyn genaden hamer /
Klopt aan uwer herte kamer /
Open hem / als wel behoorde
Uwe Ziel / en spreek met woorden:
Kom myn Liefste laat u kussen
En uw liefde nimmer blussen.

3 't Is waar tot koop van duure waaren
Pleegt men aars geen geld te spaaren;
Maar gy wilt niet hoor uw gaaven
Hebben / die myn ziele laaven;
Wyl in alle bergwerks gronden
Geen zulk kleynood werd gevonden /
Dat die bloed gevulde schaalen /
En dit Manna kan betaalen.

4. Ach! hoe hongert myn gemoede /
Menschen-Vriend na uwen goede /

Ach!

Digitized by Google

Ach! wat dzaag ik een verlangen
Om dees' spyse te ontfangen/
Ach! hoe pleegt myn Ziel te dorsten
Na den dzank des levens Vorsten;
Ik wens steets / dat myn gebeene
Zig door God met God vereene.

5. Beide lagchen/ en ook treuren
Kan men nu in my bespeuren/
Het geheimnis deezer spyze/
En d' onnaspeurlyke wyse
Maakt/ dat ik al vroeg bemerke/
Heer! de grootheid uwer werken;
Word 'er wel een mensch gevonden/
Die u almagt kan doorgronden?

6. Neen/ 't vernuft dat moet hier wyken/
't Kan dit wonder niet bereiken/
Dat dit Brood niet word verteret/
Schoon het duizenden generet/
En dat ons word daar beneven
Chzisti Bloed met Wyn gegeeven/
O! 't zyn groote heimlykheden
Die Gods Geest maar kan ontleden.

7. Jesu myne levens Zonne!
Jesu! mynen vreugden Bronne!
Jesu! gy myn gants Beginnen!
Levens Welle! Licht der zinnen
Hier boetraanen ik vergiete/
Laat my waardiglyk genieten
Deeze dierbre Hemels spyse/
My tot heil/ en u ten pryse.

8. Heer uw liefde hoog verheven
Heeft u nederwaarts gedreeven/

Dat

Digitized by Google

Dat gy willig hebt uw leeven
Voor ons in den dood gegeeven/
En daar toe gants onverdrooten/
Hebt uw Bloed voor ons vergooten/
Dat ons nu kan kragtig denken/
Uwer liefde te gedenken.
9. Jesu! waare Brood van 't leeven/
Wilt my uw genade geeven/
Dat uw Tafel der genade
My niet strek tot groote schaade/
Laat my door dit zielen eeten
Uwe liefde regt uit meeten;
Dat ik zy een Gast op Aarde/
In den Hemel uw verklaarde. Joh. Frank.

49. AVONDMAALS AANDAGT.

Op zyn eigen Zangwyze.

O Jesu! gy myn Bruidegom/
Die zyt uit liefd' ter dood daarom
Aan 's Kruisses hout genagelt vast/
Hebt my bevryd van zonden last.
2. Ik kome tot uw Avondmaal/
Verdorven door der zonden kwaal/
Ik ben krank/ onryn/ naakt en bloot/
Blind en arm/ ach! my niet verstoot.
3. Gy my tot troost een licht opsteekt/
Gy zyt de Heer/ dien niets ontbreekt/
Gy zyt de Bron der Heiligheid/
Het regte Bruiloftskleed gy zyt.
4. Dies o Heer Jesu! bid ik u
In myne swakheid/ heelt my nu
Wat onryn is/ wilt maaken ryn
Door uw heldre genaden schyn.

5. Ver-

Digitized by Google

5. Verlicht my/ dat in 't duister hert
's Geloofs klaars aangesteeken werd/
Myn armoed in rykdom verkeer/
En 's Geestes gaaven steets vermeer.

6. Dat ik het waare Hemels Brood
U Jesu! God en Mensse groot/
Met zo 'n eerbiedigheid hier eet/
Dat ik uw liefde niet vergeet.

7. Blus uit de zonden in my hier/
Met geloof en liefd 't hert versier/
En wat nog is van deugden meer/
Dat plant in my tot uwer eer.

8. Geef my 't geen nut is ziel en lyf/
Wat schaadlyk is/ ver van my dryf/
Kom in myn hert/ laat my met u
Vereenigd blyven steets en nu.

9. Help! dat door uwes Maaltyds kragt
Het kwaad in my woord onder bragt/
Vergeef my aller zonden schuld/
En heb met my Zondaar geduld.

10. Voorts al myn vyanden verdryf/
Die my staan na myn ziel of lyf/
In 't goed voorneemen/ dat ik voer/
My door de kragt uws Geestes roer.

11. Myn leeven/ zeden/ zin en pligt
Na uw Heiligen wille rigt/
Ach! laat my rust en eenigheid
Genieten tot ik van hier scheid.

12. En gy my/ o gy levens Voorst!
Opneemt tot u/ na wien ik dorst;
Dat ik by u dan eeuwiglyk
Ter Tafel zit in 't vreugdenryk.

Johan Herman. 50. HEI-

Digitized by Google

50: HEILIGE VERWONDERINGE.

Over de onbegrypelyke en doch zekere tegenwoordigheid des Ligchaams en des Bloeds Jesu Christi in het H: Avondmaal.

Op de Wyze: *O treurigheid! o angst en stryd!*

Ik treede fris tot 't Heeren-Dis/
Help Vader! met genade/
Dat my geen zond nog misdaad
Hier toe moge schaaden.

2. Ik niet ontken/ dat 'k zondig ben;
Ik biegte myne schulden/
Zondenrouw pleegt immers gy
Wzoome God te dulden.

3. Als ik dan moet/ dooz 't rantsoenbloed/
De handschzift uit gaan bergen/
Laat de Heer der Heerlykheid
My hier niet verlegen.

4. Dies stel ik my/ Heer Jesu! bzy
Dooz u in kinds vertrouwen/
Jesu! dien de Seraphims/
Met vermaak aanschouwen.

5. Uw Lyf en Bloed/ dat my te goed
Gebzoken en vergooten
Wozd/ o diepe wonderdaad!
Hier van ons genooten.

6. Ik zal terstond/ met ziel en mond/
't Verstand kan 't niet uitmeeten/
Jesu Chzisti waarde vlees
Onbegrypelyk eeten.

7. O twistet niet/ hoe dit geschied;
Nog of het kan geschieden;

God

God kan meer doen / als verſtaan
Konnen alle lieden.

8. Vernuft en zin / laat hier niet in /
Wat moog'lyk ſchynt berg'lyken:
Ik wil nu nog nimmermeer
Dan de letter wyken.

9. Die dit zeit / my niet verleid /
Hy wil my niet bedriegen:
God is niet een Menſen kind /
Dat hy zoude liegen.

10. O God! verleen / my nu met een /
Dat vyanden nog vrinden
My in dit ſtuk des geloofs
Nooit in twyfel vinden.

11. 'k Zal met 'er daad / dan vroeg en laat /
Vaſt ſtaan / en zonder wanken
Voor uw duur bergooten Bloed
U myn Heer God danken. Molan.

XIII van de 3 Hoofdſtanden.

51. MUZIKAAL-LIED.

Op zyn eige aangenaame Melodie.

Van den Leer-ſtand.

Jeſu wilt ons wyſen
Uw werken te pryſen /
Zond'r u zond'r u kan men niets enden
Heerlyk ryken zegen
Hebt gy ons gegeeven;
Ach! ach! ach! ach! dat wy't erkenden!
Naaſt u / die ons bekoort /
De hoogſte ſchat uw Woord

Neemt

Neemt weg al onze smerten/
Maakt vzolpk onze herten;
Het dzingt/ het dzingt/ het dzingt
Dooz/ daar men 't leert en zingt;
Schoon gaaven geest uw Geest
Uw Dienaars allermeest/
Den Chzistenen te leeren/
Uw Rpk hier te vermeeren/
Alleen/ alleen/ alleen/
U zp de eer met een.

Van den Regeer-stand.

2. Vzee/ heil in den Lande/
Welvaart in ons stande/
Is doch/ is doch/ Heer Chzist uw zegen/
D' Uwe uit de handen
Ked gp/ der Vpanden/
In u/ in u/ is kragt en leeven/
Regenten vzeed en wpd/
Getrouwe Oberheid/
Hebt gp ons Heer! gegeeven/
Goede Wetten daar neven/
't kan gaan/'t kan gaan/'t kan gaan
En dooz u wel bestaan:
Regt deugdpk Policy/
En Ampten meen'gerip
Doet gp Heer Chzist! behouden/
Vp Jongen en vp Ouden;
Vpst ons/ vpst ons/ vpst ons/
Dat al uit enkel gonst.

Van den Geneer-stand.

3. O! tot 's Huis Stands haven
Hoozen zeer veel gaaven/

Nog-

Digitized by Google

Nogtans / nogtans heeft men geen klaagen;
Twyfien hoeft hier geene;
Want gy Heer! ziet eene
Verlaat / verlaat / die u behaagen:
Schoon / kleed'ren / Schaap en Rind /
Huis / Akker / Wyf en kind /
Ook and're ſchatten heden
Deelt gy ons rykelyk mede:
Chriſtyk / Chriſtyk / Chriſtyk /
Wy dies u pryzen ſtyk;
Heer! zegen School en kerk /
Het Raadhuis en ons werk /
Ruſt en vreede laate
Bloeijen op ons ſtraaten /
Maar u / maar u / maar u
Heer! wy loſ zingen nu.

Bartholomæus Frolich Zaliger,
Predikant te Petleburg.

52. GEBEDT-LIED tot GOD,
Voor den Waereldlyken ſtaat om den Vrede.

Op de Wyze: *van het 7de en 16de Lied.*

God! geef vreed' in uwen lande /
Daar gy nog woont met uw woord /
Geluk / heil tot allen ſtande /
Geef ons Heer! aan allen oort /
Maak des Oorlogs haaſt een end /
Uwen Vrede tot ons wend;
Op dat wy ſtaan magen blyven /
Uw Woord onverhindert dryven.

2. God geef vreede d'algemeene.
Chriſten kerk / die kent / en roemt /

Digitized by Google

U/ en uwen Zoon/ alleene
Haaren Zaligmaaker noemt/
Als gy (Heer) haar ſchild zyt/ dan/
Is 'er niets/ dat deeren kan;
Zynder/ die daar tegen ſtryden/
Staa haar by aan alle zyden.

3. God! geef vreed' aan alle enden/
Daar uw Woord in ſwange gaat/
Laat uw Woord niet van ons wenden/
Wyl daar in uw Eer beſtaat;
Wend van ons af valſe Leer/
Die uw Woord verduiſtert zeer/
Laat ons uw Woord helder ſchynen/
Maak daar door zalig de dynen.

4. God! geef vreed' tot allen tyden/
Wyl wy hier in 't leeven gaan/
Niemant aars kan voor ons ſtryden/
Met Menſen is niets gedaan!
Daarom gy die Heirvorſt zyt/
Gryp uw ſwaerd/ o Chriſte! ſtryd
Voor ons/ als uw gunſtelingen/
Demp al die uw Volk beſpringen.

5. God! geef vrede/ 't is van nooden/
Nu de Vyand wreed'lig woed/
Door zyn rooven/ vranden/ dooden/
Ja hy ſpaart geen kinder bloed/
't Geen om wraake tot u ſchreid/
Hoort dat in uw grimmigheid/
Straf des Vyands grouweldaaden/
En geef aan uw Volk genade.

6. God geef vreed'/ dien niet kan geeven
De Godloose boos Waereld

Die

Digitized by Google

Die met haar oorlogen ſtreeven/
Slegts na eer/ groot goed en geld;
Vredevorſt/ die vrede zyt/
Geef gy vreed' in onzen tyd/
Wy zullen dan eer bewyzen/
U in vrede looven/ pryzen.

53. ANGSTIGE BUIKZORGEN,

die in den Huizelykenſtaat het Herte bezwaaren.

Op de wyze: *Lieve Chriſt'nen heb goeden moed.*

Ach Heer myn God! hoe komt het by
Dat Buikzorg door haar vreezen
Ons zo ontruſtigt? of ſchoon wy
In 't Woord uw toezeg leezen:
Ik ben uw Vader/ die u al
Wat gy behoeft/ als Kind'ren zal
Na Lyf en Ziel verzorgen.

2. Hoe is 't Geloof aan God zo ſwak
Dat wy hem niet vertrouwen?
En zal men op het geen hy ſpraak
Zo wankelende bouwen?
Bewaarheid d' onderbinding niet/
Dat zonder eenig feil geſchied/
Al wat hy ooit beloofde?

3. Philippi zorg en rekening
Komt ſtraks in 't hert oprysen/
Wat Broods en Vis is te gering
Om zulk geral te ſpyzen/
Wy zien maar wat in voorraad was/
En denken niet/ dat Chriſtus ras
Uit weinig veel kan maaken.

Digitized by Google

4. Als wy's en middel ons ontgaat/
En kommer ons doet beeven/
Weet God door duizend wegen raad/
Om 't nodig ons te geeven;
Hy kan wel voeden zonder Brood/
Alleen door 't woord in hongersnoot/
Hy zal zyn Volk verzorgen.

5. Hy hon als Israel de woestyn
Door ſwaf/ met Man hen voeden/
Al vond me daar nog brood nog wyn/
Een Rots gaf water bloeden/
Elias kreeg zyn vlees en brood
Door Raaven/ als het God gebood;
Hy kent en lieft de zyne.

6. Maar o! wie agt het voor genoeg/
't Geen ons Gods hand beſcheerde?
De Mammons zorg is laat en vroeg/
Hoe dat men zig geneerde/
Volgt/ zegt de Heiland/ 't voorbeeld naar
Der onbezorgde Vogelſchaar/
Die geen gebrek en ipden.

7. Ziet ook de Bloemen op het veld/
Zy werken nog zy ſpinnen/
Zy erven ook geen goed nog geld/
En konnen dat niet winnen/
Zo ſchoon is egter haar gewaad/
Dat Salomon in al zyn ſtaat/
Voor deeze praal moeſt ſwigten.

8. Wanneer wy eerſt in allen blyk
Gods Ryk en Regt bedenken/
Dan zal zyn voorzorg ons altyd
Des Lighaams noodzuft ſchenken/

Hy

Hy zal van 't nodig ons voorzien;
Zyn hert / zyn oog en hand helpt dien /
Die ſteunt op zyne goedheid.

9. David ſprak eens door 's Heeren Geeſt
Van 't geen zyn oogen zagen;
Ik ben voor deezen jong geweeſt /
Nu ben ik oud van dagen /
Doch nooit zag ik / dat God verlaat
't Regtvaerdig Volk / of dat hun zaad
Ten Bedelzaak vervielen.

10. Des Heeren oogen zien op die /
Die op zyn zorg vertrouwen;
Opdat hy hen in dierr' voorzie /
Die daar hun hoop op bouwen;
Hy zal niet van gebrek vergaan /
Al wie God vreeſt en roept hem aan /
Dien zal God ſteets verzorgen.

11. Wy willen daarom Heere God!
Die zorgen laaten vaaren /
In ziels en ligchaams nooden tot
U roepen in 't beſwaaren /
Geef / dat geen Duivelzorg ons ontſtelt /
En nooit bekommering zo kwelt /
Dat wy mismoedig worden.

12. 't Geloof en ſtemt niet over een
Met dat wantrouwig zorgen /
Het beſt de hoop op God alleen /
't Zegt niet / wat eet ik morgen?
Het doet wat ons bevolen is /
En werpt op God bekommernis /
Die 't al heeft in zyn handen.

13. Sterk ons Geloof o Heer! en lyd

Digitized by Google

Hier/ dat ons Buikzorg knaage/
Maar geef/ dat wy tot aller tyd
Uw Rykt het meeſt najaagen/
Dat wy niet/ als een Heiden doet/
Slegts tragten na het tydlykt goed/
En t eeuwige verzuimen.

.o v. C. T.

54. KRUIS- en TROOST-LIED.

Uit Rom. 8 v. 31--39.

Op de wyze: *Van het naaſt voorgaande Lied.*

Of als: *Alleen God in de hoogt' zy eer.*

Is God voor ons in alle pyn/
In alle kruis en lyden/
Wie doch mag ons dan tegen zyn?
Wie kan van hem ons ſcheiden?
Is God voor ons in angſt en nood/
Zo kan geen Duivel, Hel nog Dood
Nog vyand ons niet ſchaaden.

2. Is God voor ons, zo konnen wy
Uitvoeren groote daaden;
Want hy ſtaat ons geſtadig by/
En weet ons wel te raaden:
Wy konnen het Krygsvolk met God
Verſlaan/ dat het met ſchand' en ſpot
Te rug zal moeten wyken.

3. Is God voor ons, zo kan de magt
Der trotſen niet beſtaane/
Zy worden alle omgebragt/
En moeten ſnel vergaane;
Als God maar dienſt/ die hier is klein/

Digitized by Google

En onzer aller hulp wil zyn/
Zo is ons haaſt geholpen.

4. Is God voor ons, zo durven zig
De vyanden niet waagen
Aan ons; want hy kan hun magtig
Verdryven en verjaagen:
God kent doch zyne kinders al/
En weet wel/ hoe hy helpen zal
De Schaapen zyner weide.

5. Is God voor ons, en Jeſus Chriſt
Uit enkele genade/
Wat kan ons dan bedrog en liſt/
Haat en vyandſchap ſchaaden?
God is zo ſterk dat paard en man
Hy ligt'lyk met een woordje kan
Zeer haaſt ter neder vellen.

6. Is God voor ons, zo zal hy wel
Voor zyne Leere ſtryden/
En zal die ons vervolgen ſnel/
Verſlaan en ons bevryden;
Hy ſchikt het daar zo vreemd en raar/
Dat zelfs ook de vervolgers haar
Tot hem bekeeren moeten.

7. Is God voor ons, zo zyn gelyk
De Engelen ons ter zyden/
Die ons in dit ellendig Ryk
Beſchermen/ en geleiden;
Voor haar woord/ als het God gebied/
Gelyk van ouds wel is geſchied/
Een Vyands Heir verſlagen.

8. Is God voor ons, zo moet Waereld
En vleeſes luſt weg blyven;

Digitized by Google

Met God behoud men steeds het veld/
En kan ze van zig dryven:
De Duivel zelfs kan niet bestaan/
Hy moet al schaamrood van ons gaan/
En kan geen hair ons deeren.

9. Is God voor ons, zo heeft geen Lem
Op ons doodsschrik/ wy raaken
Door Christi swaare donderstem
Uit het Graf/ en ontwaaken
Tot 's Hemels vreugd en Zaligheid/
Daar wy in alle eeuwigheid
By God verblyven zullen.

10. Daarom zal ook tot geener tyd/
Wyl God voor ons komt stryden/
Van zyne liefd' geen haat nog nyd/
Geen kommer/ smert nog lyden/
Geen krys/ geen swaerd/ geen hoon nog spot/
Nog iets van onzen lieven God
In eeuwigheid niet scheiden.

XIV. Van een Christelyk Leeven en Wandel.

55. GODS VOORZORGE.

Voor de Geloovigen, die op hem betrouwen.

Op zyn eigen Zangwyze.

Of als: *Help my Gods goedheid pryzen:*

Ik wil God niet verlaaten;
Want hy verlaat my niet/
Hy leid m' op regte straaten/
Dat ik niet dwaal: en ziet!

Digitized by Google

Hy rykt my zyne hand/
Den avond en den morgen
Doet hy my wel verzorgen.
't Zy waar ik ben in 't Land.

2. Als alle Menſen keeren
Haar gunſte van my af/
Zo ſtrekt terſtond de Heere
My tot een ſtok en ſtaf:
Hy helpt uit allen nood/
Bevryd van zond en ſchanden/
Van ketens en van banden/
En eind'lyk van de dood.

3. Op God wil ik vertrouwen
In dees bedroefden tyd/
Het zal my niet berouwen/
Hy ons van leed bevryd/
Zo men 't hem ſlegts oodzaagt:
Myn lyf/ myn ziel/ myn leeven
Wil ik God overgeeven;
Hy doe zo 't hem behaagt.

4. Niets kan hem wel behaagen/
Als 't geen my dienſtig is/
Hy ſchenkt ons alle dagen
Den Heere Jeſus friſ/
Zyn een geboozen Zoon:
Dooz hem hy ons vereeret/
Wat lyf/ en ziel generet/
Looft hem in 's Hemels Thzoon.

5. Looft hem met hert en monde/
't Welk hy ons beide ſchenkt/
't Is een zalige ſtonde/
Daar in men zyns gedenkt/

Digitized by Google

Anders is boos den tyd/
Die men doorbrengt op Aarde;
Wy zullen als verklaarde
Leeven in eeuwigheid.

6. Als d' Waereld is vergaane
Met haar hoogmoed en pragt/
Zal eer nog goed beſtaane/
Dat hier wierd hoog geagt;
Als 't Lighaam is verrot/
Na dat 't in 't graf gedraagen
Was/ zal na zyn behaagen
Het weer opwekken God.

7. De Ziel blyft onverloozen/
Gebragt in Abrams ſchoot:
't Lighaam word nieuw geboozen/
Van zonden gants ontbloot/
Syn/ heilig en verklaart:
Een Kind en erf' des Heeren
Kan 's Duivels liſt niet deeren/
Al maakt hy hem verbaart.

8. Daarom lyd ik geduldig
Hier tegenſpoed en ſtryd/
Die 'k verdien/ en ben ſchuldig;
Doch komt de eeuwigheid/
Die vreugd brengt heel en al/
De welke zonder ende/
Om dat ik Chriſtus kende/
My wederbaaren zal.

9. Dat is des Vaders wille/
Die ons geſchaapen heeft/
Zyn Zoon is ook niet ſtille/
Maar zyn genade geeft/

Digitized by Google

En God den Heilgen Geest
Ons in 't Geloof zal voeren/
In t Hemelryk in voeren:
Hy zy gepreezen meest.

Nicol. Herman.

56. AANMOEDIGING

Tot een vast betrouwen op God in menigerly kruis.

Op zyn eigen Zangwyze.

Trouw op God! in alle zaaken/
Die u nu zo treurig maaken:
Trouw op God in alle dingen/
Die u tot aan 't herte dringen.

2. Trouw op God! in zielen plaagen/
En als u uw Zonden knaagen:
Want God is in zulke smerren
Een regt plaister voor de herten.

3. Trouw op God! als Dood en Helle/
En den Duivel u wil kwellen/
Als zy u ter dood verklaagen/
God die kan ze haast verjaagen.

4. Trouw op God! als 't luk den rugge
U toekeert/ God is een brugge/
Daar g' op vast staat sonder sneeven/
Als veel plaagen om u sweeven.

5. Trouw op God! als hooze plaagen/
Of Pestziekt' het Land moet draagen:
Want hy kan u zo bedekken/
Dat z' in 't minst u niet beletten.

6. Trouw op God! in kruysgebaaren;

Want

Want hy weet u te bewaaren/
Hy kan maaken dat gy vinden
Zult uw vyanden tot vrinden.
7. Trouw op God! in Hongersnooden/
Dan zal u geen Honger dooden/
Kan men aan geen Koorn geraaken/
God zal Brood uit Steenen maaken.
8. Trouw op God! in dorre tyden/
Hy zal van den Hemel leiden
Synen zegenſtroom en wellen/
Die uw hert te vreden ſtellen.
9. Trouw op God! in ſtorm en ſneeuwen/
En als donderwolken ſchreeuwen/
Als u treft het booze weder/
God zend ſteets zyn hulpe neder.
10. Trouw op God! in alle zaaken/
Hy kan een goed uitſlag maaken/
Trouw op God! in alle dingen/
Dan zult gy een Danklied zingen.

57. TROOST- en VREUGDE-LIED.
In Geeſtelyken Zielen-nood.

Op zyn eigen Zangwyze.

Waarom zoud ik my bedroeven?
Ik heb doch/ Chriſtum nog/
Dien ik hier behoeve!
Wie wil my den Hemel rooven?
Die my ſchoon/ Godes Zoon
Weg leid in 't Geloove.
2. Naakt en bloot ben ik geboozen/
Doe ik my/ met geſchrei
't Allereerſt liet hoozen:

Naakt

Digitized by Google

Naakt zal ik ook van hier scheiden/
Als men 't lyf/ koud en styf/
Na het Graf zal leiden.

3. Goed en bloed/ lyf/ ziel en leeven/
Hoort met reên na God alleen/
Die 't my heeft gegeeven:
Wil hy 't weder tot zig keeren/
Neemt hy 't heen/ 't ben te vreen/
't Zal hem vrolyk leeren.

4. Legt hy my op kruis te draagen/
Het mag zyn/ angst of pyn/
Zou 't daarom vertsaagen?
Die het optegt zal 't al wenden/
Hy weet al/ hoe hy zal
Al myn rampen enden.

5. God heeft my hy goede dagen
Vaak verheugd/ zou 't met vreugd
Nu myn kruis niet draagen?
Vroom is God/ en scherpt met maaten
Zyn gerigt/ hy niet ligt
My zal gants verlaaten.

6. Satan/ Waereld en haar rotten
Konnen hier/ met getier
Niets doen als bespotten:
Laat ze spotten/ en my laaken/
God myn heil/ zal in pl
Hen te schande maaken.

7. Onvertsaagt/ en zonder grouwen
Zal een Christ/ tegen list
Steets zig laaten schouwen;
Wil hem ook de dood ontlyven/
Zal 't gemoed/ nogtans goed/
En fyn stille blyven.

8. Van

8. Kan ons doch geen dood niet dooden/
Maar ze bzyd/ ons van strijd/
En veel duizend nooden;
Sluit de deur van 't bitter lyden/
En maakt baan/ om te gaan
Tot des Hemels Weide.

9. Aldaar wil in zoete aaken
Ik myn hert/ na de smert/
Eeuwiglyk vermaaken:
Hier wozd geen regt goed gevonden/
Goed en geld/ dat versmelt/
En wozd gants verslonden.

10. Wat zyn deezes levens goed ren?
Slegts een hand/ vol kant zand/
Kommer der gemoed'ren:
Boven zal met ed'le gaaven
Myn myn Heer! Christus weer
Zonder einde laaven.

11. Wzon der vreugd/ en zielen weide!
Gy zyt myn/ ik ben dyn/
Niemant kan ons scheiden;
Ik ben uwe/ wyl gy uw leeven
En uw bloed/ my te goed
Hebt ter dood gegeeven.

12. Gy zyt myn/ wyl 'k u omarme/
Vast en digt/ o myn licht!
Wilt myn hert verwarmen:
Laat my/ laat my Heer! erlangen
Dat gy my/ en ik dy
Liefflyk mag omvangen.

Paul. Gerhard.

58. GE-

58. GEBED-LIED.

Om Gods Regeeringe tot allen goede.

Op de wyze: *Door Adams val verdorven is.*

Of als: *Wat myn God wil, geſchied altyd.*

Help my / dat ik na u o Heer!
Van herten zeer verlange /
En ik u zoekte meer en meer /
Als 't angſtig woord en bange:
Verleen / dat ik / een vreugden blik
In mynen angſt haaſt vinde;
Geef my een zin / dat 't my niet in
Der zonden ſtrik laat binden.

2. Help! dat ik ſteets met rouw en ſmert /
Aan u my overgeeve /
Altyd met een verbroken hert
In waare boete leeve /
Voor u verſchyn / beweene myn
Sond' en ſmeek om genade:
De hand altyd / laat zyn bereid
Noodzuftigen te raaden.

3. De luſt des vleeſes demp in my /
Dat 'ſ niet overwinnen!
Regtſchapen liefd' en luſt tot dy /
Geef in myn hert van binnen;
Dat ik in nood / tot in de dood
U en uw woord belyde /
Dat my geen kwaad / nog eigen baat
Van uwe waarheid ſcheide.

4. Behoed my voor grampſchap en toorn /
't Hert met zagtmoed verciere!
Trek uit de ſnoode hovaards-doorn /

Tot

Tot ootmoed my bestiere:
't Geen ik nog vind / van kwaad bewind /
Wil door uw Geest uitbeegen;
Die steets vreed' / vreugd / troost en geneugt /
Zig in myn hert beweegen.
5. 't Geloof versterk / de liefd, behoud /
De hoop maak vast op 't leste /
Dat ik niet wyk / nog worde koud;
Volstandigheid is 't beste:
De mond bewaar / dat geen gevaar
Dezelve mag verwekken /
Hypst wel het lyf / doch dat het blyf
Vry van der geilheid blekken:
6. Geef! dat ik trouw en blytig zy /
Laat uw goe Geest my roeren /
Eergierigheid en huiglary
Van u my niet verboeren:
Ligtvaerdigheid / haat / twist en nyd /
Laat in my niet verblyven /
Verstokten zin / en diefs gewin /
Wilt ver van my afdryven.
7. Help! dat ik volge trouwen raad /
Van dwaalingen afstreede /
Den armen helpe met 'er daad;
Voor vyanden bid mede:
Dien ieder man / zo goed ik kan /
Het booze haat en myde /
Volgens uw woord / zo als 't behoord /
Tot dat ik van hier scheide.

Johan Herman.

DE

59. DE ACHT ZALIGHEDEN,
Uit Matt: 5 v. 3-12.

Op de wyze: *Myn gemoed wilt wakker weezen.*
Of als *Het zevende Lied.*

Komt hier! en wilt Chriſtus hoozen/
Komt en leert gy Menſen al!
Die in waarheid regt behoozen
Onder 't Chriſtenen getal;
Die bekennen met den mond/
't Geen geloofd des herten grond/
En bemoeijen zig daar neben/
Goed te doen/ zo lang zy leeven.

2. Zalig, die in ootmoed draaben/
En zyn altyd arm van Geeſt,
Die zig roemen van geen gaaben/
En God pryzen allermeeſt/
Hem ook danken booz en naar;
Want het Hemelryk is haar,
God zal nog tot eeren zetten
Die zelfs op hun elend letten.

3. Zalig zyn; die rouwe draagen,
Daar men herthyk treuren vond/
Die beweenen en beklaagen/
Hun en hunner naaſten zond'/
Die derhalven treurig gaan/
En booz God met tranen ſtaan/
Deeze wozden hier op Aarde/
En hier na getrooſt na waerde.

4. Zalig zyn de bzoome herten/
Daarmen Zagtmoed ſpeuren kan/

Digitized by Google

Die goedwillig smaad en smerten
Lyden van een ieder man:
Die niet zoeken eigen wraak;
Maar bevelen God de zaak;
Die zullen Gods hulp niet derven/
Maar tot breugde 't Land beërven.

5. Zalig zyn, die yv'rig streven
Na Gerechtigheid altyd;
Die uit al hun doen en leven
Bannen d' Ongerechtigheid;
Die elk doen gelyk en recht/
En zyn Opregt, Vroom en slegt;
Die Wedzog en Heblust haaten/
Die en zal God niet verlaaten.

6. Zalig zyn, die uit Ontfarmen
Zig aameemen vreemder nood:
Zyn Meelydend' met den Armen,
Bidden God voor hen om Brood/
Die behulpzaam zyn met raad/
Ook/ zo 't moog'lyk is/ met daad;
Zullen weder hulp ontvangen/
En Barmhertigheid erlangen.

7. Zalig zyn, die hier op Aarde
Rein van herten zyn altyd;
Die in woord'/ werk en gebaerden/
Minnen tugte/ heiligheid;
Deeze die d' onreine lust
In zig hebben uitgeblust;
En die voortaan ernstig myden/
Zullen God zien/ met verblyden.

8. Zalig zyn, die vrede maaken,
Daar op ziende vroeg en laat;

Digitized by Google

Dat men mag in alle zaaken
Vlieden / Onvzee / Strpd en Haat:
Die daar ſtigten Ruſt en Vzee /
Daar toe altpd raaden mee;
Ook zelfs Vzede / zonder hind'ren /
Zoeken / Die noemt God zyn Kind'ren.

9. Zalig zyn, die moeten lyden
Smaat, Vervolging, Angſt en Pyn:
Daar aan zy tot allen tyden
Schuldeloos bevonden zyn;
Schoon hen 't kruis by na verpliet /
God heeft het een Perk gezet;
Die zal 't namaals wel beloonen,
En met 's Hemels eer bekroonen.

10. Heer! regeer altoos myn zeden /
Ook myn wandel en myn hert /
Dat ik zulke Zaligheden
Uit genae deelagtig werd';
Geef / dat ik my agt gering /
Met myn klagten tot u dring /
En zagtmoedig zy van zinnen /
Ook Gerechtigheid beminne.

11. Dat ik d' Armen dien en helpe /
Geef my ook een zuiver hert /
Dat ik ieders twiſt ook ſtelpe /
U aankleef in vreugd en ſmert;
Vader / help van uwen Troon /
Dat geloobig in uw Zoon
Ik / door uwes Geeſts verſterken /
Neerſtig zy tot goede werken.

Joh. Herman.

Digitized by Google

60. GEBED-LIED.

Om een Christelyk leeven en Zalig sterven.

Op zyn eigen Zangwyze.

1. God! gy broome God!
Bronader van goe gaaven!
En zonder wien niets is/
Maar die ons al kunt laaben/
Gezondheid geef my doch!
Dat in 't gezonde lyf/
Ook een gezonde Ziel/
En rein gedeeten blyf.

2. Geef! dat ik 't goed met blyt
Doe na uwe Geestes roeren!
En dat ik zy berepd/
Uw bevel te volboeren;
Geef! dat ik 't spoedig doe/
Tot dees tyd nu ik zal/
En als ik 't doe/ zo geef/
Dat het gelukke al.

3. Geef! dat ik spreeke steets
Waar meed' ik kan bestaane/
Laat geen onnutlyk woord
Uit mynen Monde gaane/
En als ik in my ampt
Dan spreeken zal en moet/
Zo geef de woorden kragt/
En indruk in 't gemoed.

4. Als ik ben in gevaar
Zo laat my niet verlaagen/
Geef eenen helden moed/
Het kruis help zelve draagen!

Geef

Geef! dat ik myn vyand/
Met zagtmoed overwin/
En als ik raad behoef/
Ook goeden raad bezin.

5. Laat my met ieder een
In vreed' en vriendschap leeven/
Zo ver zulks Chriſt'lyk is/
Wilt gy my dan iets geeven/
Van Rykdom/ Goed of Geld/
Zo geef ook dit daar by/
Dat onregtvaerdig goed
Daar niet mee onder zy.

6. Zal ik op deeze Aard/
Voor veele ſtruikelingen/
Voor menig zuure tree/
Tot d' Ouderdom doorvringen/
Zo geef geduld voor zond/
En ſchande my bewaar;
Op dat ik draagen mag/
Met eer myn gryze hair.

7. Laat my in 't laatſte end
Op Chriſti dood afſcheiden/
De Ziele wilt tot u
In s Hemels vreugd geleiden/
Het Lyf een plaatsje gun/
In 't vroome Chriſtnen graf;
Opdat het nevens hen
Ruſt/ tot uw Zoon komt af/

8. Van boven tot ons neer:
En als hy zal opwekken
De dooden/ wilt uw hand
Ook tot myn Graf uitſtrekken/

Digitized by Google

Dat ik hooꝛ uwe ſtem/
En myn Ligchaam wek op/
En maak het dan verklaart
Tot in den hoogſten top.

9. God Vader! u zy pyps/
Tot in den Hemel boven/
Heer Jeſu/ Godes Zoon!
Ik wil u altyd looven;
O heil'ge Geeſt! uw roem
Verbreide meer en meer/
Drie-eenig Heer en God/
U zy lof/ pyps en eer.

Johan Herman.

61. VREUGD- en TROOST-LIED.

Van een in Jeſu verliefde Ziele.

Op de wyze: *Hoe ſchoon Licht ons de Morgenſter.*

O Jeſu! Jeſu! Godes Zoon!
Myn Broeder/ my genaden Troon!
Myn ſchat! myn vreugd en eere!
Gy weet/ dat 't geen ik ſpreek is waar/
Voor u is alles zonneklaar/
Gy ziet het klaarlyk Heere!
Hert'lik/ min ik/
Met gevallen/ u voor allen/
Niets op Aarde
Is my buiten u van waerde.

2. Dit is myn ſmert/ en 't bedroeſt my/
Dat 'k niet genoeg liefhebbe dy/
Zo als ik gaerne woude/
Van dag tot dag voel ik uw kind/

Hoe

Hoe 'k lief heb meer / hoe 'k meer bevind /
Dat ik beminnen zoude /
Van dp / laat mp
Uwen goede / in t gemoede /
Liefspk blieten /
En met liefde obergieten.

3. Ik tref dooz uwe kragt het end /
Dat ik mp zo na tot u wend /
Dat 'k in de liefde blpve
Niets op de gantse weid' Waereld /
Pzagt / welluft / eer nog bzeugd nog geld /
Als ik mp regt bezinne
Kan mp / ban dp
Verbzeemt / laaven / maar uw gaave /
Na behoeve /
Troost mp / als ik mp bedzoeve.

4. Want gp bemind / die u bemind /
Tulk een gemaad' en bzede bind /
En bzeugd in zpn geweeten /
Het gaa hem / hoe het mag op aard /
En of schoon 't kruis hem gants bezwaart /
Zal hp u niet vergeeten :
Maar zig / eeuwig /
Na het ipden / weer verblpden /
En zal vinden /
Bzeugd en troost bp dien hp minde.

5. Geen Menfen ooz heeft ooit gehoozd /
Noch oog gezien / zo als Gods woozd
Getuigt / wie kan 't beschpven ?
Niemant / wat hen booz heerlpkheid /
Bp u en ban u is bereid /
Dien / die in liefde blpven :

Gzondig / laat zig
Niet bereiken / nog berg'lyken /
Met veel schatten /
Wat vreugd ons dan zal omvatten.
6. Dies ik alleen o Jesu! myn
Zorg en bekommernis laat zyn /
Dat ik u hertlyk minne:
En 't geen gy my hebt voorgestelt /
Gelyk uw klaare woord vermeld /
Steets zoeke / en bekenne.
Tot ik / eind'lik /
Zal afscheiden / en zeer blyde /
Tot u komen /
Daar geen droefnis word vernomen.
7. Daar zal ik uwe zoetigheid /
Die nu beroemt is breed en wyd /
In reine liefde proeven;
En zien uw liefelyk aangezigt /
Met opgeheldert oogenlicht /
Zonder vrees / of bedroeven:
Maar blyf / zult gy
My opschikken / en verkwikken /
Voor uw Troone /
Met de zoete Hemelskroone. Joh. Herman.

XV. Van kruis, vervolging en aanvegtinge.

62. TRAANEN en WEE-KLAGTEN, Van een die in zwaare droefeniſſe ſteekt. Op de wyze: *Door Adams val verdorven is.*

Wien God een vroylyk herte geeft /
Dat zig ſtelt wel te vreden

In

In hoon en smaat / die hy beleeft
Geheelyk zonder reden;
Die heeft voorwaar een groot geschenk
Van God den Heer bekomen /
't Welk ik zo lang my heugt en denk /
Steets heb in agt genomen.
2. Ach God! 'k weet nog den zoeten tyd /
Dat ik met hert en monde
Verheugt was / en vol vrolykheid:
Maar nu in deezen stonde
Ben ik met treurigheid verbult /
Weet niets van vreugd te spreeken /
God! gy myn droefheid stilten zult /
Myn hert moet anders breeken.
3. Ik gaa treurig den gantsen dag /
Vergeet myn Brood te eeten /
Geen Creatuur my troosten mag /
Zo is myn Ziel bezeten
Van droefheid / 'k sidder / beef en trill /
Dat ik nauwlyks regt leebe /
Geen vreugd myn hert aanneemen will /
God ik my overgeebe.
4. Geen slaap in myne oogen komt
By nagten nog by dagen /
Myn hert / myn mond en tong verstomt /
Dat ik het niet kan klaagen;
Myn droefheid is zo overgroot /
Dat ik ze niet kan uiten /
In my is niets als angst en nood /
En wrid bespot van Guiten.
5. Hoe dikwils denk ik aan 't gezang
En 't lied van Godes deugden /

Dat ik tot zyner eer dooz lang
Gezongen heb met vzeugden?
Maar 't Lied is weg uit mynen mond/
Van traanen d' oogen vlieten/
En myn hert is zo zeer verwond/
Dat ik z' als bloed vergiete.
6. Schoon ik al dwing myn blees en bloed/
Om dees dzoefheid te ſtillen/
Zo valt my eindlyk weer de moed/
Al tegen dank en wille/
'k Merk dat de kragten van myn lyf
Van dag tot dag afnamen/
Met weenen in den tyd verdzyf/
En moet dooz ſmaad my ſchaamen.
7. Uit doozbeelden ik wozd gewaar?
Hoe langer wy hier leeven/
Dat zig al immer meer gevaar
Op doet/ met ſchrik en beeven;
Daarom is dit myn wens alleen/
Dat God my van hier haale/
't Zy dooz de dood of elders heen/
Daar ik mag zegepzaalen.
8. Ach God! gy kent een ieder man/
Die gy alzo laat leeven/
In dzoefheid/ ſmaat en hoon/wel dan!
Wilt daarom trooſt my geeven/
Ontſerm u over my/ o Heer!
Wyl gy my zyt genegen/
Ei! geef my trooſt en vzeugde weer/
En laat my nooit verlegen.
9. Wel aan! myn Ziel weeſt niet verſaagt!
Opdat het u niet rouwe/

Uw

Uw kruis en druk / als 't God behaagt /
Moet gy al willig houwen /
Geduldig moet gy zyn daar in /
En God de zaak opdraagen /
Die zal dees schaade in gewin
Verandren / met behaagen.
10. Een ding verkwikt myn hert en zin /
Als ik de vreugd bedenke /
Die namaals met een groot gewin /
d' Heer Jesus ons zal schenken ;
Dan vind myn Ziele rust en baat /
Als ik verligting merke /
O God ! door uw gunst en genaad' /
't Geloof in my versterke.
11. Wat schaad het / dat een Christen / ach !
En wee ! zugt en moet weenen /
En dat hy hier een korten dag /
Met kermen / en met steenen
Doorbrengt : daar hy doch erfgenaam
Is van het eeuwig leeben :
Ach ! dat hy ons in kruis en blaam /
Steets dees gedagten bleeben.
12. Hoe zouden wy een kleinen tyd
Hier niet met Christus lyden ?
Opdat ook wy de heerlykheid
Verkrygen met verblyden ;
Is doch het lyden van dees tyd
Niet waardig al die eere /
Die ons de Hoogste heeft bereid
In Christus onzen Heere.
13. Daarom myn Ziel ! herbat u doch
In deeze uwe smerten /

Uw

Uw Jesus leeft en mint u nog/
Uw kruis gaat hem ter herten;
Hy wil u troosten dooz zyn woozd/
In al uw angst en lyden/
En in den Hemel boozt en boozt
Met bolle bzeugd verbyden.

14. Ten laatsten lieve Chzist'nen al!
Wilt doch het treuren myden/
Als gy dooz noot en ongeval
Moet angst en elend lyden/
Strydt doch in tydt/ en u verweer
Met bidden/ merkt dit eben/
Opdat uw hert zig niet verteer/
En gy verkozt uw leeben.

15. O Jesu/ dooz uw bzeugden Geest
Den treurigen versterkt/
En geef hen ook uw hulpe meest/
Dat z' uw genade merken/
Dooz angst geef rust/ dooz treuren bzeugd
Zo looben wy uw Naame/
In dzoefheid zyt gy myn geneugt/
Dies spzeek ik bzolyk Amen.

Sigism. Scherertz, *Superintendent in Lunenburg.*

63. MOED-SCHEPPINGE onder het Kruis.

Op de wyze: *God zwil ik niet verlaaten.*

Wat meugt gy u bedzoeben/
Myn Ziele met gekwel/
Daar u zyn liefd' laat pzoeven
De zoet' Immanuel.

Digitized by Google

Vertrouw op hem in ppn/
Hy zal alles wel maaken/
En bozdzen uwe zaaken/
Als 't u zal zalig zpn.

2. Want God en laat niet kwpnen
Die zig op hem verlaat/
Hy blpft getrouw den zpnen/
Trooft hen met hulp en raad;
Schpnt het u wonder al/
Laat het u niet benouwen/
Met bzeugd zult gy aanschouwen/
Hoe God u helpen zal.

3. Op hem meugt gy het wagen/
Getrooft/ met friffen moet;
Met hem zult gy bejaagen
Wat u is nut en goed:
Wat God beflooten heeft/
Dat kan niemant verhindzen/
Van alle Menfen kindzen/
Hoe men 't ook weder ftreeft.

4. Schoon dat ook uit de Helle/
De Satan/ en hier by
Zyn trotfe Metgezellen/
Zig ftelden tegen dy/
So moet hy doch met fpot/
Al die hy zwaar komt haaten/
Uit onmagt meer verlaaten/
Want uw werk bozdert God.

5. Die 't hem beftiert tot eeren/
En u tot zaligheid;
Zal't zpn/ geen mens kan't weeren/
Hoe zeer het hem ook fppt:

Maar

Maar wilt God hebben niet/
Zo kan 't niemant voozt dzyven/
Het moet te rugge blyven/
Wat God wil dat geschied.

6. Dies ik my overgeeve
Aan hem/ die alles dzaagt;
Na niets meer ik nu streeve/
Als na 't geen hem behaagt;
Zyn wil die keur ik goed/
Hy is en blyft waaragtig/
De best/ 'k geloof het kragtig/
Wel dien/ die alzo doet.

7. Heer geef dat ik u eere
Doch al myn leeven lank/
Van 's herten grond vermeere/
U zeg ik lof en dank;
O Vader/ Zoon en Geest/
Die van my/ uit genade/
Afwend ramp/ noot en schaade/
U zy gepreezen meest.

Joh. Herman.

64. TROOST-LIED.
in kruis en aanvegtinge.

Op de wyze: *Wat myn God wil, geschied altyd.*
Of als: *Door Adams val verdorven is.*

Ryst op myn ziel! uw God die zal
Zig over u ontfermen/
Met Raad en daad in ongeval
Beschutten en beschermen/
Dien 't tegen gaat: in goeden staat
Kan men niet altyd leeven/

Wie

Wie God vertrouwt, heeft wel gebouwt,
Dien wil hy vreugde geeven.

2. Dit heeft Joseph de vroome Man
So menigmaal erbaaren/
Van David/ Job men leezen kan/
Hoe zy in rampspoed waren;
Nog kwam z' in noot/ de Heere groot/
Genadig te behoeden/
Wie God vertrouwt, heeft wel gebouwt,
Of schoon tyranden woeden.

3. Den Duivel tart en daag ik uit/
Hy kan my niet verleiden;
Want door 't Geloof ik hem afstuit/
God doet myn hert verbleiden/
Veel hulp heeft hy/ en raad aan my
In zynen Soon versproken/
Wie God vertrouwt, heeft wel gebouwt,
Wie wil hier doch kwaad stooken.

4. Al schoon 'er veel Bespotters zyn
Die my geheel veragten/
En zeggen: waar 's de helper dyn/
Nogtans wil ik 't niet agten:
Want God de Heer/ beschermt my weer/
Hem moet men zulks opdraagen/
Dien ik betrouw, vast op hem bouw,
Met hem wil ik het waagen.

5. Schoon het al somtyds my schynt toe/
Als wou God my niet helpen/
En my de Waereld maakt gants moe/
Met kruis my t' overstelpen/
So weet ik doch/ hy zal my nog
In geenen noot verlaaten;

Wie

Digitized by Google

Wie God vertrouwt, heeft wel gebouwt,
Hoe zou hy my dan haaten?

6. Daarom verheugt u liebe Ziel!
Al zyt gy zwaar belaaden/
U zal zond/ dood/ nog hels verniel/
In eeuwigheid niet schaaden/
Want Godes Zoon/ de g'naden Thzoon/
Heeft z alle overwonnen/
Wie God betrouwt, vast op hem bouwt,
Die heeft zig wel bezonnen.

7. God niemant ooit verlaaten heeft/
Van die na zyn wil leeven:
Zoek by hem hulp zo lang gy leeft/
Wilt u hem overgeeven/
Liefd en geduld/ gy hebben zult/
Daar toe een goed geweeten/
Wie God betrouwt, vast op hem bouwt,
Die heeft zig wel gekweeten.

8. Maar wie zyn hulp by menſen zoekt/
En niet by God den Heere/
Die is zeer godloos en verbloekt/
Komt nimmermeer tot eere;
Want God wil myn noothelper zyn/
In Jeſu Chzisti naame;
Wie zulks vertrouwt en op God bouwt,
Zal zalig wozden/ Amen.

Mr. Lud. Helmbold, Zalgr.
Predikant en Superintendent te Mulhauzen.

Digitized by Google

65. TROOST-LIED.

in kruis en aanvegtinge.

Op zyn eigen Zangwyze.

Of als: *Eenen goeden stryd, laat my.*

Dwing u op tot uwen God/
Gy bedroefde Ziele!
Waarom legt gy God ten spot?
In 't zwaar moeds vernielen/
Merkt gy niet des Satans list?
Hy zoekt door zyn strypen
Uwen troost in Jesus Christ
U te doen ontglypen.

2. Schud dan by uw hoofd/ en spreek:
Vlied gy oude Slange!
Wat vernieuwt gy uwen steek?
En maakt my zo bange?
Is u doch den kop verdrukt!
En ik ben door 't lyden
Mynes Heilands u ontrukt/
In 't eeuwig verblyden.

3. Houd gy my myn zonden voor?
Waar heeft God bevolen/
Ooit dat ik myn voordeel door
U zal moeten hoozen?
Van wien hebt gy doch de magt
And'ren te verdoemen?
Gy die zelfs daar toe geen kragt
Hebt/ wat meugt gy roemen?

4. Heb ik iets onregts gedaan!
't Is my leed van herten/
Daar-en-tegen neem ik aan/

Digitized by Google

Chzisti Bloed en smerten/
Want dat is het regt rantsoen
Aller onzer zonden/
Als ik daar mee God verzoen/
Heb ik hulp gevonden.

5. Zyn onschuld myn roemdaarom
Is/ zyn regt myn kroone/
Zyn verdienst myn eigendom/
Daar ik vzy in woone/
Als in een Slot en kasteel/
Dat geen vyand vellen
Kan/ al had hy kragten veel/
En 't geweld der Helle.

6. Stroome Duivel en de Dood!
Wat kond gy my schaaden?
Daar my drukt in mynen nood
God met zyn genade/
Die my heeft vereert zyn Zoon
Uit liefd/ dies behoeven/
Vooz d' eeuwige spot en hoon
Wy ons niet bedzoeven.

7. Schzeeuwt gy dolle Waereld: val!
God 's u niet genadig/
Ik en agt het niet met al:
Want hy is gestadig:
Myn vziend/ was hy kwaad op myn
Hy zou met zyn gaaven/
Die my eigen gemaakt zyn/
Wy dan zo niet laaven.

8. Want wat in den Hemel is/
En wat is op Aarde/
Wy tot nutte dienst gewis/

't Hou

't Hou 't van groote waerde;
Wien doch dient het Ster-licht? ziet!
Waar toe is gegeeven
Lucht en water? dient het niet
My en ook myn leeven?

9. Wien tot nut dient het Gewas/
't Welk nat maakt de Regen?
Voor wien groeit het loof en gras?
God geeft ons dees zegen/
Berg en daale/ veld en woud/
Dienen my tot vreugde/
Ik heb daar van onderhoud/
En Lighaams geneugde.

10. Myne Ziele leeft in my
Door de zoete Leere/
Die myn herte maakt zeer bly/
Dat haar vreugd vermeere:
God die opent vroeg en laat
Myn geest en myn zinnen/
Dat ik zyn Geestes genaad
Voele steets van binnen.

11. Wat is der Propheeten woord/
Der Apost'len schryven?
Als een licht in donkren oort/
Fak'len/ die verdryven/
Mynes herten duisternis/
En in Geloofs zaaken/
Het geweeten syn gewis/
En regt grondvast maaken.

12. Nu op deezen vasten grond
Bouw ik myn gemoede/
Ziet eens voor der hellen Hond

Digitized by Google

Daar komt tegen woeden:
Nogtans moet hy laaten staan
Al wat God uitrigtet!
Maar met schande moet vergaan/
Wat de Satan digtet.

13. Ik ben Godes/ God is myn/
Wie wil ons dan scheiden?
Komt my over kruis en pyn/
En veel bitter lyden!
Laat het al zyn/ het komt doch
Van den Heere/ ende
Het moet haast verdwynen nog/
Als het God wil wenden.

14. Kinders die de Vader zal
Voeden op ten goeden/
Die gedyen zelden al/
Zonder tugt en roede:
Ben ik dan nu Godes Kind/
Waarom zoud ik vlugten?
Als hy my van 't kwaad bewint
Tot wat goeds wil tugten.

15. Het is hertlyk goed gemeent
Met der Christ'nen plaagen/
Wie hier tydlyk bitter weent/
Zal niet eeuwig klaagen:
Maar heeft een volmaakte lust
Nu al in gedachten/
En namaals d' eeuwige rust
Van God te verwagten.

16. Godes Kinderen zaayen maar
Treurig hier met traanen/
Eindlyk nogtans zal het jaar

Digitized by Google

Weg tot vreugde haanen;
Want eens komt den zoeten tyd/
Dat zy schooven maaken/
Dan zal alle smaad en spyt/
Hoon en smerte staaken.

17. Wel! zo dat dan Christinen moed/
Alle uwe smerten/
Werp vrolyk onder de voet/
En verroost uw herten
Met Gods Geest al meer en meer/
Geeft dien grooten Naame
Uwes Gods lof/ prys en eer/
Hy zal helpen/ Amen.

Paul. Gerhard.

66. KLAAG- en TROOST-LIED,
Uit Esa: 49, v. 14, 15, 16.

Op de Wyze: *'t Is lang genoeg geslaapen.*

Zion klaagt met angst en smerten/
Zion Gods beminde Stad/
Dien hy ook van gantser herten/
Lief heeft als een waerden schat/
Ach! spreekt zy: hoe heeft myn God
My verlaaten in den nood?
Dat ik met een jammer kreete
Roep: God heeft my ganzs vergeeten.

2. Die God/ die my heeft versproken/
Zyn bystand en hulp altyd/
Die laat my nu dwaalend loopen
In myn angst en treurigheid:
Ach! wil hy dan nu op myn
Altyd grouwlyk toozng zyn?

Digitized by Google

kan en wil hy nu der Armen
Zig niet als voozheen erbarmen?
3. Zion / o! gy myn beminde /
Spzak tot hen des Heeren mond /
Nu ik u bedzoeft bevinde /
En aan Ziel en Geest verwond:
Maatig doch uw treur-gekwyn /
Waar mag eene Moeder zyn /
Die haar eigen kind kan haaten /
En zozgeloos heel verlaaten?
4. Ja of men al mogte vinden /
Wzeede Moeders / die 'k niet ken /
Zonder liefd tot haaren kinde;
Zo blyf ik doch / die ik ben:
Myne trouw blyft tegens dy /
Zion die zeer lief zyt my /
Gy hebt my myn hert bezeten /
Uwer kan ik niet vergeeten.
5. Myd des Satans strik en banden /
Die niet als verschrikken kan /
Ziet! ik heb in myne handen
U myn kind geschreeven a'n /
Hoe kan het dan anders zyn?
Of ik moet gedenken dyn;
Uwe muuren wil ik bouwen /
En u voozt en voozt aanschouwen.
6. Gy zyt my steets vooz myn oogen /
En gy legt in mynen schoot /
Als de kind'ren / die nog zoogen;
Myne trouw tot u is groot:
U en my zal geenen tyd /
Geenen nood / gevaar / nog strydt /

Ja de Satan zelfs niet scheiden/
Blyf getrouw in al uw leiden.

Martin Opitius, *van Bobervelt, den eerſten Autheur van de Hoogduitſe Poëzy, waar van hy den Naam droeg van de Gekroonde; Obiit Anno* 1639.

67. GEBED-LIED,

In verſmaadheid en laſteringe.

Op de wyze: *En God de Heer niet by ons houd.*

Heer! help my/ want ik word zeer
Geplaagt van myn Vyanden/
Die myn Perſoon/ goe naam/ en eer
Bekladden met veel ſchanden;
Zy willen my om haab' en goed/
Ja zelfs om leeven/ lyf en bloed/
Door haare tongen brengen.

2. Gy Heere/ die alweetend zyt!
Weet/ dat ik word beloogen:
Hoe meugt gy zo vol onwaarheid
Al tegens my gedoogen?
Gy weet/ dat my te veel geſchied/
En dat ik heel ben ſchuldig niet
Aan 't geen zy van my ſpreeken.

3. Daarom zo neemt u myner a'n/
En redder myne eere/
Dat ieder man erkennen kan/
Hoe zy myn woord verkeeren;
Dat valſch is en heel zonder grond/
Wat der Vyanden laſtermond

Digitized by Google

Heeft tegens my gesproken.
4. Laat doch myn Heer/ ziel en gemoed
Hier over zig niet krenken/
Wat myn Vyand spreekt ofte doet/
Of wat hy mag bedenken:
Want tegen leugen is wel raad/
Als men zig voor de booze daad
Maar wagt/ en vreest den Heere.
5. Ik bid u ook o liefste God!
Gy wilt die doch bekeeren/
Die met veel leugen/ hoon en spot
My krenken en bezeeren/
Op dat het hen eens worde leet/
En zy hun heil en zaligheid
Daar mede niet verliezen.

1051 *Lied in't Hamburger Gezangboek van Henrik Volkerspag.* 1038.

68. TROOST-LIED.

In Kruis, Lyden en Droefteniſſe.

Op de wyze: *Heer Jeſu Chriſt myn hoogſte goed.*

Of als: *Het naaſt voorgaande Lied.*

Ach trouwe God! barmhertig Heer!
Wiens goedheid zig nooit endet;
Ik weet/ dat my dit kruis en smert
Uw Vader-hand toezendet;
Ja/ Heer! ik weet dat deezen laſt
Gy my uit liefd' hebt toegepaſt/
En niet uit haat toewendet.
2. Want/ dat is uw manier altyd/
Wie uw Kind is/ moet lyden/

En

En dien gy lief' hebt gy kastyd:
Zend treuren voor verblyden:
Voert ons ter Helle/ doet ons wee/
En trekt ons uit de jammer-zee/
Verandert zo de tyden.
3. Ja gy doert immers wonderlyk
Die/ zo uw hert vermaaken;
Wat leeven zal/ moet eerstelyk
's Doods bitterheden smaaken;
Wat gy wilt heffen hoog tot eer/
Dat moet eerst heel ter aarde neer
Het stof en dreck genaaken.
4. Dat heeft/ Heer! uw geliefde Zoon/
Erbaaren zelfs op aarde:
Want/ eer hy kwam ten eeren troon/
De kruisdood hem bezwaarde:
Hy ging voor dreef heid/ angst en nood/
Ja voor een zwaaren bittren dood
In/ tot des Hemels waerde.
5. Heeft nu uw Zoon/ broom en gerecht/
Zo willig zig begeeven/
Wat wil ik Zondaar/ arm en slegt/
U dan veel wederstreeven?
Hy is de spiegel der geduld/
En zo gy na hem haaken zult/
Moet gy/ als hy/ hier leeven.
6. Och lieve Vader 't is zwaarlyk
In het vernust te dryven/
Dat gy dien/ dien gy bitterlyk
Slaat/ noch zoud gunstig blyven:
Hoe maakt doch 't kruis zo lang den tyd/
Hoe zwaarlyk laat zig rust en strydt

Digitized by Google

In Rym te saamen schryven.

7. Wat ik niet kan / dat geef gy my /
O hoogste God der Vroomen!
Dat het Geloof-cieraad van my
Niet werd' door druk genomen;
Behouw my / sterke God! doch voort
Bestandig by uw heilig woord /
Dat 't tot geen myneren kome.

8. Ben ik zwak / laat uw trouwheid my
Aan myne Ziele treeden:
Help! dat ik niet verdrietig zy
Tot zugten en gebeden;
Want / zo een herr hoopt en gelooft /
En zig niet van 't Gebed berooft /
Zo heeft het bryde schreeden.

9. Gryp my ook niet te heftig a'n!
Dat ik 't niet moet opgeeven:
Gy weet wel / wat ik draagen kan /
En hoe 't is met myn leeven:
Ik ben immers geen staal nog steen /
Hoe haastig waait een wind daar heen?
't Werd ook zo weg gedreeven.

10. Ach Jesu! die gewonden zyt
Myn heil / met uwen bloede /
Gy weet / hoe zwaar is kruis en stryd /
En hoe dien is te moede /
Dien 't kruis en 't ongeluk zeer plaagt;
Dies zult gy / 't geen myn hert u klaagt /
In uw herr wel behoeden.

11. 'k Weet / dat gy in uw zin met my
Nog hebben zult mee-lyden /
En my / nu ik behoeftig zy /

Met

Met hulp en gunst verblijen;
Ach! sterk doch myne zwakke hand/
Ach! heel en bzeng tot vasten stand
Myn voeten/ die zo glijen.
12. Spzeek myn Ziel vziendlijk toe met bijt/
En troost my op het beste/
Gy/ die der moeden ruste zyt/
Der zwakken burg en veste:
Een schaduw vooz der Zonne hitt'/
Een hutte daar ik zeker zit
Vooz onweer/ stozm en peste.
13. En wyl ik immers na uw raad
Hier zal een weinig lyden/
Zo laat my doch in uw genaed'
Gelijk een Schaapke weiden/
Geef/ dat ik in 't Geloof geduld/
En dooz geduld/ met hoop verbuld
Mag zyn/ tot myn verblijden.
14. Gy vzeugden-olij/ heilge Geest/
Dien God van boven schikket/
Verblij myn Ziel/ geef allermeest/
Wat merg en been verkwikket;
Gy zyt de Geest der heerlijkheid/
Weet/ wat vooz vzeugd en zaligheid
Daar boven men aanblikket.
15. Ach! laat vol vzeugd my schouwen aan
Dat schoon liefelijke leeven/
Dat gy dien/ die dooz dzoefnis gaan/
Hier namaals eens zult geeven/
Een leeven/ tegen 't welk den staat
Der waereld pzagt/ en haar cieraad
Niet kan gelijken even.

16. Al-

Digitized by Google

16. Aldaar zult gy in eeuwigheid
Op 't zoetste my hanteeren:
Myn kruis / dies gy wel kundig zyt /
In vreugd en eer verkeeren:
Daar zal myn weenen louter wyn /
En wee-geklag steets juichen zyn;
'k Geloof het / geef my 't Heere.

Paul: Gerhard.

69. TROOST-LIED.

over 2 Cor. 6 v. 10.

Op de wyze: *van het* 20 *Lied.*

Al tyd vrolyk / blyde /
Juichend! schoon ik lyde /
Ik met Paulus zing:
's Waereld's ongevallen
Agt ik niet met allen /
'k Ben een Hemelling /
Treurt een ander / ik ben bly /
Is zyn hert vol ongeneugde /
't Myne is vol vreugde.

2. Ben ik krank van herte /
Dat kan my niet smerten;
Want het komt van God;
Lazarus gezwinde /
Wyl hem Jesus minde /
Kreeg dat zelfde lot;
God die zorgt dan voor myn Ziel;
Want hy wil my door dat lyden
Van de Hel bevryden.

3. Hy heeft veele jaaren
My gezond doen spaaren /

Waar-

Digitized by Google

Waarom zoud ik niet
Nu ook wynig dagen/
t' Zyner eer verdraagen/
Krankheid en verdriet?
Nog te meer/ dewyl hy my
Op myn krankbed zal verkwikken/
En geneezing schikken.

4. Word myn eer geschonden
Door de lastermonden/
Dat en deert my niet;
Jesus/ schoon hy heilig/
Was voor haar niet veilig/
't Is hem ook geschied:
Myn geweeten en myn God
Konnen van myn doen en leeven
Best getuignis geeven.

5. Komen op myn baalen
d' Algemeene kwaalen/
Egter onverfaagt!
Midden in de baaren
Kan my God bewaaren/
Zo het hem behaagt;
Als myn Schipke zinken wil/
Dan kan Jesus snel ontwaaken/
En de Stormwind staaken.

6. Als des satans slagen
My/ als Paulus/ plaagen/
En beangsten zeer/
't Bloed uit Jesu wonden
Reinigt my van zonden/
En verstrekt my weer;
Dat ik tegen 't Hels gespuis

My volstandig kan verweeren/
Door de kragt des Heeren.
7. Sterven myne vrinden/
Die my hier beminden/
En myn naaste bloed/
Egtgenood of Kind'ren/
Dat kan my niet hind'ren/
't Is Gelf doch wel gemoed;
God bemind ze meer/ dan ik/
Dies hy hen het eeuwig leeven/
Heeft zo vroeg gegeeven.
8. Waarom zou ik treuren?
Als ik moet verbeuren
Hier myn haab' en goed:
't Was van God gekomen/
Die heeft weergenomen
Slegts den overbloed;
Menig Schip gezonken is/
Wyl het tot zyn groote schaade
Was te zwaar geladen.
9. Het kan my niet krenken/
Als ik kom te denken
Aan myn Jezus woord;
Dat de ryken waarlyk
Konnen gaan bezwaarlyk/
Door de Hemels-poort:
God zy dank! de Hemels hult/
Die den doorgang kon beletten/
Heeft hy af doen zetten.
10. Ik kan nu gezwinder/
Als bezwaard veel minder/
Door het naalden-oog/

Hemelwaarts mp wzingen/
En te ligter dzingen
Tot mpn God om hoog:
Waarom zou ik treurig zpn?
Heb ik doch alreeds mpn Hemel
In dit aards gewemel.

11. Altpd vzolyk/ moedig/
Zalig en voozspoedig/
Leef ik in den Heer;
Zo als hp 't komt voegen/
Laat ik mp genoegen/
Niets bedzoest mp meer/
Dan wat God vertoozhen kan/
Anders zing ik vol geneugde:
Jesus is mpn dzeugde.

Dr. Henr. Muller. Zalgr.
Predikant tot Roſtok.

70. GEBED-LIED.

om verminderinge des Kruiſſes.

Op zyn eigen Zangwyze.

Ach God! verhoozt mpn zugten en weeklaagen/
En laat mp in mpn nood niet gants vertzaagen;
Gp weet mpn hert / en kent mpn ſmert/
Hebt gp mp s' opgelegt / zo helpt 't ook dzaagen.

2. Zonder uw wille kan mp niets bejeg'nen/
Gp'kond verbloeken en ook weder zegn'en:
Ben ik uw Vziend/ en hebt verdient/
Geef warme zonneſchyn na dzoebig reg'nen.

Digitized by Google

3 Plant my gedult door uwen Geest in 't herte/
En geef dat ik gering acht zulke perten/
Ter regter tyd/ my weer verblijd
Door merg en been dringt my de groote smerte.

4 Ik weet/ gy hebt noch myner niet vergeeten/
Dat ik door leed myn hert als op zon eeten/
Ik denk in nood/ aan 's Heeren schoot/
Of schoon my kruis en elend heeft bezeeten.

5 Nooit heest ong'luk zo lang op my gelegen/
Of 't is weer weg genomen door uw zegen/
Bied my uw hand/ en doet bystand/
Dan heeft op aard myn hert haar wens gekreegen.

6 Zal ik nach meer om uwent wille lyden/
Zo staat doch Heer met uw kragt aan myn zyde/
Fyn ridderlyk/ verstandiglyk/
Help my myn waerpartyders all bestryden.

7 Dat ik door uwen Geest mag overwinnen
En altyd u in uw Huis regt beginnen/
Tot prys en dank/ met losgezang
Ja liefde u alcoos gy heit van binnen.

8 Dat wy in Eeuwigheid blyven te zamen
En ik altyd uw naam verheerlyken
Op eeuwigs/ van herten pyper dood
Dat bid ik u/ van 't herten grondt/ amen.

Digitized by Google

71. MELANKOLIE verdryver

Op de wyze van 't 67 Lied.

Wat is 'er doch myn lieve Heer!
Dat gy u zo gaat plaagen
Met zugten / treuren / angst en smert /
En leeft in stadig klaagen?
Is wel een oorzaak van dit leed /
Waardoor gy u als zelfs op eet?
Gy moet uw nood God klaagen.

2. Wat helpt u de Melankoly /
Waar toe g' u hebt begeeven?
Gewis die brengt veel nadeel by
Aan Ziele Lyf / en leven:
Wat word verrigt met dit geklwyn /
't Geen niet en kan verantwoord zyn?
't Word tegen pligt bedreeven.

3. Die nutteloze treurigheid
Kan Gode niet behaagen /
Die God der blydschap is gezeid:
Den Satan past hertsaagen /
Hy is een droevig naare geest /
En hy belacht wel allermeest
Die zig door myn'ren plaagen.

4. Is dit zo zwaar en zulk een smert /
Dat het u dus mag kwellen;
En kond gy uw beklemde hert
Niet ligt te breden stellen?
O! klaag het God: in zyn genaad' /
Is troost en toevlugt tegen kwaad /
Al waar 't d' angst der hellen.

Digitized by Google

5. Uwes Gods getrouwheid is zo groot /
Zo gunstig boven maaten:
Hy zal u helpen in den dood /
En met geen troost verlaaten;
Verpf uw zwaarmoedigheid dan heen /
Uw duttens lusten en geween /
Gryp moed: dat zal u baaten.

6. Wel aan dan! God zy allen tyd
Uw vreugd / uw troost / uw leven /
Gy moet in alles wat gy lyd
Aan hem u overgeeven /
Hy maakt 't zo gelyk hy wil;
Houd onder zyn bestier u stil /
Gy moogt niet wederstreeven.

o. v. C. T.

72. MOEDGRYPINGE
tegen de zwaarmoedigheid des Herten, en tydlyke Nooddruft.

Op de wyze van 't voorgaande Lied.

Bedroefde hert zyt wel gemoed /
En wilt niet heel vertsaagen /
Het zal nog eindlyk worden goed;
Al uw kruis / nood en plaagen
Zullen in enkel vreugd en lust
Veranderen in korten tyd /
Dat zult gy wel bevinden.

2. Wagt maar op God / wyl u bewust
Is / dat hy zig ontfarmen
Wil der Elenden / en luft
Heeft aan 't Gebed der Armen;

Hy

Hy zalze niet in eeuwigheid
Verlaaten; maar uit angſt en ſtryd
Tot zyner tyd eens redden.

3. Schoon dat uw Vader u verlaat
In uwe groote nooden/
Zo gy maar in het Geloof ſtaat/
Al wou men u dan dooden/
Zal u de Heer doch neemen aan/
Dies gaat op geen verkeerden baan;
Maar wilt op God betrouwen.

4. Hou moed/ al was de nood zeer groot/
De Hoome niet op hoeken/
Nog aan de deur behoeft zyn brood
Met bedelen te zoeken.
Zegt David niet: eens jonk ik waar/
En heb nu al geleeft veel jaar/
Doch heb dat nooit vernomen.

5. Hier gaat het veeltyds ongelyk/
De Arme moet zig neigen;
Maar wie van geld en goed is ryk/
Voor dien moet elk een zwygen/
Wie niet heeft groote Heeren gunſt/
Dien helpt ook niet de beſte kunſt/
Hy blyft altyd geringe.

6. Maar God die houd een ander aart/
Het geen de Menſen laaken/
En wat hier word met druk bezwaart/
Dat pleegt hy groot te maaken;
De Trotſen vonſt hy van hun ſtoel/
En ſtortſe in den helſen-poel/
Die eeuwig brand van Zwavel.

7. Myn Ziel daarom vertſaage niet/

Digitized by Google

Houd vast aan God den Heere/
Of u schoon hier geweld geschied/
Houd stil/ 't zal u niet deeren/
De tyd wel haast eens komen zal/
Dat God hun bzengen zal ten val/
Die u zo zeer bedzoeven.

Andreas Kriezelman.

73. KLAAG- en TROOST-LIED,
in zwaar Kruis en Aanvegtinge.

Op zyn eigen Zangwyze.

I. Klagte.

Jammer heeft my gants omgeeven/
Jammer heeft my aangedaan/
Treuren is myn korte leven/
Van dzoefheid moet ik bergaan;
God heeft my geheel verlaaten/
Geen troost bind ik op dees straaten/
Nog op deeze rampspoeds-baan.

2. Gzonwzaam ben ik weggedzeeven
Van des Heeren aangezigt/
Als ik in zyn liefd' te leeven
Niet gedagt aan mynen pligt:
Daarom moet ik angstig klaagen/
En die smert! met regt verdzaagen
Na Gods oozdeel en gerigt.

3. Ach! myn schipken wil verzinken/
Het is in zeer groot gebaar
Op 't zonden-Meir/ ik moet verdzinken/
Want uw hand is my te zwaar:
Ja myn schipken laat zig jaagen/

Dooz

Door vertwyfling/ angſt en plaagen/
Gants ontanker't/ hier en daar.
4. God heeft my nu heel vergeeten/
Wyl ik aan hem niet gedagt;
Myne zonden hy gemeeten
Heeft/ en my beſtryd met magt/
Dat ik wringen moet de handen/
Die Gods toorn koel in my branden
Als waar 'k in de hel gebragt.
5. Waar word raad en troost gevonden?
Waar is hulp in deezen nood?
Heer! wie red my van myn zonden?
Wie verloſt my van den dood?
Ik denk nog wel aan de tyden/
Doe gy plagt door my te ſtryden/
En my uwe hulp aanbood.
6. Maar nu zit ik in ellende;
wyl al uwe goedigheid/
Liefd' en trouwe heeft een ende/
Uw genaad my is ontzeyd;
Gy zyt heel van my geweeken/
Al uw hulp komt my t'ontbreeken;
Dies word ik als kaf verſpreid.
7. Hellen angſten om my loopen/
Myn geweeten plaagt my zwaar/
Geen verloſſing is te hoopen/
Ik gevoel doodſteeken naar/
En een onophoudlyk ſterven/
Heer! ik haaſt tot myn verderven/
En vergaa of hier of daar.
8. Gzouwen doet myn herte breeken/
't Siddren myn ligchaam verrekt/

Ik kan nauwelyks meer spreeken/
Angst en nood heest my bedekt:
Ach! ik wandel nu die straaten/
Daar ik my moet mart'len laaten/
't Welk my al tot schrik verstrekt.
9. Is my dan geen troost verscheenen?
Speur ik geen genaden ligt?
Neen! vergeefs is al myn weenen/
En myn smeeken niet uytrigt:
Over my verlaaten armen
Wil geen helper zig erbarmen/
De dood is my in 't gezigt.

11. Troost antwoord.

10. Liefste ziel houd op met schryen/
Uwe klagten zyn te sterk/
Na het treuren komt verblyen/
's Herten angst heeft ook haar perk;
't Wisselen is by alle dingen/
Na het weenen kan men zingen/
Dat God met u speelt: dat merk.
11. Is uw Heiland weggegangen?
Hy zal wederkomen schoon/
En met vreugde u ontvangen/
Gelyk den verloozen Zoon:
Heeft uw Liefste u verlaaten?
Ei! hy kan u nimmer haaten;
Zyn goedheid is doch uw loon.
12. Heeft u God daar heen gegeeven/
Dat Satan u ziften zal/
En het kruis uw le'en doen beeven?
Ei! het is zyn welgeval/
't Zyn tekens van zyn liefd' werken/

Wel-

Digitized by Google

Welke niemand kan bemerken/
Dan die in 't geloof ſtaat pal.

13. Komt 't geweeten u te knaagen/
Is uw hert vol kommernis/
Schrikt u d'Hel en 's Duivels plaagen/
Treurt doch niet; maar weet gewis/
Dat de Heere het zal wenden/
En u veel verligting zenden/
Als geduld maar by u is.

14. Mozes heeft dit ook erbaaren/
En zyn Broeder Aaron/
Noach/ en die met hem waaren/
Zagen geen genaden Zon/
David/ Jozeph en Elias/
Petrus/ Paulus en Tobias/
Elk daar van zyn deel gewon.

15. Zyt te vreden lieve Ziele!
Billik draagt gy zulk een laſt/
Allen/ die in ong'luk vielen/
Mag dit wel zyn toegepaſt:
Daarom wilt het willig draagen/
En bedenkt/ dat het zyn plaagen/
Die gy al verdient hebt vaſt.

16. Bruiſſen nu de watergolven?
Morgen is weer ſtil het Meer/
Is van daag de vreugd bedolven?
Ze vertoont zig morgen weer/
Is u alle trooſt ontgangen?
Weeſt te vreden/ uw verlangen
Word vervult na uw begeer.

17. Wat bedroefſt gy u met ſmerten?
Stille doch! en hoopt op God/

Digitized by Google

Danken wil ik hem van herten/
Dat ik werde niet tot spot/
Of hy my schoon wilde dooden/
So helpt hy my doch uit nooden/
Hy de Heere Sebaoth.

18. Heere! red my tot verblyden
Uit der Hellen grouzaamheid/
Help my ook/ dat ik in 't lyden/
U te dienen zy bereid/
Geef gy my uws Geestes gaaven/
Dat ze myne Ziele laaven/
Ik tree vrolyk aan den stryd.

Joh. Rist.

74. TROOST-LIED
tegen Treurigheid en Ongeduld.

Op de wyze: *Heer Jesu Christ gy hoogste goed.*

Weg treurigheid/ wyk ongeduld!
Waar toe dient al uw klaagen?
Gy met Gods gunst u troosten zult/
Wat meugt g' u zelve plaagen.
God blyft uw licht en heil geheel/
Uw troost/ uw kragt/ uw schat/ uw deel/
En uwes herten vreugde.

2. Uw Vader toetst u bitterlyk/
Als hy zig heeft verborgen/
Houd hem stil/ gelooft vastelyk/
Hy zal u wel verzorgen/
Bid gy hem maar om hulp en raad/
Gy zult ze vinden vroeg en laat/
God zal u niet verlaaten.

3. God is by u/ hy ziet en weet

Wat

Wat u hier drukt en griebet/
Dyn sterke hand is steets gereed
Tot helpen; die u liebet/
Vermeert u uwe toeverzigt
Dat geen dyand uw geloofs licht
In eeuwigheid kan blussen.

4. Wat uw God doet/ dat is u goed/
Hy helpt de swakke herten/
Hy houd u steets in zyn behoed/
En mindert alle smerten;
Dyt gy bedroest/ zo denkt aan God/
Dan kan geen hoon/ geen smaat nog spot/
Ja geene nood u schaaden.

5. Ziet doch maar/ hoe uw Jesus Christ
Met Doornen is gekroonet/
Hoe door Dyanden magt en list
Gebat/ hy wierd gehoonet;
Dies weest geduldig in de pyn/
Wilt gy zyn Kind en erve zyn/
En wilt hem gaarne volgen.

6. Wat is een droevig oogenblik?
Het kan u niet verstikken/
God ziet u aan genadiglik/
En wil u weer verkwikken;
Hoe is doch hertzeer/ angst en stryd/
Zo gants niets/ als de eeuwigheid
Der Hemelbreugd u labet.

7. Schouw/ hoe God 't geen dat hy behoed
Gemeenlyk komt bedroeven/
Hoe broomer Kind/ hoe scherper roed'/
Zo wil God hem beproeven/
De Kruisberk is de hoogste eer

Digitized by Google

Die alle vroome herten hier
In deeze Waereld teelent.

8. U bpt ook uw geweeten niet/
Oewpl uw zonden plaagen/
Jesus uw toevlugt in verdziet/
Zelfs heeft voor u gedzaagen;
Dus blpft gp een Kind van 't Verbond
Der Genaed'; Duivel/ Hel en Zond/
Kan u vooztaan niet schaaden.

9. Dies laat u nimmermeer geen strpd
Van uwen God afdzpven/
Laat ongeduld en treurigheid
Uit uwe herten blpven/
Laat uwe nood tot allen tpd
U binden/ tot 't gebed bereid/
Dan zult gp niet ver'tsaagen.

10. Gp zpt Gedoopt/ het dierbaar Bloed
Voor de Waereld gegeeven/
Is uwer Zielen hoogsten goed/
Uw laafnis en uw leeven/
Zpt maat getrooft en onbertsaagt/
Wie gelooft heeft alreets bejaagt
Den Hemel en het leeven.

Dr. Johan Olearius.

75. KRUIS- en TROOST-LIED.

Op de wyze: *van het veerstigste Lied.*

1 Men spreekt wien God verblpd/
Die heeft gemeenlpk strpd/
Doch zpn strpd zal verkeeren
In vreugd/ triomph en eere:
God kan uw leed wel staaken,
En u met vreugd vermaaken.

2. Angst

2 Angſt/ nood/ droefnis en pyn/
Moet immer by ons zyn/
Daar na komt tot ons ryden
't Geluk aan alle zyden/
God kan uw rampſpoed ſtaaken,
En u met vreugd vermaaken.

3. Rigt u tot wederſtand/
Als u des Vyands hand
Verbolgt zonder vertoeven/
Om u zwaar te bedroeven/
God kan uw droefheid ſtillen,
Als 't maar is zynen wille.

4. Trouwt niet een iegelyk woord/
Gelooft my/'k heb't gehoord/
Op wien gy u verlaatet/
Dat u die dikwils haatet/
God kan de Haaters weeren,
En vreugd doen wederkeeren.

5. In wederwaerdigheid
Roep God; hy is bereid/
Hy zal u wel bevryden
Van die tegen u ſtryden;
God kan Vyanden ſtillen,
En buigen haaren wille.

6. Nu is het immers waar/
Dat zonder God geen haar
Afvalt/ wie kan dan ſchaaden?
Zo 't God niet vind geraaden;
God kan uwe ſchaê haaſt heelen,
En u vreugd mededeelen.

7. Bent gy in angſt en nood/
Vertrouwt den Heere groot/

Digitized by Google

Gy bevind dan ten leſten
Dat 't u gedyd ten beſten;
God kan uw angſt wel keeren,
Dat zal hem niemant weeren.

8. In de booze Waereld
Op God uw hoope ſtelt/
En wilt hem vaſt betrouwen/
Het zal u niet berouwen;
God kan uw nood wel ſtillen,
Als 't maar is zynen wille.

9. Na ieder winter/ daar
Volgt op den Zomer klaar/
Alzo na ieder ſmerte
Volgt ook vreugd in het herte;
God kan de ſmerten wenden,
En geeven een goed ende.

10. De Veldbloem en den Hout/
Ja al het Wild in 't woud/
Dat de Winter doet treuren/
Wy 's Zomers ſzis beſpeuren.
God kan den Winter weeren,
De Zomer weer doen keeren.

11. Eens viel der veel ſneeuw neer
Nu is 't weder mooi weer/
Na Regen ſchynt de Zonne/
Die zoete vreugde Vzonne.
God kan den Regen ſtillen,
Als 't maar is zynen wille.

12. Met uw ellend en pyn
Zult gy te vreden zyn/
Want als de nood is 't grootſte
Zal God u zelve trooſten/

God

God zal uw elend ſtillen,
Na zyn genaden wille.

13. **Ach God ik bidde dp/**
Zo het uw wille zp/
Maakt aan mpn dzoefnis ende/
En wilt mpn rampſpoed wenden:
God kan myn rampſpoed keeren,
Een zalig eind beſcheeren.

14. **Na ieder herten leed/**
Volgt weder dzeugd en dzeed;
Ik daarom God betrouwe/
Dat zal mp niet berouwen/
God kan myn hertzeer ſtillen,
Na zyn Godlyken wille.

Martin Bindeman.

76. DANK-LIED

Voor Gods genadige reddinge uit veel ongeluk, rampſpoed en bekommernis.

Op de wyze: *Zingen wy uit 's herten grond.*

Op den regen volgt de Zon/
Op dzoefheid de dzeugde Bzon/
Op angſt-water/ en op ppn
Volgt weer trooſt en dzeugdewpn/
Mpne Ziele die te dooz
Was vol dzoefheid dooz en dooz/
Spzingt nu tot in 's Hemels Chooz.

2. **Die/ dooz wien de Schepſels ſchzikken/**
Doet mp mpnen Geeſt verkwikken/
Zpne groote ſterke hand
Rukt mp uit der Hellen band/

Zp:

Digitized by Google

Zyne liefde overzoet/
Dringt door tot in myn gemoed/
En verfrist myn hert en bloed.

3. Heb ik eertyds angst gevoelt/
Heeft my toorn in 't hert gewoelt/
Heeft my kommer ooit bezwaard/
Of Satan gemaakt verbaart/
Ei! zo ben ik nu gants bly;
Heil/ verlossing en verblyt/
Staat my weder trouwlyk by.

4. Snoode Vyand/ ik bevind
Nu/ hoe dat gy waard gezind/
Gy my in uw net met magt
Te verstrikken hebt getragt/
Had ik u te veel vertrouwt/
Ik zou eer 'k u had beschouwt/
My hebben een strik gebouwt.

5. Ik erkenne uw bedrog/
Daar gy mee verbult zyt nog/
Gy beliegt steets mynen God/
En maakt zynen roem tot spot;
Als God bouwt/ zo werpt gy om/
Als God spreekt/ zo zyt gy stom/
En stelt u/ als waart gy dom.

6. Hoop en wagt ik alles goeds/
Den ik bzolpk en goedsmoeds/
Zo rukt gy uit mynen zin
't Goede dat daar nog is in:
God/ spreekt gy/ stelt u te leur/
Ongeluk leid voor uw deur/
Daarom doet een beter keur.

7. Pak u weg/ gy leugen Mond!

Hier

Hier is God en Godes grond/
Hier is 's Heeren aangezigt/
En dat schoone klaare licht/
Zyn zegen en zyn genaad/
Zyn woord/ en zyn wyze raad/
Staat my open met der daad.
8. God laat niemant treurig staan/
Nog met schimp te rugge gaan/
Wie zig aan hem overgeeft/
En na zynen wille leeft/
Wie op God zyn hoope best/
Vind eindelyk op het lest/
Wat voor lyf en ziel is best.
9. Komt 't niet heden/zo men wil/
Ei! weest maar een wynig stil/
Is doch morgen ook een dag/
Die ons welvaart brengen mag/
Godes hulp uur houd zyn tree/
Als die komt/ komt onze bee/
En de breugde rykelyk mee.
10. Ach! hoe dikwils dagt ik wel/
Doe my droefnis en gekwel/
Op den hals en hoofde zat/
En het leed myn hert op at.
Nu is geene hoope meer/
Ook geen rust/ tot dat ik keer
In de zwarte aarde neer.
11 Maar myn Heer en God terstond
Heelde myner zielen wond/
Dat ik 't geen hy deede dan/
Nooit genoegzaam prezen kan!
Doe ik nergens hier nog daar/

Digitized by Google

Zag verloſſing uit 't gevaar/
Waart gy met uw hulpe klaar.
12. Als ik dan dooz bzees bertſaagt
Ben/ en my myn herte plaagt/
Ja als ik den gantſen Nagt
Waak/ en verlies al myn kragt/
Ja/ als ik gants was niet wel/
Traad gy myn God zelfs in 't ſpel/
Stelde perk aan myn gekwel.
13. Nu zo lang ik op de Aard
Hebben zal myn Huis en Haert/
Zal my deeze wonder ſchyn
Steets booz myne oogen zyn/
Ik wil al myn leven lank/
Mynen God met Lofgezank
Daar booz bzengen eer en dank.
14. Alle jammer/ alle ſmert/
Die Gods trouwe Vader hert/
My nu reeds heeft toegetelt/
Of in zynen zin boozſpelt/
Wil ik hier in deezen baan
Mynes levens/ die 'k moet gaan/
Gzaag en willig neemen aan.
15. Ik wil gaan in angſt en nood/
Ik wil gaan tot in den dood/
Ik wil gaan in 't graf/ na pyn
Zal ik weder bzolpk zyn/
Als de hoogſte hy wil ſtaan/
En my verhoogt op den baan/
Kan ik niet te gronde gaan.
Paul. Gerhard.

XVI. Van

Digitized by Google

XVI. Van de Dood en het Sterven.

77. DE YDELHEID van al het Waereldſe.

Op zyn eigen Zangwyze.

Zeg! wat helpt de Waereld
Met al haar goed en geld?
Alles zeer haaſt verſtind/
Gelyk de rook in wind.

2. Wat helpt de hooge Thzoon
De Scepter en de Kroon?
Scepter en Regiment
Heeft alles haaſt een end.

3. Wat helpt 't fraai en fyn
Schoon als de Eng'len zyn?
Schoonheid vergaat in 't graf/
De Roozen vallen af.

4. Wat helpt het blonte hair?
Oogen helder en klaar?
Lippen koraalen rood?
't Vergaat doch met de dood.

5. wat is het goude ſtuk/
Cieraad en hals geſmuk?
't Goud is maar roode aard/
En d' aard is niet veel waard.

6. wat is de roode Verf/
Het Purper? 't is geen erf/
Maar Slakken-bloed uit zee/
Dat brengt het purper mee.

Digitized by Google

7. Wat is de Dyde-pzagt?
Wie heeft ze opgedzagt?
Al wat de Dyde raakt/
Van wozmen is gemaakt.
8. wat zyn dan zulke ding'
Die niemant ſchat gering?
Aard/ wozmen/ Slakken-bloed/
Is 't geen ons pzonken doet.
9. Daar heen dan uit myn zin/
Dp u is geen gewin/
Dpl ik veel beter weet
Ik u met vlyt vergeet.
10. Daar heen/ gy my verbeelt/
Gy hebt met my gespeelt/
De eeuwigheid komt aan/
'k Zal leeven dzoom voozaan.

78. DE HEMEL BEGEERIGE ZIEL.

Op de Wyze: *Van het 40 Lied.*

Adjeu zoete Waereld!
Met al uw goed en geld/
'k Hef opwaarts myne zinnen/
En zoeke te gewinnen
Wat eeuwig kan beſtaane/
Als dit Rond zal vergaane.
2 Daar heen met al uw Goed/
Die eene waterbloed
Zeer haaſt kan overheeren/
Het buur ook kan verteeren/
Daar heen met al uw zaaken/
Die niemand regt vermaaken.
3 Daar heen met uwe luſt/

't Is

't Is dzek en geeft geen luſt/
Al uw' dzeugd' en verblyden
Vergaat gelyk de tyden/
Wat dzaag ik na verblyden/
Waar op volgt enkel lyden.

4 Waar heen wat de pzonk raakt!
Van wozmen is gemaakt
Fluweel en Zyde mede/
Die uw Lighaam bekleeden/
Ja/ al wat is op aarde
Is dzek en van geen waerde.

5 Waar heen met al uw' eer/
Wat is de Hoogheid meer/
Als kommer in 't verkiezen/
En hertzeer in 't verliezen?
Wat dzaag ik na de eeren/
Die 't herte ſlegts bezeeren.

6 Waar heen met uwe gunſt/
Als lieven is de kunſt/
Waardoor die wozd bedzogen/
Die van u is beloogen;
Wat dzaag ik na uw' lieven/
Dat my doet eindlyk grieven?

7 Waar boven ik dien vind/
Die is myns herten Vzind/
Die my zyn hert wil geeven/
En lieven al zyn leven/
Die my ook wil verkwikken
Als angſt my wil verſtikken.

8 Des Hemels heerlykheid
Is my al reets bereid/

Digitized by Google

Myn naam die staat geschreeven
By die in liefde leeven/
Myn naam kan niet vergaane/
Zo lang God zal bestaane.

9 O dierbaar Hemels goed!
Gy maakt een regten moed/
Wat zullen ons al gaaven
By u o Jesu! laaven/
Met wat voor groote zaaken
Wilt gy ons dan vermaaken!

10 Vaar heen met uw gewin/
Ten Hemel strekt myn zin/
Het Aardse ik vervloeke/
Den Hemel ik maar zoeke/
Adjeu dan aards gewemel
Ik kies voor my den Hemel.

Dr. Henr. Muller.

Pastor by S. Marien Kerk en Professor Theologiæ te Rostok.

79 NA JESUS VERLANGENDE ZIEL.

Op zyn eigen Zangwyze.

Snoode waereld uw' geneugde
Welbehaagen mag wien wil/
Wyl van binnen is' uw vreugde
Bitter/ dies ik daar voor gril:
Want dien/ die den Hemel haaten/
Wil ik 's waereld's lusten laaten/
Ik verlang by u te zyn
Allerschoonste Jesulyn.

2. Die vermoeit zyn van het werken/

En

En der Zonne-straal beſwaart/
Wensen/ dat de nagt haar blerken/
Uitſpreid tuſſen Lucht en Aard:
Op dat zy na veel onluſten
Mogen zagt en zoetlyk ruſten;
'k Wens alzo by u te zyn/
Allerſchoonſte Jeſulyn.

3. Ach! mogt ik my in uw' armen/
Zo als ik wel wensen zoud'/
O myn lieffſte ſchat! verwarmen:
Al wierd dan het fynſte goud/
Dat in Ophir wozd gevonden/
Dooz zulk zoet vermaak verſlonden:
Als ik maar kon by u zyn/
Allerſchoonſte Jeſulyn.

4. Andre mogen dooz de wellen/
En dooz wind en klippen gaan/
Om hun handel te beſtellen/
En daar Storm en nood uitſtaan;
Ik wil myne geloofs blerken
Dwingen na de Hemels perken/
Eeuwig daar by u te zyn/
Allerlieffſte Jeſulyn.

5. Duizendmaal pleeg ik te zeggen/
En nog duizendmaal met luſt:
Ach! dat ik in 't graf mogt leggen/
Zo kwam ik eens tot de ruſt:
En och! af myn ziele waare
Vry van des Ligchaams beſwaaren/
By u/ vry van alle pyn/
Allerſchoonſte Jeſulyn.

6. Kom o! Dood/ gy des ſlaaps broeder/

Digitized by Google

Kom en voer my dan nu voort/
Los het roer myns Schips/ o Hoeder!
Breng my tot een bevl'ge poort:
Dood! het mag/ wie wil/ u schroomen/
My verheugt gy/ wil maar komen/
Door u raak ik vry van pyn
By het Zoetste Jesulyn.

7. Ach! dat ik des Lighaams kerker/
Heden nog verliet/ gewis/
Ik kwam in den Hemel sterker/
Daar het Huis van vreugden is/
Daar zou ik my laaten hoozen/
Met de Heilge Engelschoozen/
En roemen uw' Godheids schyn
Allerschoonste Jesulyn.

8. Doch schoon ik der zielen weide/
En den schoonen Hemel al/
Nu wel wense met verblyde/
Moet ik doch in 't traanendal/
Nog aan 't kommerdraatje spinnen/
Egter zullen myne zinnen
Onderwylen by u zyn/
Allerschoonste Jesulyn.

Joh. Frank.

80 DE ELLENDIGHEID en BROSHEID van 's Menschen leven.

Op de wyze van het 40 Lied.

Des levens korte tyd/
Is vol van angsten strydt/
De allerbeste dagen/

Zyn

Tyn zelden zonder klaagen/
En die schynlust beminden/
Tullen benautheid binden.

2. Geen uur/ geen dag/ nog tyd/
Van rampspoet is bevryd/
Zo dra wy zyn gebozen/
Wil ons het kruis bersmoozen:
Wy konnen het niet myden/
Dies moeten wy het lyden.

3. Een ieder krygt zyn deel/
Niemand is hier geheel
Vry van/ dies moet hy tragten/
Met alle zyne kragten
Om Gods gunst te verwerben/
Dat hy mag zalig sterben.

4. Zulk sterben is het slot
Van 't kruis/ 't welk was ons lot/
Dat ons schier had verzoopen/
Doe 't ons kwam overloopen/
O zalig! die dit leven/
Een goed einde kan geeven.

5. Die leeft en sweeft altyd
In enkel vzolpkheid/
Daar hy heeft zyn behoeven/
Daar hem niets kan bedzoeven/
Daar hy in gzoot verblyden/
Kan zyne ziele weiden.

6. O Jesu! des doods Dood!
Laat ons in sterbens nood/
Uw' innerlyk versterken/
In onze herte merken/
Dat wy aan 's levens ende

Digitized by Google

Ons vzolpk tot u wenden.
7. Spzing ons o Heiland! bp/
Geef ons ruſt/ en verblp
Ons/dat wp niet verſagen/
Als d' Hel ons zal aanklaagen;
Maar wp in uwen naame/
Getrooſt afſcheiden Amen.
Simon Dach, of Robert Roberthin.

81 GELOOF- en TROOST-LIED,
in leven en ſterven.
Op zyn eigen Zangwyze.

Myn Jeſus verlaat ik niet;
Wpl hp zig booz mp gegeeven
Heeft/ dies mp mpn pligt gebied/
Als een klits aan hem te kleeven/
Hp is 't Licht mpn leevens/ ziet!
Myn Jeſus verlaat ik niet.
2. Myn Jeſus ik nooit verlaat,
Zo lang ik op aarde leebe/
Hp is mpn trooſt bzoeg en laat/
Wat ik ben/ doe ofte geebe
't Ziet op hem/ die 't al gebied/
Myn Jeſus verlaat ik niet.
3. Laat bergaan bzp het Gezigt/
't Gehooz/ Smaak/ en 't Voelen wpken/
Als de laatſte dag zpn lichr/
Dat ik hier op aard bereike/
Uitbluſt/ en de Dood mp ſchiet/
Verlaat ik doch Jeſus niet.
4. Hem verlaaten zal ik niet,
Als ik nu daar heen zal komen/

Daar

Daar men voor zyn aanzigt ziet
Vronken het geloof der vroomen:
Myn verblyd zyn aanzigt/ ziet!
Myn Jesus verlaat ik niet.

5. Na Hemel en d' Aarde/ ziet!
Myne ziele komt te wensen/
Jesus is in al 't verdriet
Myn vreugd en het heil der mensen/
Die my vryd van 't Oordeel/ ziet/
Myn Jesus verlaat ik niet.

6. Jesus laat ik niet van my,
'k Staa hem eeuwig aan zyn zyde/
Christus zal my op de wei
Tot des levens beesbens leiden/
Zalig die zo sluit dit Lied/
Myn Jesus verlaat ik niet.

Mr. Christianus Keyman.

Rector te Zittauw in Over-Lausiz.

82 ZALIG AFSCHEID,

Op de Wyze: *Myn ziel heeft groot verlangen.*

't Vaarwel wil ik u geeven/
O waereld vals en wraad/
Uw boos en zondig leeven
Myn gantslyk niet aanstaat/
In d' Hemel is goet woonen/
Daar heen myn herte helt/
Daar zal God Eeuwig loonen
Die zig Godsdienstig stelt.

2. Raad my doch na uw Herte/
O Jesu! Godes Zoon!

Digitized by Google

Zal ik hier dulden smerte/
Zo help genaden Throon!
Verkozt my al myn lyden/
Sterk myn bloode gemoed/
Laat my Zalig afscheiden/
Zet my in uw Erfgoed.

3. In mynes herten gronde/
Uw' naam uw kruis uw pyn/
Ontvonkt ten allen stonden/
Dies kan ik vzolyk zyn:
Verschyn my in gedagten/
Tot troost in al myn nood/
Hoe g' u hebt laaten slagten/
Aan 't kruis gebloed ter dood.

4. Myn ziele uit genade
Verberg in uwe zyd/
En trek z' uit alle schaade/
Tot uwe Heerlykheid:
Die is wel hier gewees'en/
Komt in des Hemels slot/
Die is eeuwig geneezen/
Diens Heel gy blyft en Lot.

5. Schryf myns naam op 't beste
In 't boek des levens/ en
Myn ziele bind ten leste/
In 't levens bundelken/
Van die in d' Hemel springen/
En voor u leven vry/
Zo wil ik eeuwig zingen/
Dat uw' hert lieft'lyk zy.

Valerius Herbergerius.
Predikant te Vrouwenstad in Polen.

VAN

83 VAN DE ZEKERHEID DES DOODS en betragtinge des eeuwige Vaderlands.

Op de wyze: *Lieve Chriſtnen hebt goede moed.*

O Sterflyk Mens! bedenk gewis/
Wat uw' doen is; op aarde
Voor u geen vaſte blyfplaats is/
Gy zyt ſtof van geen waerde:
Uw' leeven is als hooi en gras/
En vliegt daar heen als 't kaf/ dat ras
De wind komt te verjaagen.

2. Gelyk een vogel door de lucht
Snel heen vliegt met den ydve/
En geen voetſtap in zynen vlugt
Naalaat/ nog ſpoor doet blyven/
Daar hy de lucht ſcheurt dog gewis/
Alzo wanneer begraaven is
De mens/ word ſtraks vergeeten/

3. Dat gy een gaſt zyt/ weeſt bewuſt/
Die langer niet kan blyven/
De tyd laat u geen vree nog ruſt/
Tot dat 's u doet verdryven!
Dies ſpoed u na uw' Vaderland/
Waar toe Chriſtus u bied zyn hand
Door zyn onſchuldig lyden.

4. Aldaar de regte burgerſchap/
Den vroomen word gegeeven/
Daar toe der Englen vroederſchap/
En een gants heerlyk leven/
Met zulken vrede vreugd en luſt/
Die hier geen menſſe was bewuſt/
Noch ooit had ondervonden.

5. Nu laat ons waaken t' allenſtond En

Digitized by Google

En dit zeer wel betragten/
Des waereld's lust die eens te gront
Gaat/ zullen wy veragten/
En wagten op het hoogste goed/
't Welk eeuwig ons verheugen doet/
Dat geef ons Christus/ Amen.

D. H.

84 VROLYKE RESOLUTIE, en welgemoedheid tot een zalig Sterven.

Op de wyze: *O! God verleen myn uw' genaad'.*

Mag ik den dood niet weerstaan/
Moet ik daar aan;
't Wil my daar toe begeeven/
Het vleesch een kleine tyd afsterft/
Doch niet verderft/
Myn ipf moet wederleeven/
't Zal schoon verklaart/
Ook eeuwig waerd/
Bp d' Vader myn/
In 't leven zyn/
Zoud ik dan weederstreeven.

2. Dat zy van my zeer ver en wyd/
Tot allentyd/
Begt sterven wil ik leeren/
En schikken my in 't allerbest
Geloof gevest/
Ook heel tot Christus keeren;
Want hy is myn/
En ik ben zyn:
Zyn bitter dood/ Helpt my uit nood/

Zou

Zou myn vreugd niet vermeeren?

3. De vader ons zynen Zoon schonk
Aan 't kruis hy honk/
Daar hy voor my moest sterven/
Dat ik d'eeuwige dood niet sterf/
Geenzins verderf/
Dat moest hy my verwerven/
't Is metter daad/
Groote genaad'
De Vader goed/aan my zulks doed/
En maakt my zyns rychs erve.

85 TROOST- en VREUGDE-GALM, in de laatste uure des levens:

Op de wyze: *Als wy in hoogste noden zyn.*

Heer Jesus Christ! myns levens Licht/
Myn hoogste troost en toeverzigt/
Op aarde ben ik maar een gast/
En my drukt swaar der zonden last.

2. Ik heb voor my een swaare rys/
Tot u in 't Hemels Paradys/
Daar is myn regte Vaderland/
Neem myne ziel in uwe hand.

3. Te ryzen is myn herte mat/
Doch ben ik dezes levens zat/
En myne ziele schreid in my/
Heer! haal my t'huis/ neem my tot dy.

4. Dies sterk my door het lyden dyn/
In myne laatste doodes pyn/
Uw' bloetsweet my troost en verkwik/
Maak my vry door uw' band' en strik.

5. Uw

5. Uw kinbakslag en roeden fris/
Der zonden skriemen my afwis/
Uw' hoon en spot/ uw' doozne kroon/
Laat zyn myn eer en cieraad schoon.
6. De heilige vyf wonden dyn/
Laat myn beilige toevlugt zyn/
Daar in ik als een duive bloog/
Dat my de helse Wouw' niet roof.
7. Uw Dozst en Galdzank my verkwik/
Als ik van onmagt schier verstik/
Uw' angst geschrei kom my te goed/
Bewaar my dooz der hellen gloet.
9. Als myn mond niet kan spzeeken dzy/
Uw' geest dan in myn herte schzei:
Help! dat myn ziel den Hemel vind/
Als myne oogen wozden blind.
8. Uw' laatste woozd my 't licht opsteekt/
Als my de dood het herte bzeekt/
En behoed my dooz ongeval/
Als ik myn hoofd nu neigen zal.
10. Uw' kruis laat zyn myn wandel staf/
En myn rust uw' heilige graf/
Uwe grafdoeken syn en ryn/
Die laat myn laatste sterf-kleed zyn.
11. Laat my dooz uwe nagel maal/
Verschynen uw genade waal/
Dooz uw' van een gespaltte zy/
Myn arme ziele t' huis gelei.
12. Op uwen afscheid Heer ik trouw/
En myne laatste t'huisvaart bouw/
Doet 's Hemels deure open wyd/
Als ik van deeze waereld scheid.

13. Aan

13. Aan geenen dag wek op myn lyf /
Help! dat ik u ter regten blyf /
Dat my niet tref uw' ſtreng gerigt /
Maar ik uw zie in 't Hemels licht.
14. Als dan vernieuw myn ligchaam gants
Dat het licht als der Zonnen glans.
Gelyk zy uw verklaarde lyf
Ook by de lieve Englen blyf.
15. Hoe zal ik dan zo vrolyk zyn /
En zingen met de Eng'len fyn /
En met de uitverkozen ſchaar /
Eeuwig ſchouwen uw Aanzigt klaar.

Martin Böhm,
Predikant te Lauben in Over-Lauſiz.

86 TRIOMPH, over de DOOD.

Op de wyze: *Lieve Chriſt'nen hebt goede moet.*

O Dood! gy yslyk mommegryns /
Gy kond niet kwaads verrigten /
Al heeft uw' vreesſelykheid wat ſchyns /
En dreigt met ſcherpe ſchigten /
Hier is een hert / dat u niet agt /
En ſpot met al de ſnoode magt
Van uw' verbroken pylen.
2. O! kom met uwen booge vry /
Om op myn ziel te mikken /
Ik boeg daar nog veel ſmerten by /
En zoek my te verſchrikken:
Wat doert gy daar door uit: 't is wis /
Dat ik uit uw' gevankenis /
Eens vrolyk zal ontkomen.
3. Uw' deur is open 't ſlot daar af /

Uw

Uw' grendels zyn in stukken/
Na dat myn Heiland van zyn graf/
Ging steen en zegel ruuken/
En boerd' u in triomph; op dat
Zyn volk voor u geen schyn meer had/
Gy zyt ten spot gewoorden.

4. Ei zie in uw' palys eens om/
Schouw blytig met uw' oogen/
Is der gevang'nen gantse Zoom/
Nog daar/ en geen ontrogen?
Hoe raakte Mozes uit uw' band?
Toe hy op Thabor zig bevand/
Met den Man Gods/ Elias.

5. Waar is de oude Heil'ge schaar/
In Palestyn begraaven?
Zy zyn ontgaan uit uw' bewaar;
Al kluistert gy uw' Slaaven/
Myn Jesus heeft met sterker hand/
In stuk' gebroken uwen band/
Wanneer hy met u kampte.

6. Genadenryke Heiland! geest/
Dat my geen dood doe yzen/
Elisaas doodgeraamte heest/
Een dooden doen herryzen/
Veel meer dan gy/ van wien ik wagt/
Dat gy my wekken zult met kragt/
'k Ontslaap daar op met vreugde.

o. v. C. T.

87 TROOSTLYK STERFLIED,

Op de wyze: *Van het 7 Lied.*

O! Myn Ziel verheugt u zeere/
Vergeet uw kwaal heel en al/

Om

Om dat nu Christus de Heere/
U roept uit dit Traanendal:
Gy zult uit droefnis en leed
Vaaren in veel brengd en vreed'/
Die geen tyd herst nog geen uuren/
Maar in eeuwigheid zal duuren.

2. Dag en nagt heb ik gebeden/
Tot den Heere mynen God/
Toen ik wierd met kruis bestreden/
Dat hy my hielp uit den nood/
Even als een Pelgrim syn/
Wenst al aan zyn eind te zyn/
Zo heb ik gewenst daar neven/
Dat eindigen mogt myn leven.

3. Want gelyk als roozen staane/
Onder dooznen hier en daar/
Alzo ook de Christen gaane/
In veel nood' angst en gevaar/
Als de Baaren van de Zee/
En de fèlle winden mee/
Alzo is alhier op aarde/
Niets als elend dat bezwaarde.

4. Satan/ Waereld/ Dood en Helle/
En ons eigen vleesch en bloed/
Hier steets onze Ziele kwellen
En benemen ons den moed/
Wy zyn vol van angst en klaag'
Enkel kruis zyn onzs daag'
Zo dra als wy zyn geboozen/
Wil ons kruis en pyn verfmooren/

5. Als de Morgenstond aanbreeken
komt/ en de slaap neemt een end/

Wy vol kruis en droefnis steeken/
Niets is by ons als ellend:
Onze traanen zyn het brood/
Dat wy eeten/ tot de dood
Ons van deeze Waereld scheiden
Doet; hier is niets als heel lyden.
6. Want Heer Christ/ gy Morgensterre!
Gy/ die eeuwiglyk opgaat/
Weest doch nu van my niet verre/
Maar blyf by my voeg en laat:
Geef/ dat ik met vreugd en vreed/
Heden uit de Waereld treed/
Ach! weest doch myn licht en straate/
En my nimmermeer verlaate.
7. Ik vind troost in uwe zyde/
In de laatste uure myn/
Uwe Wonden my verblyden/
En geneezing altyd zyn:
Dies zult gy in 't Paradys/
Daar de Moord'naar aan het kruis
Is gekomen/ my heen leiden/
En my van u nimmer scheiden.
8. Als 't gezigt begint te breeken/
't Oor niet langer hooren kan/
En myn tong niet meer kan spreeken/
Heer! ik bid u help my dan:
Gy zyt immers naar uw Woord/
De Weg/ 't Leven en de Poort/
Die ons brengt ten Hemel boven/
Om u eeuwig daar te looven.
9. Laat uw Engel met my vaaren/
Op Elias Wagen rood/

En

En myn ziele wel bewaaren/
Bzengen die in Abzams schoot/
Als aan Laz'rus is geschied/
Die de Heer daar rusten liet/
Tot eens 't Ligchaam uit de aarde/
Met de ziele wederpaarde.

10. O! myn ziel verheugt u zeere/
Vergeet uw kwaal heel en al/
Om dat nu Chzistus de Heere/
U roept uit dit traanendal:
Zyne bzeugd en heerlykheid/
Zult gy zien/ in eeuwigheid/
Met de Eng'len jubileeren,
En daar eeuwig triompheeren.

Simon Gravius of Graffius.

88. GEBED-LIED.

Om een verstandig en zalig einde.

Op de wyze van het 68 Lied.

Heer Jesus Chzistus ik weet wel/
Dat ik eenmaal moet Sterven:
Doch of ik oder lang/ of snel/
En hoe ik zal verderven/
Na 't Ligchaam? Heer! dat weet ik niet;
Want alles staat in uw gebied/
Gy weet myn laatste einde.

2. En wyl ik dan/ als u bewust/
Door uwes Geestes gaaven/
Aan u alleen de beste lust
Heb in myn hert gegraaven/
En geloof/ dat gy door uw Dood

Digitized by Google

My hebt gered uit zonden-nood/
En ook uw Rijk verwo2ven.
3. Zo bid ik u Heer Jesus Christ!
Houd my by die gedagten/
Geef/ dat ik nooit dien troost verkwist/
Laat my die niet veragten/
Maar daar by blyven trouw en vast/
Tot dat de ziel uit al haar last
Mag na den Hemel vaaren.
4. Kan 't zyn zo geef my door uw hand/
Dat ik besluit myn dagen
Zo/ dat ik myn ziel met verstand
Aan u myn God opdraage;
Om in 't Geloove zagt en bly/
Op bed of stroo van rampen vry/
Uit deez ellend mag vaaren.
5. Maar wilt gy my op 't ruime veld/
Door roof in vreemde paalen/
Door watersnood/ vuur/ of geweld/
Of koud/ of andre kwaalen
Wegneemen Heer! na uwen raad/
Zo rigt my na myn zin en daad/
Dien ik in 't leven voere.
6. Indien myn zwakheid was zeer groot/
En ik had veel gebreken
Met gaan/ of staan/ of leggen bloot/
Of onbescheiden spreeken;
Laat my dat Heer! ontgelden niet/
Om dat het tegen wil geschied/
En ik 't niet kan bezinnen.
7. O Heer! geef my in des doods smert/
Christ-zedige Gebeerden/

En

En help/ dat myn benauwde hert
Mag zagt gebroken werden/
En als een licht met geen gedruis/
Op uw onschuldig bloed verhuis/
Dat voor my is vergooten.

8. Nogtans ik u niet leeren wil/
Nog ook myn eind voorschryven;
Maar met geduld my houden stil/
En by uw woord verblyven/
Ik geloof/ dat gy levens-Vorst/
Na myner zieten heil steets dorst/
Waar ik ook zoude sterven.

9. Derhalven ik in mynen zin
My u gants overgeeve:
Want ziet! de Dood is myn gewin;
Maar gy Heer! zyt myn Leven/
En zult myn ligchaam zonder 'klaag/
Dat weet ik wis/ ten jongsten daag
Ten leven eens opwekken.

Bartholomæus Ringwald.

Predikant te Langenveld in der Mark.

89. TROOST-LIED,
Uit Phil. 1 v. 21

Op zyn eigen Zangwyze.

Christus die is myn Leven/
Sterven is myn gewin/
Dien ik my overgeeve;
Met vreugde na myn zin
2. Waar ik van hier niet laame/
Tot Christus Jesus wy/

Digitized by Google

Op dat ik tot hem kome/
En eeuwig by hem zy.
3. 'k Heb overwonnen zonden/
Kruis/ lyden/ angst en spot/
Door uw dyr bloed'ge wonden/
Ben ik verzoent met God.
4. Als myne kragten breeken/
En myn zinnen vergaan/
En ik niet meer kan spreeken/
Neemt dan myn zugten aan.
5. Als myn hert en gedagten
Vergaan/ gelyk een licht/
Dat menigmaal by nagte/
Uitgaat door ons gezigt.
6. Als dan heel zagt en stille/
Laat Heer! ontslaapen my/
Na uwen raad en wille/
Als komt myn uurken bly.
7. Dies ik my overgeeve
Christus den broeder myn/
't Is hier geen blyvend leven/
't Moet eens gestorben zyn.
8. De dood brengt my geen schade
Sterven is myn gewin;
Dies ik/ door Gods genade/
Heen baar tot dien ik min.
9. Help/dat ik aan u kleeve/
Gelyk een klits aan 't kleed/
En eeuwig by u leeve
In 's Hemels vreugd en vreed.
10. Zo zing in 's Hemels Choone
Ik u lof/ eer en prys/

Daar

Daar 'k eeuwig by u woone
In 's hemels Paradys.

Simon Gravius, en Johannes Leonis Zalgr.

Predikant te Wolffis in Thuringen.

90. GEBED en TROOSTLIED

om eenen zaligen afscheid uit 2 Tim. 4 v. 7. 8.

Op de wyze: *Van het 65ste Lied.*

Geenen goeden strydt laat my
Op de waereld stryden/
Wilt naar uw genade bry/
Dempen al myn lyden/
Dat ik mag myn levens-baan
Zaliglyk volenden/
En myn ziel dan nu af aan
Tot u Christus zenden.

2. Dan is voor my weg geleid
Daar de Eere-kroone/
Die den vromen is bereid/
In des Hemels Throone/
Jesus! myner levens Licht/
Steun dan myn vertrouwen/
Laat my eens uw aangezigt
Met geneugd aanschouwen.

3. Deeze waereld boos en snood/
En myn zondig leeven/
Doen my haasten na de dood/
'k Wil my u overgeeven/
Jesus! voorwerp dan myn min!

Gy kond my verblyden:
Want uw dood is myn gewin/
Myn verdienst uw' lyden.
4. Duizendmaal dan goede nagt/
Vrienden ende Maagen!
't Heb/ God lof/ myn loop volbragt;
Wilt my niet beklaagen/
Om myn heengang/ dien ik doe
In de aarde neder:
Gaat de Zon na 't Westen toe/
Morgen komt ze weder.
5. Morgen is 't die schoone dag/
Dag van myn verblyden/
Dag waarin ik rusten mag/
Naa myn kruis en lyden.
Jesus Christus! Godes Zoon!
Laat my daar heen komen/
Daar ik voor uw' gouden Throon
Staan zal by de vromen.

Henrich Alberti.

91. LAATSTE AFSCHEID

van een gelovig Christen.

Op de wyze: *o God! verleen my uw genaad.*

Myn loop/ God lof/ is haast volbragt/
Waer ik goede nacht!
Ik wil nu van u scheiden.
In Jesus naam ik zagt en stil/
Nu wandlen wil/
Na 't eeuwige verblyden:
Want gy waereld/ myn steetz herzeit/

Met

Met angſt en nood / op 't laatſt met dood;
Maar daar boleind myn lyden.

2. In Jeſus naam ſlaap ik met vre'en /
Hy voert alleen
Myn dooz den dood in 't leven:
Want zyn vergooten dierbaar bloed
Komt my te goed /
't Verkwikt myn ziel daar neven;
Want dat ſap eel / brengt kragten veel /
Het ſterkt myn hert / in doodes ſmert /
En 't komt my vreugde geeven.

3. In Jeſus naam ik heenen vaar /
Myn winſt voozwaar
Is Jeſus / als ik ſterve;
Die / weet ik / zal vaſt ſtaan by my /
't Gelaof daar by /
Dat my geen dood verderve;
Maar dat Gods Zoon / de Eere-kroon
My heeft bereid / in Eeuwigheid
Te geeven / tot een erve.

Georg Werner.

XVII. Van de Uiterſten naa de Dood.

92. TROOST-LIED.

van de Begraffeniſſe.

Waarin de LEVENDIGEN het Lyk van een Zalig-geſtorvene begraaven, en daar de ZALIG-GESTORVENE op een ieder vaers als antwoordende word ingevoerd.

Digitized by Google

Dit LIED *word van twee Partijen gezongen*, de Mannen *voeren* der Begraavers *ſtemme*, *en de* Vrouwen *die van* de Zalig geſtorvene.

Op zyn eigen bekende Zangwyze.

Laat ons het Lyk begraaven gaan/
Daar wy in 't minſt niet twyfflen aan/
Het zal ten Jongſten dag op ſtaan/
En dan d' onſterflykheid ontva'an.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Begraavet my maar in de aard,
Daar ik zo lang zal zyn bewaard,
Tot dat myn zielen Herder zal
My op wekken geheel en al.

2. 't Is aard'/ en tot aard'/ daar 't af is/
Zal 't wederkeeren eens gewis/
En uit de aarde zal 't opſtaan/
Als Gods Bazuin-trompet zal gaan.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Ja zeker zal ik door den Dood
Worden tot As en aarde Rood;
Nogtans 't gebeent en Vlees van myn
Zal by God in bewaaring zyn.

3. Syn ziele by God eeuwig leeft/
Die haar hier uit genade heeft/
Van Zonden en van Misdaad groot/
Verloſt door zyns Soons bloed en Dood.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Het Ligchaam in het Graf verrot;
Maar doch is myne Ziel by God,

Die

Die door zyn Zoons Doods bitterheid
My heeft verloſt ter Zaligheid.

4. Zyn Jammer/ droefnis en ellend/
Geraakt is tot een Zalig end;
Hy heeft gedraagen Chriſtus juk/
Is Dood/ en leeft nu zonder druk.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Daar 'k hier van Druk ſchier wierd verſtikt,
Word 'k nu met 's Hemels luſt verkwikt,
De waerelt is een Jammerdal
Vreugd in den Hemel over al.

5. De Ziele leeft zonder geklag/
't Ligchaam ſlaapt tot den Jongſten dag;
Het word zo lang in 't Graf bewaart/
Maar namaals zal het zyn verklaart.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Als alles door het vuur vergaat,
En ieder voor Gods oordeel ſtaat;
Dan zal verklaart myn Ligchaam ſtaan,
En in het Hemel-ryk in gaan.

6. Hier is het in veel angſt geweeſt/
Maar daar is God; die het geneeſt/
Met volle vreugd/ in 's Hemels trans
Zal 't blinken als der Zonnen glans.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Ei! hoe veel wederwaerdigheid,
Trof my in deezen Levens tyd?
Maar nu is my niet aârs bewuſt,
Als volle vreugd en Hemels luſt.

7. In 't Graf men hem nu ſlaapen laat/

En

En wy gaan 't Huis langs deeze ſtraat/
Bereiden ons regt na bereis
De Dood treft ons gelykerwys.

De Zalig geſtorvene Antwoord:

Laat my hier ruſten; maar ziet, hoe
Gy gaat na uwe Huizen toe:
Een ieder denke nagt en dag,
Hoe dat hy zalig ſterven mag.

Van beide partyen word ſaamen gezongen:

8. Heer Jeſus help! het heeft gekoſt
Uw Bloed/ dat gy ons hebt verloſt
Van 's Duivels magt en Helſe pyn/
U moet laf pryſ en eere zyn.

Johan Weis, Zalgr.

Een oud Digter ten tyde van Dr. LUTHER, die zelfs van hem gewag maakt in de voorrede over zyn gezangboek *Tom. 8. Altenb. Fol. 571. a.*

93 LIED van de TEKENEN des Jongſten Dags, uit Matt. 24.

Op zyn eigen Zangwyze.

God gaf het Evangelie voor/
Om vroom te worden als 't behoord;
De Waereld acht dien ſchat niet veel/
Hy word verſmaad van 't grootſte deel,
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

2. Men vraagt niet na de reine Leer/
Maar Geldzugt/ Woeker/ nog veel meer/
Heeft d' overhand in gants en gaar/
Nog ſpreeken zy: 't heeft geen gevaar.

Dat

Digitized by Google

Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

3. Daaglyks word dan 't godloos geſpuis
Bedagt nieuw kwaad en ſnood gedruis/
Waardoor zy 's Naaſtens goed en geld
Wegneemen met liſt en geweld.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

4. Men roemt het Evangeliom/
En doch word niemand vroom daarom/
Men ſpot met God den Heere groot/
En ſpreekt nog: het en heeft geen nood.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

5. Het is doch enuel boevery/
En overal bedriegery/
Als of 'er gants geen God en waar/
Den Armen valt dit al te zwaar.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

6. Men neemt der Kerken ſchat en goed/
Daar men voordeel nog winſt mee doet/
Den Armen laat men lyden nood/
En neemt hen uit den mond het brood.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

7. Der Kerken ſchat is haar vergift
Zy en zyn van haar niet geſtift/
En neemen nog het Kerken goed/
Ziet! wat de gierigheid niet doet.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

8 Men vraagt na God den Heer niet meer/
De Waereld zoekt maar eigen eer/
d' Hovaerdy neemt d' overhand/
Bedriegen/ liegen is geen ſchand.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

9. Wie heeft nu regt zyn Broeder lief?
De gantſe Waereld is een Dief/ Met

Digitized by Google

Met Trouw Geloof is 't ſlegt geſteld/
Een ieder ſpreekt: had ik maar geld.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

10. De Waereld wil niet dat men leert
Godswoord regt/ maar zy zyn verkeerd/
En leeren tot hun ongeval/
Hoe men braſſen en zuipen zal.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

11. Haar grootſte kunſt is ſnoeverp/
Haar ſtudy enkel boeverp/
Dat kan zy uittermaaten wel/
Haar voeten gaan ten kwaaden ſnel.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

12. De lieve Zon kan dit niet meer
Aenzien/ maar zy ontſtelt zig zeer/
Daarom verlieſt zy haaren ſchyn/
Wat moet dat wel een droefnis zyn?
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

13. De Maan en Sterren zyn benout
Dat ziet men aan hen menigfout/
Zy wilden wel gaerne zyn bry/
Van zulk een groote boeverp.
Dat is een teken voor den Jongſten Dag.

14. Kom dan Heer Jeſus/ kom doch haaſt/
Wyl 't Aardryk daar van ſtaat verbaaſt:
Verloſt haar van een zulk ellend/
Ei! maak doch daar van eens een end.
En laat ons zien den lieven Jongſten Dag.

Dr. Erasmus Albertus,

Eerſt Predikant te Maagdenburg, daar naa Superintendent des Vorſtendoms Meklenburg.

Digitized by Google

94 DE SCHRIKKELYKE EEUWIGHEID

of waarſchouwinge voor de Helle.

Op zyn eigen Zangwyze.

O Eeuwigheid! gy donder woord!
O Zwaerd! dat door de ziele boort/
O Aanvang zonder ende!
O Eeuwigheid! tyd zonder tyd!
Ik weet/ van groote treurigheid/
Niet waar ik my heen wende:
Myn gants verſchrikte herte beeft/
Dat myn tong aan 't gehemelt kleeft.

2. Geen ongeluk is in den tyd/
Dat eindelyk de tyd niet ſlyt/
En word als weg geblaazen/
Maar d' Eeuwigheid heeft eind nog perk/
Zy dryft haar ſpel voort even ſterk/
En laat niet af van raazen:
Want myn Heiland ſpreekt: hoort/ en ziet!
Uit haar is geen verloſſing niet.

3. O Eeuwigheid! gy maakt my bang/
O Eeuwig/ Eeuwig is te lang/
Hier zyn veel duizend ſmerten;
Dies als ik deezen langen Nagt/
Met al zyn groote pyn betragt/
Verſchrik ik regt van herten/
Niets is te vinden breed en wyd/
Zo ſchrikkelyk als de Eeuwigheid.

4. Wat acht ik water buur en zwaerd/
Dit alles is niet noemens waerd/
Het kan niet lange duuren/
Wat was het/ ja my een Tyran/

Die

Digitized by Google

In 't zwavel vuur zal Eeuwig daar/
Al tooznig zig omwenden/
En deeze pyn schoon 't hen dan spyt/
Zal duuren tot in Eeuwigheid.

9. Ach God! hoe zyt gy zo geregt/
Hoe straft gy menig boozen knegt
In d' heete poel der smerten/
Op korte zonden/ die gy teilt/
Hebt gy zo lange pyn bestelt/
Ach! neemt dit wel ter herten/
O! Mensen kind bedenkt het wel/
De tyd is kozt/ de dood komt snel.

10. Ach blied/ ontblied des duivels strik/
De wellust kan een oogenblik/
En langer niet vermaaken/
Wilt gy daar booz uw' arme ziel/
Hier naamaals in het helse verniel
Doen bzanden ende blaaken?
Ja schoon gerukt! ja weigewaagt/
Dat by de Duivlen wozd beklaagt.

11. Zo lang God in den Hemel leeft/
En boven alle wolken zweeft/
Zal hem genaad ontbeeren/
Hem plaagen zal de koude guur/
Als meed' het bzandend helse vuur/
Doch 't zal hen niet verteeren/
Dan zal ophouden deeze pyn/
Als God niet meer zal eeuwig zyn.

12. Het martelen duurt immer daar/
Zo als het van 't beginne waar/
Het kan zig niet vermind'ren/
Het is een arbeid zonder rust/

Digitized by Google

Die vyftig Jaar pas leeven kan/
Liet metſſ'len tuſſen muuren?
Gevankenis/ zwaare angſt en pyn/
Die konnen doch niet Eeuwig zyn.

5. Indien al der verdoemden kwaal
Noch duurde langer duizend maal/
Als menſen op aard' leeven/
Als Sterren aan des Hemels baan/
En grasjes op den velde ſtaan/
En haar dan wou begeeven/
Zo zouden zy doch van de pyn/
Eindlyk gered en verloſt zyn.

6. Maar nu/ wanneer gy dit gebaar
Veel honderd Duizend/ duizend Jaar/
Hebt ſmert'lyk moeten lyden/
En van de Duivlen in dien tyd/
Ganſs grouwelyk geppynigt zyt/
Zal doch die pyn niet ſcheiden;
De tyd/ die niemand tellen kan/
Begint al weer van voor af a'n.

7. Legt iemand krank/ en ruſt gelyk/
In 't bedde/ dat van Goud is ryk
En koninglyk behangen/
Zo haat hy doch die pronk en pragt
Ook zo/ dat hy den ganſen nagt
Benauwt is/ en zeer bange/
Hy telt een ieder klokkeſlag/
En zugt al na den lieven Dag.

8. Och wat is dat? de helſe pyn
Zal niet gelyk een krankheid zyn/
Die eind'lyk neemt een ende;
Neen! der verdoemden ganſe Schaar

In

In 't zwabel vuur zal Eeuwig daar/
Al tooznig zig omwenden/
En deeze pyn schoon 't hen dan spyt/
Zal duuren tot in Eeuwigheid.

9. Ach God! hoe zyt gy zo geregt/
Hoe straft gy menig boozen knegt
In d' heete poel der smerten/
Op korte zonden/ die gy telt/
Hebt gy zo lange pyn bestelt/
Ach! neemt dit wel ter herten/
O! Mensen kind bedenkt het wel/
De tyd is kozt/ de dood komt snel.

10. Ach vlied/ ontvlied des duivels strik/
De wellust kan een oogenblik/
En langer niet vermaaken/
Wilt gy daar vooz uw' arme ziel/
Hier naamaals in het hels verniel
Doen bzanden ende blaaken?
Ja schoon geruilt! ja weigewaagt/
Dat by de Duivlen wozd beklaagt.

11. Zo lang God in den Hemel leeft/
En boven alle wolken zweeft/
Zal hem genaad ontbeeren/
Hem plaagen zal de koude guur/
Als meed' het bzandend helse vuur/
Doch 't zal hen niet verteeren/
Dan zal ophouden deeze pyn/
Als God niet meer zal eeuwig zyn.

12. Het marteien duurt immer daar/
Zo als het van 't beginne waar/
Het kan zig niet vermind'ren/
Het is een arbeid zonder ruft/

Digitized by Google

Hun klagt en zugt' die vlamme bluſt/
Voor deeze Satans kind'ren;
O! Zondaar uwe miſſedaad.
Zal nooit bevinden trooſt nog raad.
13. Ontwaak o mens! uit zonden ſlaap/
Word wakker O! verlooze ſchaap/
En betert haaſt uw' leven/
Ontwaak/ het is de hooge tyd/
Daar komt al aan de Eeuwigheid/
Om u uw Loon te geeven/
Veel ligt is dit de laatſte dag/
Wie weet nog/ hoe hy ſterven mag?
14. Laat doch de welluſt nu niet meer/
Nog hovaerdy/ nog geld/ nog eer/
U voortaan niet verdoeren/
Schouwt aan de groote zekerheid
Den valſen mens' de voozen tyd/
En al des Duivels roeren/
Voor alle dingen neemt in agt
De voorgemelde lange nagt.
15. O! gy verbloekte menſen kind!
Van zinnen dwaas/ van heeren blind/
Myd 't kwaade zonder toeven/
Ach! ach! zal dan de helſe pyn/
Daar meer als duizend Beulen zyn/
Uw zonder eind' bedroeven?
Waar leeft een zo welſpreekend man/
Die deeze pyn uitſpreeken kan.
16. O Eeuwigheid! O Wonder woord!
O Zwaerd! d-t doord de ziele boort/
O Aanbang zonder ende!
O Eeuwigheid! tyd zonder tyd!

Ik weet / van groote treurigheid /
Niet waar ik my heen wende /
Ei neem my doch / tot zyner tyd /
Heer Jesus in uw' Heerlykheid.

Joh. Rist.

95 BETRAGTINGE
van het tydelyke en eeuwige leven.

Op de wyze: *Het is gewisselyk haast de tyt.*

O God! wie 't sterflyk leven wel
Betragt / die zal bevinden /
Dat 't moeit' en arbeid is / en snel
Heenvaart / eer men 't bezinde /
Het is vol zond / angst / zorg en stryd
Vol zwakheid en vol ydelheid /
Ook als het is op 't beste.

2. Ik heb Helaas! nu zo veel jaar
Dit nooit regt overwoogen /
De waereld heeft hy immer daar
Met valsen schyn bedzoogen!
Vergeef my Heer / door uw' genaad /
Ook deeze zwakheid en misdaad /
En and're zwaare zonden.

3. Maar nu / nu denk ik eerst daar aan /
En ook aan 't zalig Leven;
Ei! laat my doch door u bestaan /
En wilt my dat eens geeven /
Gy immers hebt van zonden last /
Verlost my / die siegts ben een gast /
En vreemdeling op aarde.

Digitized by Google

4. Wat my voor zorg op 't herte ligt/
Wil ik gants en geheele/
Aan u myn God/ en toeverzigt/
Opdraagen en beveelen;
Als my dan lyf en ziel verſmagt/
Zo geeft gy Heer! dat ik 't niet agt/
Wyl ik u heb in 't herte.

5. Nu is het lyden van dees tyd/
Hoe zwaar het is op aarde/
De overgroote heerlykheid/
Die daar op volgt/ niet waarde
Gewiſſelyk/ wie die erlangt/
Een onwaerdeerlyk loon ontfangt/
Op zeer geringen arbeid.

6. De traanen zal God altemaal
Van d'oogen eens af wiſſen/
De zoete ruſt in 't vreugden Zaal
Het herte zal verfriſſen/
Geen ſmert/ geen droefheid/ nog geen pyn
Zal daar niet meer te vinden zyn/
Maar enkel vreugde en vrede.

7. Het lighaam zal daar blinken klaar
Als Chriſti lyf met eere;
Al iſt dat wormen gants en gaar/
Het in de aard verteeren/
Zo zal het doch in 't Hemelryk
De Engelen Gods zyn gelyk;
En glinſt'ren als de zonne.

8. Als dan zal onze oogen-licht
God/ zo hy is/ aanſchouwen/
Van aangezigt tot aangezigt;
Wanneer myns lyfs gebouwe/

Die

Die leeme hut dat aardse huis /
Gebroken word / ik vry van kruis /
Dan gaa in 's Heeren vreugde.

9. O God! myn Vader my verhoort /
Wil my voor 't kwaad bewaaren /
En laat het zonden juk nu voort /
En voort / my niet bezwaaren /
Laat my haast komen aan den oort /
Daar ik altyd / en immer voort /
Van zwakheid vry / zal leven.

10. O Godes zoon! Heer Jesu! gy
Van boven zyt gekomen /
En weder zyt van d' aarde vry
Ten hemel opgenomen /
Haal my haast weg en toon my dan
De heerlykheid / die gy hebt van
Uw Vader daar verkreegen.

11. O Heilige Geest! o my verkwik /
Tot dat ik van hier scheide /
En ik geniete kragtiglik /
Voorsmaak van dit verblyden /
Dat nooit geen oog heeft vroeg of laat
Gezien; maar dat ons naar Gods raad
Geopenbaart zal worden.

12. Nu help dan / dat ik myn loop haast
Volbrenge / han ellende
Zugt ik na u geheel verbaast /
Geef my een zalig ende /
Kom spoedig Heer! verlos my nu /
Want al myn hoope staat op u /
Kom Jesus! in genade.

Digitized by Google

96 TROOSTELYK AFSCHEID-LIED, van een Stervend Chriſten.

Op zyn eigen Zangwyze.

Alle menſſen moeten ſterven/
Al het vlees vergaat als hooi/
Al wat leeft / dat moet verderven/
Zal het namaals worden mooi/
En ons ligchaam moet doch ſterven/
Zo het anders zal beërven/
Zulk een groote heerlykheid/
Die den vroomen is bereid.

2. Daarom zo wil ik dit leven/
Om dat het myn God behaagt/
Graag en willig van my geeven/
't Ben dies wegen niet verſaagt;
Want in 's Heeren Jeſu Wonden/
Heb ik zaligheid gevonden/
En myn trooſt in doodes nood/
Is myns Heeren Jeſu dood.

3. Jeſus is voor my geſtorven/
En zyn dood is myn gewin/
Hy heeft my het heil verworven/
't Vaar nu met vreugd na myn zin/
Eenmaal uit dit Aards gewemel/
In den ſchoonen vreugden Hemel/
Daar ik zal in eeuwigheid/
Aanzien de Drie-eenigheid.

4. Daar zal zyn het vreugde Leven/
Daar veel duizend zielen ſchoon/
Zyn met 's Hemels glans omgeeven/
Dienen God voor zynen Throon;
Daar de Seraphynen ſpringen. En

Digitized by Google

En van vreugde Heilig zingen/
Heilig/ Heilig/ Heilig meest/
Vader/ Zoon/ en Heil'ge Geest.
5. Daar de Patriarchen woonen/
De Propheeten altemaal
Zitten op de eere-Throonen/
De twaalve in 's Hemels zaal/
Waar in vooz veel duizend jaaren/
d'Oudvaders zyn heen gevaaren/
Daar te pryzen God den Heer/
En lofzingen 't zyner eer.
6. O! Jeruzalem gy schoone/
Ach! hoe helder schynt uw glans
Ach! wat lieffelyke Toone/
Hoozt men daar in 's Hemels trans/
O wat groote vreugde vzomme!
Is daar/ als opgaat de Zonne/
En aanbreekt de schoone dag/
Die geen einde neemen mag.
7. Ach! ik heb alreeds met vreugden/
Alle deeze heerlykheid/
Vooz 't geloof/ dat vol van deugden/
Gezien/ dat my zeer verblyd/
Nu zal ik met witte kleeren/
Pzonken/ en de Kzoon der eeren/
Zal my zetten op het hoofd/
Jesus/ zy daar vooz gelooft.
8. Daar zal ik dan eenwig woonen/
Lieffste 'k zeg u goeden nagt/
Uwe trouw zal God beloonen/
Die gy hebt aan my volbragt/
Lieve kinders en de vzinden/

Digitized by Google

Bloedverwanten en beminden/
Waar wel 'k zeg u goede nagt/
God zy lof het is volbragt.

97 HEMELS-VREUGDEN-LIED,

Op zyn eigen Zangwyze.

Jeruſalem gy hooggebouwde ſtad/
Ach dat ik in u waar!
Reikhalzend' is myn verlangen dat/
Zy als met vleugels baar/
Ver boven Zon en Sterren
Van 't ondermaanſe ſpyk/
Zy heft zig reets zo verre/
En haakt na 't Hemelryk.

2. O ſchoonſte dag! en nog veel ſchoonder
Ach! komt gy nog niet haaſt? (ſtond/
Dat met een vryen vreugden moed myn
Den laaſten ſnik uitblaaſt/ (mond
Ik geef in Godes handen/
Myn ziel/ dat edle pand:
Op datze aan mag landen
In 't Hemels Vaderland.

3. Zy vliegt dan op/ als in een oogenblik
Tot aan het Firmament/
Als zy zo zagt/ zo vry/ zo wonderlik
Verlaat het Element/
Zy op Elias wagen
Vaart met der Englen Schaar/
Die haar op handen draagen/
Om geeven gants en gaar.

4. O! Eerenburg/ zyt nu van my gegroet/
Gaat op/ Genaden poort!

Hoe

Digitized by Google

Hoe lang / en bang verlangde myn gemoed /
Eer God my heeft verhoogt:
Eer ik geheel mogt scheiden /
Van 't boos' en pyle leid /
En God my quam geleiden /
In 't Erf der eeuwigheid.

5. Een edel volk / een oberwaerde Schaar
Is daar voor Godes Throon /
Wie op aard van de uitverkoozne waar /
Krygt daar de beste kroon /
Die Jesus onze Heere /
Aan allen schenken zal /
Die zyne komst begeeren /
In 't droevig jammerdal.

6. d' Aards Vaders en Propheeten zo ver-
De bzoomen in 't gemeen / (maard /
Die eertyds hier dooz 't kruis-jok zo bezwaart
Langs dooznen moesten treen /
Zyn daar in eer verheeven /
In vryheid altemaal /
Met klaarheids glans omgeeven
Met heldre zonnestraal.

7. Wanneer ik dan op 't laatst eens kome in
Dat schoone Paradys /
Zo wozd met hoogste vreugd verbult myn zin
De mond vol lof en prys /
Het Hallelujah reine /
Men zingt in heiligheid /
En 't Hosianna fyne
Tot in der Eeuwigheid.

8 Wat luid en klinkt het jubelzang daar schoon
Op Chooren altemaal!

Dat zoet geluid / die weergalooze Toon
Doorgalmt de vreugde zaal /
Met honderd duizend tongen /
Met ſtemmen nog veel meer /
Word daar Gods lof gezongen /
Van al het Hemels-Heir.

XVIII. Aanhangſel van eenige Huisliederen en Rymgebeden.

98. HET CHRISTELYK A. B. C.

om met eere door de waereld te komen.

NB. de laatſte helfte van de 3de *regel moet telkens herhaalt worden;*

Op de wyze.: *Ik heb myn zaak tot God geſteld.*

Alleen op God den Heer vertrouw /
En niet op menſen hulpe bouw!
God is / die woord houd / en niet liegt /
Maar d' een mens hier den aar bedriegt.
Bewaar uw eer / hoed u voor ſchand /
Eer is voorwaar het beſte pand /
Zo gy u daar in eens verziet /
Zyt g'al uw' leven in 't verdriet.
Clap weinig / maar aanhoort veel meer /
Dat zal u brengen prys en eer:
Zwyg en ſpreek op zyn tyd na rang /
En houd uw' tong ſteets in bedwang.
Den grooten wyk / uw zelfs gering
Agt; op dat hy u niet bedwing:

Den

Digitized by Google

Den kleinen niet met voeten tree/
Zo zult gy hebben ruſt en vree.
En weeſt niet groots/ verheft u niet
Als God u met veel geld verziet:
Want hy het u niet daar toe geeft
Op dat gy dies te gzootſer leeft.
Fris op Ziel! u behaagen laat
Vzoomheid en deugd (dat is myn raad)
Ver boven 't geld/ dat van u ſcheid/
Als gy verhuiſt na d' eeuwigheid.
Gedenk der armen nood altyd/
Als gy van God gezegent zyt/
Anders u wedervaaren kan
't Geen overkwam den Rykenman.
Heeft iemant u wat goeds gedaan;
Met dankbaarheid gedenk daar aan:
Niets ſnooders is in 's waereldg Grens
Als een godloos ondankbaar mens.
In uwe jonge ſterke jeugd
Arbeid met blyt/ met luſt en vreugd:
Want 't werken valt u ſwaar gewis
Als d' ouderdom gekomen is.
Kyk niet met gunſt aan ieder man/
Die u voor oogen dienen kan;
Hoe vriendelyk ook ſpreekt de mond/
't Komt dikwils uit een valſen grond.
Leeft gy in voorſpoed/ houd dan maat/
En ſtelt altyd zo klein uw' ſtaat/
Dat als u eens druk tegenſpoet/
Gy die dan niet weer mindren moet.
Matig uw' toozn/ geen gramſchap blyf/
By u/ om beuſ'ling geen gekyf/

Vangt

Digitized by Google

Vangt aan: want tooꝛn zo 't ooꝛdeel ſchend/
Dat men geen regt vooꝛ onregt kent.
Niemand zig ſchaame/ dat hy leer
't geen hy niet weet/ het is hem eer/
Die iets geleerd heeft/ houd men waard
Een weetniet is onnut op aard.
Merk! als u vooꝛkomt een klagt/
Dat gy ze niet waaragtig agt
Terſtond; maar eerſt hooꝛt/ en weer hooꝛt/
Eer gy baart met uw ooꝛdeel vooꝛt.
Vragt en gzoots heid myd oberal;
Want hovaerdy komt vooꝛ den val:
Ei ſchuwze dan gelyk de peſt;
Wie middelmaat houd/ doet het beſt.
Quaad dan geen mens ſpzeek jong nog oud;
Want niemand leeft er zonder fout;
Wie ſpreekt 't geen hem komt vooꝛ den mond/
Die bind ook zyn party terſtond.
Roep God in alle nooden aan/
Hy zal gewiſſ'lyk by u ſtaan/
Hy red de bzoomen uit den nood/
En helpt ſ' in 't leven en den dood.
Slaap niet/ maar waak! de tyd is boos/
De waereld bals: en zeer godloos/
Wilt gy de waereld hangen aan/
Ze zal aan lyf en ziel u ſchaan.
Tragt ſteets na 't geen regt is/ en dan
Kreunt u niet aan een ieder man/
Of men u pryſt/ en of m' u laakt:
Waar is die 't elk van paſſe maakt?
Verlaat u niet op een aards ding/
Dat haaſt verdwynt; want 't is gering/

Waar-

Digitized by Google

Waarom hy dan zeer wys'lyk doet/
Die slegts alleen zoekt 't eeuwig goed.
Wanneer men met u twisten wil/
Zo raad ik u/ dat gy swygt stil/
En niemant daar toe reden geest;
Op dat gy steets in brede leest.
Ferres verliet zig op 's Heirs kragt/
En kreeg de neerlaag onverwagt:
Dies als gy vorloogt/ God betrouw/
Anders altyd den brede hou.
Wder beheer zig broeg tot God/
En stel zyn beterschap niet tot
Het eind zyn lebens uit: want daar
In spaden rouw legt groot gevaar.
So gy iets doed/ bedenk het end;
Op dat gy myd zond en ellend:
Want voorgedaan en naa bedagt
Heeft menig in 't verdriet gebragt.

99. WIEG-LIED.

Op zyn eigen Zangwyze.

O! Jesus God van eeuwigheid/
Gy die een kind geworden zyt
Van eene Maget rein geboorn;
Op dat wy niet werden verloorn.

2. Gy hebt de kind'ren niet veragt/
Doe zy wierden tot u gebragt/
Gy hebt uw' hand op haar geleid/
En Omvangen en met een gezeid/

3. De kind'ren laat maar komen bry/
Zonder verhind'ring al tot my

Want

Want haar kamt toe het Hemelryk/
Die men u brengt zo arm/ als ryk.
4. Ik bid laat u bevolen zyn/
Ach lieve Heer/ dit kindje klein/
Behoed het doch voor leed en ſtryd/
En alle in de Chriſtenheid.
5 Voor uwe Englen hen bewaar
Voor ongeluk ſchaa en gevaar/
Ontfermt u haarer gunſtiglyk
Geef haar uw zegen mildelyk.
6. Geef Heer/ dat zy opwaſſen al
Tot uwer eer en welgeval/
Op dat zy hier godzaliglyk/
En namaals leeven eeuwiglyk.

Mr. Joh. Frederus.

Paſtor en Superintendent te Straalſond, daar na te Wismar, die geleeft heeft voor ruim anderhalf honderd Jaar.

100 LOF-ZANG by de Wiege.

Op de wyze: *Looft God gy Chriſtnen algelyk.*

Nu ſlaap! myn lieve kindje klein/
En doet uw' oogjes toe:
Want God die wil uw Vader zyn/
Zo ſlaap dan wel te moe!
2. Uw Vader is ons/ God die leeft/
En wil 't ook eeuwig zyn/
Die lyf en ziel gegeeven heeft

Digitized by Google

U dooz den Oudren dyn.

3 Als gy in zonden waart gebaart/
So als de kind'ren al/
En onder Godes gramschap waart/
Dooz Adams zonden val.

4. Doe schonk hy u zyn lieven Zoon/
Dien schonk hy in den dood/
Hy kwam op aard' van 's Hemels Throon/
Hielp u uit allen nood.

5. Een kindje klein wierd hy geboozn/
Aan 't kruis zyn bloed vergoot
Op dat hy stilde 's Vaders toozn/
Wegens uw' zonden groot.

6. Dooz/ wat hy u verwozven heeft
Dooz 't bloed/ dat hy vergoot/
Waar dooz hy u het doopbad geeft/
't Geen uit zyn zyde vlood!

7. Daar in zyt gy op 't nieuw gebaard
En kreegt 'er zegel af/
Dies zyt gy dooz Gods bloed bewaard
Hy al uw' schuld vergaf.

8. Met zynen Geest hy u ook kroont/
Uit enkle liefd/ die nu
Reeds in uw' kleine hertje woont/
En dus vernieuwt hy u.

9. Hy zend u ook zyn Engelyn/
Tot Hoeders dag en nagt/
Dat zy om uwe wiege zyn/
En houden goede wagt.

10. Op dat de boozse Geest geen deel
Nu aan uw' zieltjs vind/
Dat brengt u Christus heil geheel

Dies

Dies zyt g' een zalig kind.
11. Hy heeft u aan uw Ouders blyd
Bevolen na bereys;
Op dat zy u op bzengen bepd' /
Tot Godes eer en prys.
12. Daar toe het lieve Jeſulyn /
Verzelt zig tot u fyn /
Wil uw Immanuelken zyn /
En uw lief bzoederlyn.
13. Wel ſlaap myn zoete kindje dan /
Pryſt God den Vader dyn /
Als Zacharias Zoontje Jan;
Zo zult gy Zalig zyn.
14. De Heilge Geeſt u zeegne nu /
Bewaar u boozts ook heed' /
Zyn heilge naam behoede u
Booz alle kwaad en leed.
15. Amen! Amen! dat is waar /
Zo zegt 'er Gods Geeſt dan /
God geebe u / dat na veel Jaar
Gy wozd een zalig Man.

Mr. Johannes Matthesius.

Lutheri getrouwe Jonger en tafelgezel, daar na Predikant in Jochemsdal.

101 GEBED-LIED, in nood en dood.

Op de wyze: *Als wy in hoogſte nooden zyn.*

Help! helper help! in angſt en nood /
Ontfermt u myns o! Heere groot!
Ik ben immers uw' lieve kind /

't Zyt

't Spyt Satan/ dat gy my bemind.
2. 'k Betrouw op u myn God en Heer/
Als ik u heb/ wat wil ik meer!
Ik heb u in myn hert geleid
Jesus/ die myn verlosser zyt.
3. Dies ben ik nu van herten blyd/
Ben Goeds moeds/ 'k stel myn hoop op dy/
'k Verlaat my gantsyk op uw naam/
Help! Helper /help! ik spreek AMEN.

Martinus Mollerus.
Pastor Primarius te Gorlits.

102 GEBED-LIED,
in leven, lyden en sterven.

Op zyn eigen Zangwyze: of als *Onze Vader in't Hemelryk.*

O Heere groot! In mynen nood
Roep ik tot dy/ Ei! help dan my:
Myn ziel en lyf/ In U bekyf/
Ik beveel z' u: Uw Engel nu
Ook my bewaar/ Als ik heen baar
Van deeze aard/ Gants onbezwaart.
2. Jezus gy zyt/ Ter dood geleid/
Aan 's kruises stam/ Gy Godes Lam:
Uw wonden rood/ In alle nood/
Uw duurbaar bloed/ Kom my te goed/
Om uw sterven/ Laat my erven
Uw Hemelryk/ d'Englen gelyk.
3. Heilige Geest/ Gy Trooster meest!
Aan 't laatste end/ Uw' troost my zend:
Verlaat my niet Als my stryd bied
De Boozewigt/ En 's doods gezigt:

O Door

Dooz uw' Woozd Heer! Wy gants bekeer/
En my doch geef/ dat 'k eeuwig leef.
Dr. Nicol. Selneccerus.

103. GEBED-LIED
tot Jezus, om de onderhoudinge van Gods Woord.

Op de wyze: *Behoud ons Heere by uw' woord.*

Ach blyf Heer Jezu Chriſt! gewis
By ons; wyl het nu avond is/
Uw' Godlyk Woozd/ 't welk licht aanbied/
Laat doch by ons uitblussen niet.
2. In deez' zwaaren bedzoefden tyd
Verleen ons Heer boistandigheid/
Dat wy uw' Woozd en Sacrament/
Behouden rein tot aan ons end.
3. Heer Jezus help/ uw Kerk behoud/
Wy zyn gants zeker traag en koud/
Geluk en heil geef tot uw Woozd/
Op dat het klink' in allen oozd.
4. Behoud ons Heer! maar by uw Woozd/
En weer des Duibels list en moozd/
Geef uw Kerk/ schoon de Booswigt bzult/
Genaa/ bzeed'/ eendzagt en gedult.
5. Ach God! het gaat zeer kwalyk toe/
De onrust maakt het ieder moe/
Veel Secten en veel Ketterey
Komen op eenen hoop hier by:
6. De stoute Geesten alle weer/
En gaat ze met geweld te keer:
Want zy veel nieuws opbzengen Heer!

Om

Om te verbalssen uwe Leer.
7. De zaak en eer Jezus! gewis
Niet d'onze/ maar de uwe is;
Daarom zo staa de geene by/
Die zig op u verlaaten bzy.
8. Uw Woozd is onzes Herten stut/
En uwe waerde Kerk tot nut;
Daar by behoud ons lieve Heer!
Dat wy niet anders zoeken meer.
9. Geef/ dat wy leeven naar uw Woozd/
En daar op verder vaaren boozt/
Van hier uit 't Jammerdal eenmaal/
Tot u in 't Hemels bzeugdenzaal.

Dr. Nicoläus Selneccerus.

104. GEBED-LIED.

Voor de jonge Kinderen.

Op de wyze: *van het* 101 *Lied.*

O Lieve God! regeer gy my
Met uwen Geest/ dat bid ik dy:
Wyst my den weg ter Zaligheid/
En maakt my tot uw dienst bereid;
2. Dat ik u lieve kind mag zyn/
En opwassen ter eere dyn/
In regt geloof en liefde schoon/
Door Jesus Christus uwen Zoon/
3. De vreese Gods plant in myn hert/
Dat ik een tempel Gods werd
Verziert met Deugd en Heyligheid
Uw lof verbzeid in eeuwigheid.

AMEN. RE-

Digitized by Google

REGISTER.

Der naavolgende Gezangen.

A. Lied.

Ach! blyf Heer Jesus Christ gewis. 103
Ach God! verhoor myn zugten 70
Ach God! wien zal ik 't klaagen? 41
Ach Heer, myn God! komt het by? 53
Ach Jesu! welker trouw. 17
Ach trouwe God! barmhertig hert. 68
Ach wat zal ik Zondaar maaken? 44
Adjeu zoete Waereld. 78
Alleen op God den Heer vertrouw. 98
Alle Menssen moeten sterven. 96
Als my myn zonden krenken. 27
Altyd vrolyk blyde. 69

B.

Bedroefde hert zyt wel gemoed. 72

C.

Christus die is myn leven. 89
Christus die ons Zalig maakt. 29

D

De Heer sprak in zyn hoogsten Throon. 37
Der Hellen poorten verstoort. 32
Des levens korte tyd. 80
Dwing u op tot uwen God. 65

Eenen

Digitized by Google

E.

Lied.

Eenen goeden ſtryd laat my. 90

F.

Fris op myn ziel! uw God die zal. 64

G.

God des Hemels en der Aarde. 2
God gaf het Evangely-Woord. 93
God geef vreed' in uwen Lande. 52
Gy Chriſt'nen laat ons vrolyk zyn. 34
Gy Levens Vorſt, die zyt gewis. 35

H.

Heden Triompheert Godes Zoon. 33
Heer Chriſt getrouwe Heiland waerd. 26
Heer! help my, want ik worde zeer. 67
Heer jeſu Chriſt! ik ſmeeke u 22
Heer Jeſu Chriſt myns levens licht. 85
Heer Jeſu Chriſt myn toeverzigt. 12
Heer Jeſu Chriſt u tot ons wend. 11
Heer Jeſus Chriſtus ik weet wel. 88
Help Heer, Jeſu! t' allen dingen. 16
Help helper, help in angſt en nood. 101
Help my, dat ik na u O Heer! 58

J

Jammer heeft my gants omgeeven. 73
Jeſu! gy die myne ziele. 43
Jeruſalem gy Hoog geboude ſtad. 97

Digitized by Google

Lied.

Jesu! mynes levens leven. 28
Jesu myn verbleide. 20
Jesus uwe diepe wonden. 24
Jesu wilt ons wyzen. 51

I.

Ik arme zondaar kom tot dy 45
Ik danke u Heer God! in uwen Throone. 6
Ik dank u vroeg met al myn kragt. 5
Ik treede fris tot 's Heeren Dis. 50
Ik weet een Bloemken fraai en fyn. 47
Ik wil God niet verlaaten. 55
In deezen morgenstond wil ik u looven. 4
Is God voor ons in alle pyn. 54

K.

Komt hier, en wilt Christus hooren. 59

L.

Laat ons het lyk begraaven gaan. 92
Liefste God! ik moet belyden. 46
Liefste Jesu! wy zyn hier. 13
Liefste Immanuël Hertog der Vroomen. 18
Loof God! gy Christenen gelyk. 15

M.

Mag ik den dood niet wederstaan. 84
Men spreekt, wien God verblyd. 75
Myn Jesus is getrouw. 21

Myn

Digitized by Google

	Lied.
Myn Jesus verlaat ik niet.	81
Myn loop, God lof, is haast volbragt.	91
N.	
Nu God lof het is volbragt.	14
Nu rusten alle Steden.	8
Nu slaap myn lieve kindje klein	100
O.	
O Dierbaar Bloed! o roode vloed.	25
O Dood gy yslyk Mommegryns.	86
O Eeuwigheid gy donder woord,	94
O gy allerzoetste vreugde!	39
O God gy vroome God.	60
O God! wie 't sterflyk leven wel.	95
O Heilge Geest by ons verschyn.	38
O Heere groot in mynen nood.	102
O Hoofd vol bloed en wonden.	23
O Jesu! God van Eeuwigheid	99
O Jesu! gy myn Bruidegom.	49
O Jesu! uw gedagtenis.	19
O Jesu! jesu, Godes Zoon.	61
O Lieve God regeer gy my.	104
O Myn ziel verheugt u zeere.	87
Ons vermoeide Oogenleden	7
Op den Regen volgt de zon.	76
O Sterflyk Mens! bedenk gewis.	83
O Treurigheid! O angst en stryd.	31

Schik

Digitized by Google

S. Lied.

Schik u op o lieve Ziele. 48
Snoode waereld uw' geneugte. 79

T.

Tot u van 's herten gronde. 3
Trouwe God ik moet u klaagen. 42
Trouw op God in alle zaaken. 56

V.

't Vaarwel wil ik u geeven. 82
Verdweenen is de Zonneschyn. 9
Vliet gy traanen! ei! wilt vlieten. 30
Voor uwen Throon treed ik hier mee. 10

W.

Waak op myn hert! wilt zingen. 1
Waarom zoud ik my bedroeven? 57
Waar vlied ik? waar heen ren 40
Wat meugt gy u bedroeven? 63
Wat is 'er doch myn lieve hert? 71
Weg treurigheid! wyk ongeduld! 74
Wien God een vrolyk herte geeft. 62
Wy danken u Heer Jesu blyd. 36

Z.

Zeg, wat helpt de waereld? 77
Zion klaagt met angst en Smerten. 66

EINDE.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Google